

gemeente

Zoetermeer

omnibusenquête 2012
deelrapport
Wet maatschappelijke ondersteuning

O&S
Onderzoek & Statistiek

Omnibussenquête 2012

deelrapport Wet Maatschappelijke Ondersteuning

juni 2013

Directie Bedrijfsvoering, Onderzoek & Statistiek
Coördinatie / organisatie veldwerk:
Analyse en verslaglegging:

team O&S
Bert Ploeger

Opdrachtgever:
Directie Inwoners / Beleid

Patricia de Jongh / Ali Dekker

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING	5
1 ONDERZOEKSVERANTWOORDING	9
1.1 inleiding	9
1.2 doelstellingen	9
1.3 steekproef en respons	9
1.4 dit rapport	10
2 RESULTATEN	11
2.1 de Wmo	11
2.2 samenleven in de buurt	11
2.3 maatschappelijke ondersteuning	14
2.4 toegankelijkheid van gebouwen en voorzieningen	16
2.5 vrijwilligerswerk, burenhulp, mantelzorg	16
2.6 levensstijl	21
2.7 welbevinden	23
2.7.1 algemeen	23
2.7.2 eenzaamheid	23
2.7.3 psychische gezondheid	25
3 ANALYSES WELBEVINDEN	29
3.1 algemeen	29
3.2 eenzaamheidsscore	29
3.3 psychische gezondheid	31
BIJLAGE I BEVOLKING, STEEKPROEF, RESPONS	35
BIJLAGE II BETROUWBAARHEID EN NAUWKEURIGHEID	37
BIJLAGE III VRAGENLIJST	39
BIJLAGE IV TELLINGEN EN TOELICHTINGEN	51
BIJLAGE V BEREKENINGSWIJZE VOOR KENGETALLEN	83
BIJLAGE VI KRUISTABELLEN	85

SAMENVATTING

algemeen

Gemeenten zijn met de invoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo) verantwoordelijk geworden voor maatschappelijke ondersteuning. Dat wil zeggen: voor activiteiten die het voor mensen mogelijk maken om mee te doen in de samenleving.

In 2012 is in de omnibusenquête een aantal vragen gesteld over de Wmo. De thema's die daarbij aan de orde zijn gekomen zijn:

- *samenleven in de buurt*;
- *maatschappelijke ondersteuning*;
- *toegankelijkheid van gebouwen en voorzieningen*;
- *vrijwillige hulpverlening (vrijwilligerswerk, burenhulp en mantelzorg)*;
- *levensstijl*;
- *welbevinden (psychische gezondheid)*.

De vragen over de Wmo zijn gesteld in twee (voor het overige verschillende) vragenlijsten van de omnibusenquête. De vragenlijsten en zijn voorgelegd aan twee afzonderlijke steekproeven van 2.000 Zoetermeeders van 18 jaar en ouder. Gekozen is voor deze dubbele bevraging om betrouwbaardere uitspraken te kunnen doen over kleinere deelpopulaties.

Voor de vragen die op het onderdeel Wmo betrekking hebben bedraagt de respons 2373 personen (59,3%).

samenleven in de buurt

verschillende bevolkingsgroepen

Men is het overwegend oneens met de stelling dat er in de eigen buurt spanningen zijn tussen bevolkingsgroepen. Wel zijn er in 2012 verhoudingsgewijs meer mensen die dergelijke spanningen waarnemen dan in de voorgaande jaren.

contacten met anderen

90% van de respondenten (90%) meent dat hij of zij voldoende contacten heeft, buiten het eigen werk of de eigen school en het eigen huishouden.

De respondenten hebben hun voornaamste sociale contacten merendeels binnen de stad Zoetermeer. Bij 35% van de respondenten wonen degenen met wie men het meeste contact heeft niet alleen in dezelfde stad, maar ook in dezelfde buurt.

verantwoordelijkheid voor leefbaarheid eigen buurt

- 76% voelt zich medeverantwoordelijk voor de leefbaarheid in de eigen buurt.
- 21% zegt in het afgelopen jaar actief geweest te zijn om de buurt te verbeteren.
- 8% zegt betrokken te zijn geweest bij het organiseren van activiteiten.

deelname aan activiteiten

- 9% heeft deelgenomen aan één of meer activiteiten in de wijk, georganiseerd door de stichting MOOI, de stichting Piëzo, Palet Welzijn of een wijk- of buurtvereniging.

maatschappelijke ondersteuning

Bij maatschappelijke ondersteuning gaat het om de hulp van andere personen of van instanties, die nodig is om zelfstandig te kunnen blijven wonen en om mee te kunnen doen in de samenleving.

Ruim 6% van de respondenten (152 personen) antwoordt 'ja' op de vraag of zij dergelijke hulp ontvangen dan wel dergelijke hulp nodig hebben. Van deze groep heeft (ten minste) 62% een Wmo- en/of AWBZ-indicatie voor ondersteuning. Bijna een kwart heeft géén indicatie.

loket Werk, Zorg en Inkomen

Van alle respondenten heeft 44% wel eens gehoord van het loket Werk, Zorg en Inkomen in het stadhuis. Van hen heeft 8% daar in de twaalf maanden voorafgaand aan de omnibusenquête informatie opgevraagd over wonen, welzijn en/of zorg. Zij beoordelen de informatie over dit onderwerp gemiddeld met het rapportcijfer 7,1.

4% heeft het loket benaderd met vragen over werk en/of inkomen. Zij beoordelen deze informatie gemiddeld met een 5,8.

digitaal loket

55% van de respondenten weet van de mogelijkheid om langs digitale weg informatie op te vragen over wonen, welzijn of zorg. Van deze groep heeft 20% dat in de laatste twaalf maanden ook gedaan. Degenen die inderdaad informatie vonden beoordelen deze gemiddeld met een 6,9 (en 3% heeft niet gevonden wat hij of zij zocht).

toegankelijkheid van gebouwen en voorzieningen

Van alle respondenten zegt 4% wel eens problemen te ondervinden met de toegankelijkheid van gebouwen of voorzieningen. Uit de toelichtingen op dit antwoord blijkt dat met name defecte en ontbrekende liften obstakels kunnen vormen.

vrijwillige hulpverlening

Er worden drie vormen van vrijwillige hulpverlening onderscheiden: vrijwilligerswerk, burenhulp en vriendenhelp en mantelzorg.

- 20% is actief als vrijwilliger, vaak bij een sportclub, kerk, moskee of school.
- 77% helpt burenhulp of vrienden.
- 13% noemt zichzelf mantelzorger.

levensstijl

- ten minste 56% van de respondenten gebruikt alcohol;
- ten minste 21% van de respondenten rookt;
- ten minste 2% gebruikt andere drugs.
- 92% eet meestal gezond en gevarieerd.

Vergeleken met cijfers van de GGD lijken de cijfers uit deze enquête het rookgedrag en het alcoholgebruik te onderschatten.

welbevinden

eenzaamheid

Er zijn elf stellingen aan de respondenten voorgelegd die betrekking hebben op eenzaamheid. De stellingen vormen een standaardset die is ontleend aan onderzoek van De Jong Gierveld en Kamphuis (1985). Uit de antwoorden op deze stellingen kan een eenzaamheidsscore kan worden berekend. Deze score kan (individueel) gehele waarden aannemen tussen nul (niet eenzaam) en 11 (zeer sterke eenzaamheid). De gemiddelde score voor de gehele respons is 2,2. Met name de gemiddelde eenzaamheidsscore van alleenstaanden en van personen met een laag inkomen is relatief hoog (dus ongunstig).

psychische gezondheid

In zeven vragen is gepeild hoe respondenten zich voelden in de vier weken voorafgaand aan de enquête. Zenuwachtigheid kwam in de beschouwde periode veel (d.w.z. vaak, meestal of altijd) voor bij 7% van de respondenten; 4% was veelal zó in de put dat niets hem of haar nog kon opvrolijken. 5% was veelal somber en neerslachtig. En 5% ondervond bij zijn of haar sociale activiteiten hinder

van emotionele problemen. 5% van de respondenten voelde zich in de vier weken voorafgaand aan de enquête zelden of nooit rustig; 8% had zelden of nooit veel energie; 4% voelde zich zelden of nooit een gelukkig mens.

Op basis van vijf van deze zeven vragen is een kengetal (MHI-5, eigenlijk voor personen ouder dan twaalf jaar) berekend. Voor 2012 komt de gemiddelde waarde uit op 78,4 op een schaal van nul tot 100.

De gemiddelde MHI-5 van personen met een laag inkomen is relatief laag. Ook enkele posities in het huishouden (alleenstaande; kind (18+); hoofd van een eenoudergezin) hangen samen met een gemiddeld lage MHI-5. En niet-Nederlandse respondenten hebben een ongunstiger MHI-5 dan Nederlandse respondenten.

Er bestaat in dit onderzoek een sterk verband tussen de MHI-5 en de eenzaamheidsscore.

hulp voor psychische problemen

7% kreeg in de twaalf maanden voorafgaand aan de omnibusenquête hulp voor psychische problemen. Over de effectiviteit van die hulp is een deel van deze respondenten kritisch. Eén van de doelstellingen van de Wmo is het bevorderen dat mensen zelfstandig kunnen blijven wonen, en kunnen meedoen aan de maatschappij. 30% van degenen die psychische hulp ontvingen ziet niet of nauwelijks dat de ontvangen hulp aan die doelstelling bijdraagt.

1

ONDERZOEKSVERANTWOORDING

1.1 inleiding

In september/oktober 2012 is in Zoetermeer de jaarlijkse omnibusenquête gehouden. In deze enquête worden over uiteenlopende onderwerpen vragen gesteld aan inwoners van Zoetermeer. Er is, evenals in voorgaande jaren, een groot aantal vragen gesteld over onderwerpen die samenhangen met de Wet Maatschappelijke Ondersteuning. Opdrachtgever voor deze vragen is de directie Inwoners. In 2012 zijn de volgende Wmo-thema's aan de orde gekomen:

- samenleven in de buurt;
- toegankelijkheid van gebouwen en voorzieningen;
- (het ontvangen van) maatschappelijke ondersteuning;
- (het verrichten van) vrijwilligerswerk (activiteiten en motieven); (het geven van) burenhulp en mantelzorg;
- levensstijl;
- welbevinden (psychische gezondheid).

Een groot deel van de vragen is ook in eerdere jaren gesteld. Binnen de meeste thema's is de vragenlijst afgeslankt ten opzichte van voorgaande jaren.

1.2 doelstellingen

Doel van het onderzoek is uitspraken te kunnen doen over:

- aspecten van de leefbaarheid in de buurt/wijk;
- de behoefte aan maatschappelijke ondersteuning;
- het gebruik van voorzieningen op het gebied van maatschappelijke ondersteuning;
- het loket Werk, Zorg en Inkomen (bekendheid, gebruik en tevredenheid);
- toegankelijkheid van gebouwen en voorzieningen;
- deelname aan vrijwilligerswerk;
- verrichte mantelzorg;
- de nagestreefde levensstijl;
- welbevinden: eenzaamheid en psychische gezondheid.

1.3 steekproef en respons

Voor de omnibusenquête 2012 zijn drie niet overlappende steekproeven getrokken van 2000 inwoners van Zoetermeer, die op 1 september van dat jaar 18 jaar of ouder waren. Voor de personen in deze steekproeven geldt bovendien dat zij op dat moment niet woonachtig waren in een 'bijzonder woongebouw' (bejaardenoord, gevangenis, gezinsvervangend tehuis) of in een woonwagen. Aan de personen uit de drie steekproeven zijn verschillende vragenlijsten voorgelegd.

De vragen over de Wet Maatschappelijke Ondersteuning zijn opgenomen in twee van de drie vragenlijsten. Reden voor deze dubbele bevraging: betrouwbaarder uitspraken dan voorheen kunnen doen over kleinere deelpopulaties.

De totale respons op beide vragenlijsten bedraagt 2414 personen (60,4%). De vragen met betrekking tot het onderwerp Maatschappelijke Ondersteuning zijn (in voldoende mate) beantwoord door 2373 personen (59,3%). De aantallen respondenten zijn voor beide vragenformulieren nagenoeg gelijk: 1185 en 1188.

De Zoetermeerse bevolking is redelijk evenwichtig in de respons vertegenwoordigd: in bijlage I worden kenmerken van de respons (geslacht, leeftijd) vergeleken met gegevens uit het bevolkingsbestand. In bijlage II wordt stilgestaan bij de betrouwbaarheid en nauwkeurigheid van een onderzoek van deze omvang.

1.4 dit rapport

hoofdstuk

Hoofdstuk 2 gaat in op de resultaten van het onderzoek. Daarbij worden, voor zover informatief, ook de resultaten van eerder omnibusonderzoek betrokken. Het hoofdstuk bestaat uit een inleiding en zes paragrafen waarin de afzonderlijke thema's van de vragenlijsten aan de orde komen.

In hoofdstuk 3 worden op een aantal variabelen nadere analyses uitgevoerd.

bijlagen

Een verantwoording van steekproef en respons, gevolgd door een beschrijving van de respons aan de hand van enkele achtergrondvariabelen, staat in bijlage I.

Een bespreking van de betrouwbaarheid en nauwkeurigheid van dit onderzoek staat in bijlage II.

De vragenlijst (onderdeel Wmo en algemene vragen) is opgenomen als bijlage III.

De onderzoeksresultaten (rechte tellingen en toelichtingen) staan in tabelvorm in bijlage IV.

Bijlage V toont de berekeningswijze voor een kengetal voor eenzaamheid en voor een kengetal voor psychische gezondheid.

Bijlage VI bevat twee kruistabellen die zijn uitgedraaid ten behoeve van de analyse in hoofdstuk 3.

2

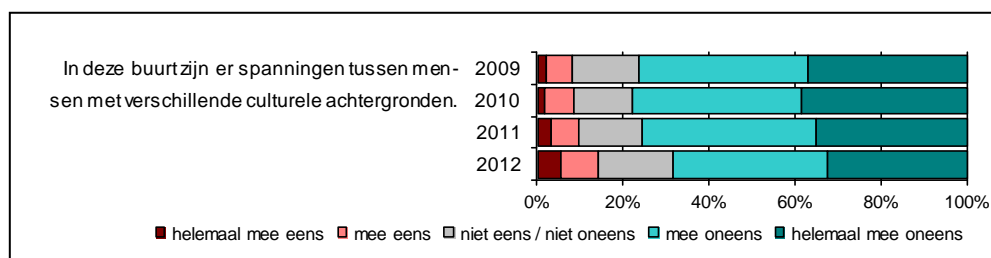
RESULTATEN

2.1 de Wmo

In de Wet Maatschappelijke Ondersteuning zijn de Welzijnswet, de Wet Voorzieningen Gehandicapten en belangrijke delen van de AWBZ samengevoegd. Gemeenten zijn met de invoering van de Wmo verantwoordelijk geworden voor het beleidsterrein van de maatschappelijke ondersteuning, dat wil zeggen voor activiteiten die het voor mensen mogelijk maken om mee te doen in de samenleving. Dat kan bijvoorbeeld met vrijwilligerswerk en mantelzorg, maar ook met goede informatie en advies, opvoedingsondersteuning en huishoudelijke hulp. Het gemeentelijke loket Werk, Zorg en Inkomen (op de gemeentelijke website terug te vinden als het Wmo-loket) speelt bij de uitvoering van de wettelijke taken een belangrijke rol.

2.2 samenleven in de buurt

Aan alle respondenten is een stelling voorgelegd over hun waarneming van spanningen in de buurt, tussen mensen met verschillende culturele achtergronden.¹ Men is het overwegend oneens met de stelling dat er in de eigen buurt spanningen zijn tussen bevolkingsgroepen. Figuur 2.1 laat wel zien dat er een lichte verschuiving in de perceptie heeft plaatsgevonden. In 2012 zijn er verhoudingsgewijs meer mensen die dergelijke spanningen waarnemen dan in de voorgaande jaren.

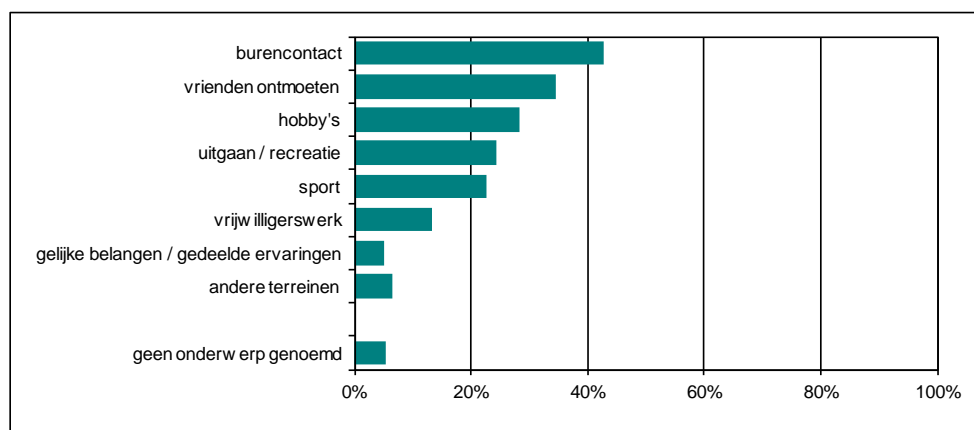
figuur 2.1 reacties op een stelling over spanningen tussen buurtgenoten met verschillende culturele achtergronden, tussen 2009 en 2012 (in procenten: $n_{2009} = 1372$; $n_{2010} = 1300$; $n_{2011} = 1288$; $n_{2012} = 2373$)

contacten met anderen (buiten werk, school en huishouden)

Het merendeel van de respondenten (90%) meent dat hij of zij voldoende contacten heeft, buiten het eigen werk of de eigen school en het eigen huishouden. Ook in de voorgaande jaren lag dit getal in de buurt van 90%. Binnen de groep van 90% wenst 6% wel méér contacten. Een minderheid van 7% zegt te weinig contacten te hebben (tabel IV-2 - p.51).

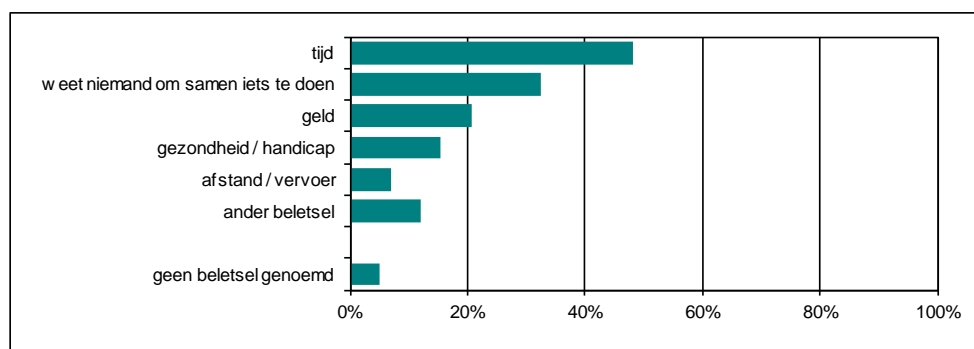
Aan degenen die aangeven méér contacten te wensen en aan degenen die zeggen te weinig contacten te hebben (in totaal 301 respondenten) is gevraagd op welk gebied zij meer contacten zouden wensen. Figuur 2.2 toont de reacties. Er zijn ten opzichte van het voorgaande jaar enkele verschuivingen waarneembaar in de contacten die men het belangrijkste vindt: burencontakt wordt vaker genoemd dan in 2011 (43% in 2012, 31% in 2011); uitgaan / recreatie wordt juist minder genoemd (24% in 2012, 36% in 2011).

¹ Vier andere stellingen over samenleven in de buurt zijn dit jaar niet meer voorgelegd. Reden: dezelfde stellingen zijn ook in de (landelijke) Veiligheidsmonitor opgenomen.

figuur 2.2 terreinen waarop respondenten (die te weinig contacten hebben, of die meer contacten wensen) méér contacten willen hebben (in procenten, $n = 301$; meer dan één antwoord mogelijk).

Beletsels voor het leggen van dergelijke contacten worden getoond in figuur 2.3. Tijdsgebrek is bij de 301 respondenten die meer contacten wensen het meest genoemde beletsel (door 48% genoemd). Het feit dat men niemand heeft om iets mee te ondernemen scoort eveneens relatief hoog: 33% van degenen aan wie de vraag is voorgelegd. Dat is 4% van de totale respons.

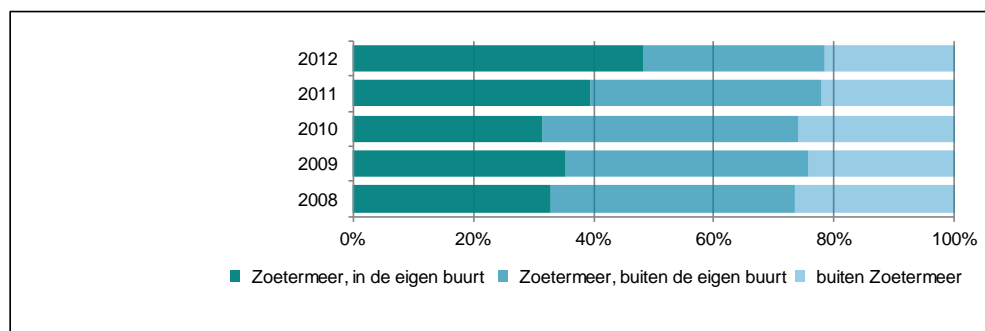

figuur 2.3 beletsels voor het hebben van meer contacten, voor respondenten die meer contacten wensen (in procenten, $n = 301$; meer dan één antwoord mogelijk).

contacten in de buurt

De respondenten hebben hun voornaamste sociale contacten merendeels binnen de stad Zoetermeer. Dit zegt 57%. Bij 35% van de respondenten wonen degenen met wie men het meeste contact heeft niet alleen in dezelfde stad, maar ook in dezelfde buurt. Voor 16% geldt dat hij of zij de belangrijkste contacten buiten Zoetermeer heeft. 26% van de respondenten heeft de vraag niet beantwoord, waarschijnlijk in de - onterechte - veronderstelling dat deze vraag op hen niet van toepassing was.

Het aandeel respondenten dat zijn belangrijkste contacten *in Zoetermeer* zegt te hebben neemt de laatste jaren licht toe ten opzichte van het aandeel met de belangrijkste contacten *buiten Zoetermeer*. Wat binnen de eerste groep opvalt is dat het aandeel van contacten in de buurt in het afgelopen jaar sterk is toegenomen ten opzichte van de contacten elders in Zoetermeer (figuur 2.4).

figuur 2.4 gebieden waar men zijn of haar belangrijkste contacten heeft (in procenten, waarnemingen 2008 - 2012; 'weet niet' en 'niet geantwoord' blijven hier buiten beschouwing)

verantwoordelijkheid voor leefbaarheid eigen buurt

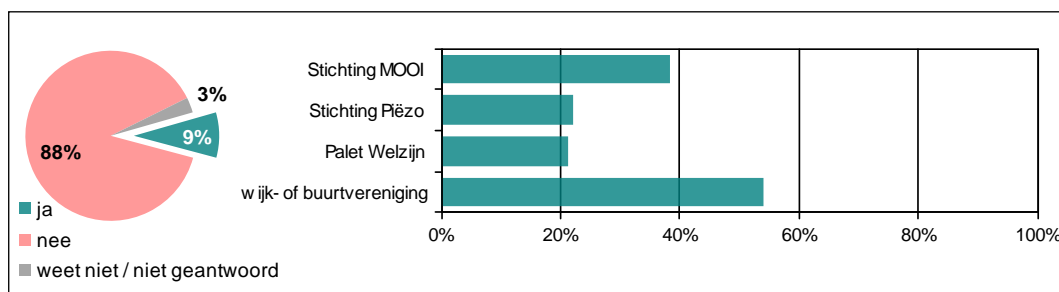
76% van de respondenten voelt zich medeverantwoordelijk voor de leefbaarheid in de eigen buurt. Dat is ongeveer evenveel als in voorgaande jaren. 21% zegt over zichzelf dat hij of zij in het afgelopen jaar actief is geweest om de buurt te verbeteren. 8% zegt betrokken te zijn geweest bij het organiseren van activiteiten in de eigen buurt (zie tabellen IV-5 t/m IV-8, p.52).

activiteitsaanbod in de wijk

In de Zoetermeerse wijken is een aantal organisaties actief.

- Stichting MOOI organiseert welzijnsactiviteiten, cursussen e.d. voor verschillende doelgroepen, met name (maar niet uitsluitend) voor jongeren.
- Stichting Piëzo is een sociaal maatschappelijke organisatie die mensen in de gelegenheid stelt om hun talenten en vaardigheden te ontdekken en verder te ontwikkelen. De stichting Piëzo heeft leerwerkcentra in Meerzicht, Palenstein, Oosterheem en Buytenwegh.
- Palet Welzijn, onderdeel van de zorgorganisatie Vierstroom, is zichtbaar in de wijk aanwezig om vooral kwetsbare ouderen en mantelzorgers te ondersteunen.
- De wijk- en buurtverenigingen bestaan dankzij vrijwilligers uit de wijk zelf. De verenigingen fungeren als ontmoetingsplaats voor de bewoners, en zij organiseren activiteiten.

Figuur 2.5 laat de deelname aan activiteiten van deze organisaties zien. In totaal hebben 203 personen (9%) in de twaalf maanden voorafgaand aan de omnibus-enquête deelgenomen aan één of meer van dergelijke activiteiten. De meesten ondernamen iets met de wijk- of buurtvereniging of met de Stichting MOOI. Overigens betekent deelnemen in veel gevallen wél: meerdere keren deelnemen per persoon (zie de tabellen op p.53 - 55).

figuur 2.5 taartdiagram: (antwoord 'ja':) deelname in de wijk aan één of meer activiteiten van een viertal (typen) organisaties (in procenten, n = 2373)
staafdiagram: deelname aan activiteiten van de vier afzonderlijke (typen) organisaties (in procenten, n = 203, meer dan één antwoord mogelijk)

Aan de deelnemers is, per organisator van activiteiten, gevraagd naar een beoordeling van het aanbod, op een schaal van *zeer ontevreden* tot *zeer tevreden*. Het aantal beoordelingen ligt tussen de 42 (voor Palet Welzijn) en 109 (voor de verschillende wijk- en buurtverenigingen). In figuur 2.6 is een 'gemiddeld' oordeel per organisatie weergegeven.¹ De vier gemiddelde oordelen liggen net boven de lijn van *tevreden*. Op p.54 e.v. staan de tabellen waarop figuur 2.6 is gebaseerd.

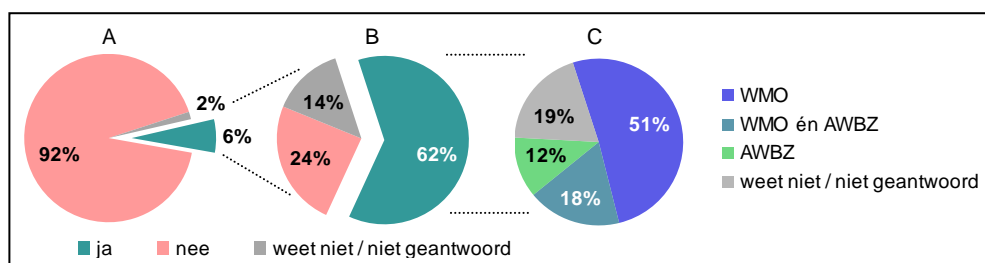

figuur 2.6 gemiddelde tevredenheid over vier (typen) aanbieders van activiteiten in de wijk.

2.3 maatschappelijke ondersteuning

Bij maatschappelijke ondersteuning gaat het om de hulp van andere personen of van instanties, die nodig is om zelfstandig te kunnen blijven wonen en om mee te kunnen doen in de samenleving. Deze hulp kan tal van terreinen omvatten: het doen van boodschappen, het geven van hulp bij het opvoeden, het aanpassen van een woning of het regelen van vervoer. Ook de praktische hulp aan mensen met een handicap of een langdurige ziekte en aan hun naasten valt onder de noemer maatschappelijke ondersteuning.

Ruim 6% van de respondenten (152 personen) antwoordt 'ja' op de vraag of zij dergelijke hulp ontvangen dan wel dergelijke hulp nodig hebben. Dat percentage is vergelijkbaar met dat van de twee voorgaande jaren (bij een iets afwijkende vraagstelling). Van deze groep heeft (ten minste) 62% een Wmo- en/of AWBZ-indicatie voor ondersteuning. Bijna een kwart heeft géén indicatie. Zie figuur 2.7.

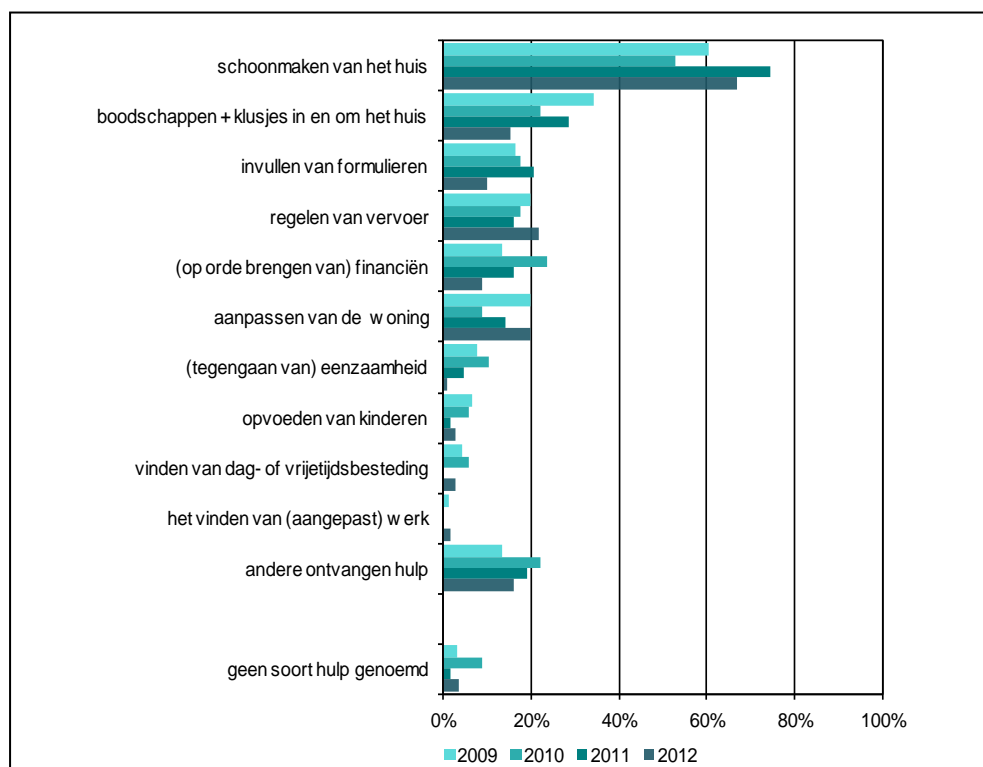
figuur 2.7 A: behoefte aan maatschappelijke ondersteuning? (in procenten, n = 2373)
 B: beschikt de respondent over een Wmo- of AWBZ-indicatie? (in procenten, n = 152)
 C: welk type indicatie? (in procenten, n = 94)

¹ daartoe zijn aan de antwoorden getalwaarden toegekend: *zeer ontevreden* = 0; *ontevreden* = 1; *tevreden* = 2; *zeer tevreden* = 3; *geen oordeel* blijft buiten de berekening.

Van de 152 respondenten die aangeven dat zij behoefte aan hulp hebben zeggen er 111 (73%) dat zij daadwerkelijk hulp ontvangen. 34 respondenten (22%) ontvangen géén hulp (zie tabel IV-21, p.56).

De aard van de ontvangen ondersteuning is weergegeven in figuur 2.8. *Schoonmaken* en *boodschappen + klusjes doen in en om het huis* zijn de belangrijkste activiteiten waarbij men ondersteuning ontvangt. De soms ogenschijnlijk grote verschillen met de voorgaande jaren hebben niet zoveel betekenis. De totalen waarop de percentages betrekking hebben zijn - zeker in de voorgaande jaren - klein.

figuur 2.8 activiteiten waarbij men hulp ontvangt (in procenten, $n_{2009} = 91$; $n_{2010} = 68$; $n_{2011} = 63$; $n_{2012} = 111$ (meer antwoorden per respondent mogelijk))

Van degenen die in 2012 maatschappelijke ondersteuning ontvangen acht het merendeel deze hulp voldoende (97 respondenten, 87%). Elf respondenten (10%) achten de ontvangen hulp niet voldoende.

Een groot deel van degenen die maatschappelijke ondersteuning ontvangen (72%) zegt dat hieraan geen hulp door vrijwilligers of door mensen uit de eigen omgeving te pas komt, buiten de hulp van de partner en andere familieleden. Ongeveer een kwart van degenen die maatschappelijke ondersteuning ontvangen (26 personen) ontvangt wél dergelijke hulp. Deze hulp draagt er voor dertien van deze respondenten (zeer) veel aan bij dat zij zelfstandig kunnen blijven wonen en/of meedoen in de maatschappij (zie de tabellen op p.57).

WZI-loket

Het Wmo-loket en het loket Werk, Zorg en Inkomen zijn in 2012 samengevoegd tot één loket. Bij dit loket kunnen inwoners terecht met hun vragen over (onder andere) wonen, welzijn en zorg. De gemeentelijke website maakt overigens nog onderscheid tussen de beide afzonderlijke loketten.

Het fysieke (en telefonisch bereikbare) loket in het stadhuis is bekend bij 1048 respondenten (44%). Dat is ongeveer dezelfde bekendheid als het Wmo-loket had in 2011. 8% van deze 1048 respondenten heeft in de twaalf maanden voorafgaand aan de omnibusenquête gebruik gemaakt van dit loket, met vragen over wonen, welzijn of zorg. Zij beoordelen de informatie die zij over dit onderwerp ontvingen

gemiddeld met het rapportcijfer 7,1. Acht beoordelingen zijn lager dan een 6, op een totaal van 81 beoordelingen.

Van alle respondenten heeft 4% het loket in de laatste twaalf maanden benaderd met vragen over werk en/of inkomen. Zij beoordelen de informatie die zij over dit onderwerp ontvingen gemiddeld met een 5,8. Veertien beoordelingen zijn lager dan een 6, op een totaal van 40 beoordelingen (zie p.58/59).

digitaal loket

De mogelijkheid om langs digitale weg informatie op te vragen over wonen, welzijn of zorg is bekend bij 1296 respondenten (55%). 20% van deze 1296 respondenten heeft in de twaalf maanden voorafgaand aan de omnibusenquête wel eens gebruik gemaakt van deze mogelijkheid.

Van deze laatste groep (256 respondenten) zegt 48% de gezochte informatie volledig te hebben gevonden; 46% vond een deel van de informatie; 3% heeft niet gevonden wat hij of zij zocht.

Voor het merendeel van degenen die daadwerkelijk informatie vonden (241 respondenten) was de digitale zoektocht eenvoudig ('heel gemakkelijk' of 'redelijk gemakkelijk'); 12% had er wel moeite mee.

De respondenten die inderdaad informatie vonden beoordelen deze gemiddeld met een 6,9. Zestien beoordelingen zijn lager dan een 6, op een totaal van 235 beoordelingen. Zie de tabellen op p.59/60).

wijkposten

Van alle respondenten hebben er 82 (3,5%) in de twaalf maanden voorafgaand aan de omnibusenquête wel eens bij een wijkpost informatie opgevraagd over maatschappelijke ondersteuning op het gebied van wonen, welzijn of zorg. In de voorgaande jaren lag het percentage in dezelfde orde van grootte.

Van hen zijn er 59 (72%) goed geholpen, d.w.z.: de vraag is naar tevredenheid beantwoord, of men is naar de juiste instantie doorverwezen. Twintig personen (24%) werden niet goed geholpen (zie tabellen IV-35/36, p.60).

2.4 toegankelijkheid van gebouwen en voorzieningen

Van alle respondenten zeggen er 89 (dat is 4%) wel eens problemen te onderkennen met de toegankelijkheid van gebouwen of voorzieningen in Zoetermeer (2010: 5%; 2011: 4%). Het grootste deel van deze groep (69%) deed hiervan geen melding bij de gemeente of een andere instantie. 23 respondenten (26%) deden wel één of meer meldingen: zestien onder hen bij de gemeente, negen (ook) bij een andere instantie. Meldingen bij de gemeente werden overwegend telefonisch of via het digitale klachten- en meldingenloket gedaan (tabel IV-37-39, p.61). In de toelichtingen (p.61) wordt relatief veel melding gemaakt van defecte of ontbrekende liften, met name bij RandstadRailstations. De toegankelijkheid van het stadhuis wordt enkele keren genoemd. Ook zijn er klachten over de trappen rond het stadhuis en de bibliotheek.

Verder heeft een aantal respondenten problemen met de toegankelijkheid van voorzieningen voor scootmobiel, rolstoelen en kinderwagens.

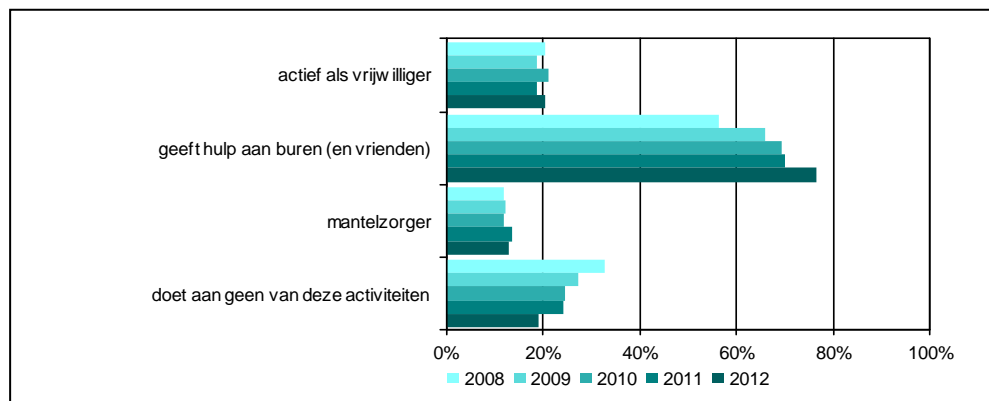
2.5 vrijwilligerswerk, burenhulp, mantelzorg

Vrijwilligerswerk is werk dat onverplicht en onbetaald (of hooguit tegen een geringe vergoeding) wordt verricht ten behoeve van anderen of van de samenleving.

Vrijwilligerswerk verricht men altijd onder de hoede van een organisatie.

Onder *buren- en vriendenhelp* wordt in dit onderzoek verstaan: de praktische hulp die buren en bekenden elkaar onderling geven. Voorbeelden zijn het verzorgen van planten en dieren tijdens de vakantie, klussen in huis en tuin, opvangen van kinderen na schooltijd.

Mantelzorg is de zorg voor een (chronisch) zieke, gehandicapte of hulp-behoevende naaste: de partner, een ouder, kind of ander familielid, een vriend of kennis. Mantelzorgers zijn geen beroepsmatige zorgverleners; zij geven zorg omdat zij een persoonlijke band hebben met degene voor wie zij zorgen. Mantelzorg is niet de alledaagse zorg, zoals de zorg voor een gezond kind. Mantelzorg is vaak langdurig en intensief.

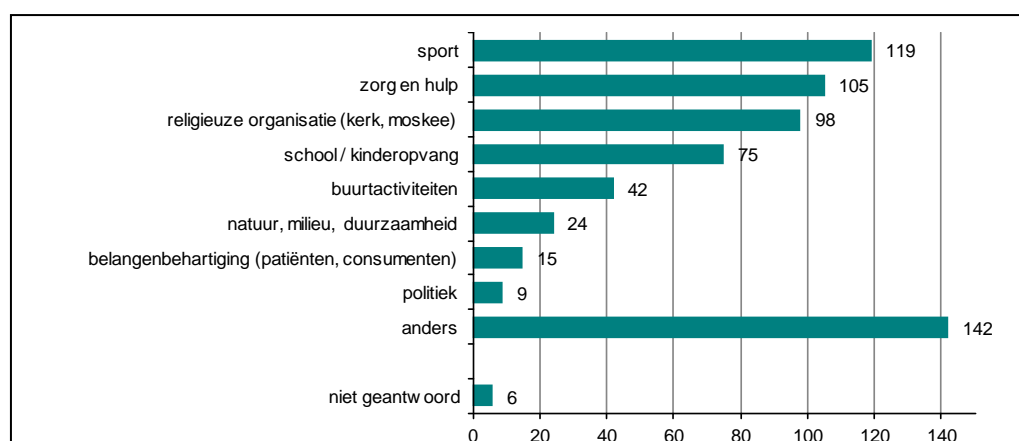

figuur 2.9 respondenten die actief zijn als vrijwilliger, die hulp geven aan burenen en vrienden, en die actief zijn als mantelzorger (in procenten, $n_{2008} = 1390$; $n_{2009} = 1372$; $n_{2010} = 1300$; $n_{2011} = 1257$; $n_{2012} = 2373$; meer dan één mogelijkheid per respondent)

Figuur 2.9 laat zien hoeveel respondenten van zichzelf vinden dat zij aan één of meer van de omschreven vormen van hulpverlening doen. 20% is actief als vrijwilliger. 77% helpt burenen of vrienden. 13% noemt zichzelf mantelzorger. De cijfers van eerdere jaren laten een vergelijkbaar beeld zien. Burenhulp scoorde in 2008 iets lager dan in latere jaren, mogelijk doordat de vragenlijst toen nog geen omschrijving van burenhulp bevatte. En burenhulp scoort in 2012 iets hoger dan in voorgaande jaren, waarschijnlijk omdat het item is verbreed tot *burenen- en vrienden-hulp*. Hieronder wordt nader ingegaan op vrijwilligerswerk en mantelzorg. De vraag over burenen- en vriendenhulp wordt niet verder uitgediept.

vrijwilligerswerk

Aan de 484 personen die hebben geantwoord dat zij vrijwilligerswerk verrichten is een aantal maatschappelijke sectoren voorgelegd, met de vraag bij welke van deze sectoren zij als vrijwilliger actief zijn (figuur 2.10).

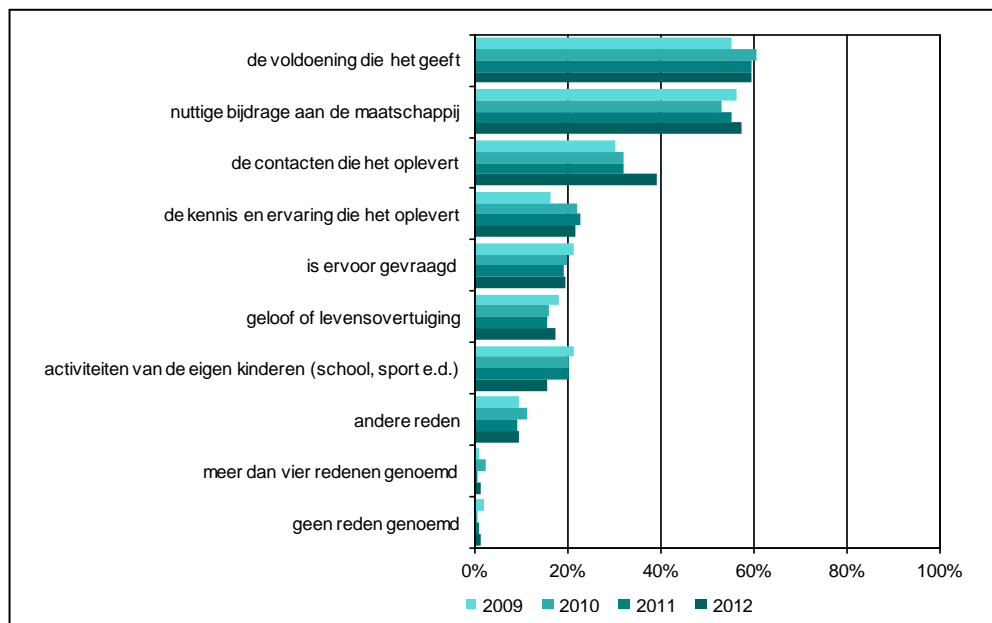

figuur 2.10 maatschappelijke sectoren waarvoor respondenten vrijwilligerswerk doen (absolute aantallen, $n = 484$; meer dan één antwoord per persoon mogelijk)

De drie meest genoemde sectoren zijn: *sport, zorg en hulp* en *religieuze organisaties*. Het beeld van 2012 strookt daarmee in grote lijnen met het beeld van

de voorgaande jaren. In die jaren werd niet naar acht sectoren, maar naar circa twintig meer specifieke typen van organisaties gevraagd ¹.

Figuur 2.11 laat zien welke redenen actieve vrijwilligers hebben om hun vrijwilligerswerk te verrichten. Evenals in de voorgaande jaren springen twee redenen er duidelijk uit: de voldoening die het oplevert (genoemd door 60% van de 484 vrijwilligers) en het leveren van een nuttige bijdrage aan de maatschappij (genoemd door 57%). De contacten die het vrijwilligerswerk oplevert worden in 2012 vaker genoemd dan voorheen. Voor het overige zijn de verschillen tussen de jaren niet zo groot.

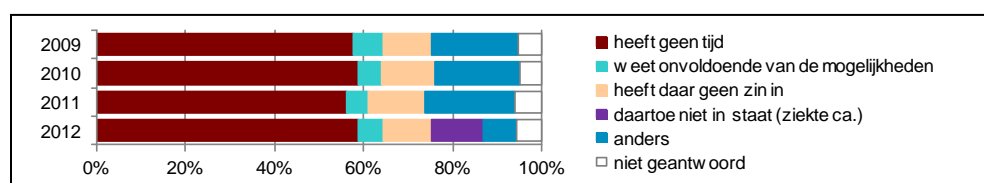

figuur 2.11 Redenen om vrijwilligerswerk te doen (in procenten, $n_{2009} = 255$; $n_{2010} = 277$; $n_{2011} = 238$; $n_{2012} = 484$; maximaal vier antwoorden per respondent mogelijk)

niet-vrijwilligers

Aan de niet-vrijwilligers onder de respondenten is gevraagd naar de voor hen belangrijkste reden om geen vrijwilligerswerk te doen. Van de hun aangeboden antwoordmogelijkheden noemen zij *geen tijd* het meeste. De antwoorden uit 2012 wijken niet sterk af van die uit eerdere jaren (zie figuur 2.12).

Omdat in voorgaande jaren telkens zo'n 20% het antwoord '*anders, namelijk*' aanvinkte, waarna uit de toelichtingen bleek dat deze respondenten veelal vanwege ziekte, ouderdom of handicap geen vrijwilligerswerk (meer) deden, is de enquêtevraag in 2012 aangepast. Het antwoord '*daartoe ben ik niet in staat (vanwege ziekte, leeftijd, of handicap)*' wordt nu gekozen door 12%; het aandeel respondenten dat '*anders*' kiest is met een vergelijkbaar aantal procentpunten afgenomen ten opzichte van 2011.

figuur 2.12 Belangrijkste reden om geen vrijwilligerswerk te doen (in procenten, $n_{2009} = 1095$; $n_{2010} = 1008$; $n_{2011} = 1004$; $n_{2012} = 1857$)

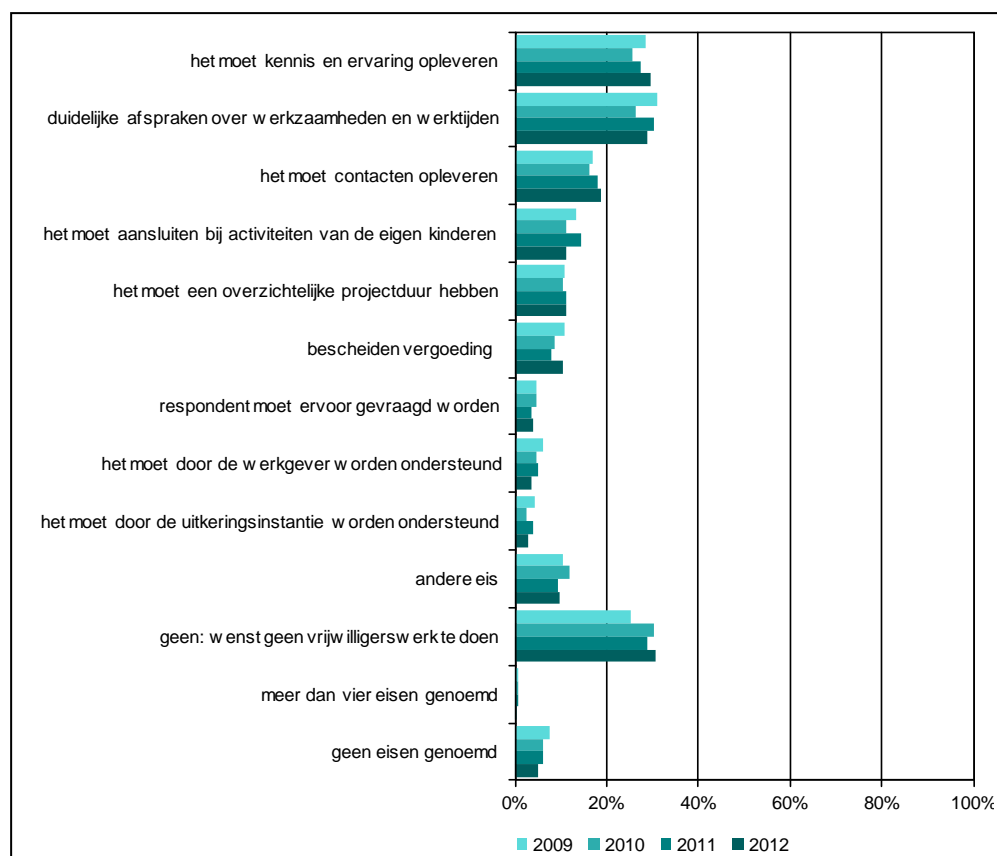
De toelichtingen bij het antwoord '*anders*' hebben nu in hoofdzaak betrekking op verplichtingen (mantelzorg; drukke werk- en gezinsomstandigheden). Daarnaast op

¹ Zie Omnibusenquête 2011, deelonderzoek Wet Maatschappelijke Ondersteuning, p.25.

het feit dat men jarenlang vrijwilliger is geweest. Ziekte, ouderdom en handicap worden in de toelichtingen overigens ook nog genoemd.

Aan de niet-vrijwilligers is tevens gevraagd welke eisen zij aan vrijwilligerswerk zouden stellen, aangenomen dat zij tijd en gelegenheid zouden hebben om zulk werk te verrichten. Figuur 2.13 geeft een overzicht van deze eisen. De belangrijkste eisen: de werkzaamheden moeten kennis en ervaring opleveren; er moeten duidelijke afspraken zijn over werkzaamheden en werktijden. Ook het sociale aspect (contacten) wordt door veel respondenten als eis genoemd.

De *andere eisen* die men noemt staan opgesomd op p.67. Eisen die men daar veel noemt zijn: de werkzaamheden moeten aansluiten bij de eigen interesse, de werkzaamheden moeten zinvol zijn; men moet plezier aan het werk kunnen beleven. Tot slot: 31% wenst hoe dan ook geen vrijwilligerswerk te doen. In 2009 was dat 25%, in 2010 30%, in 2011 29%.

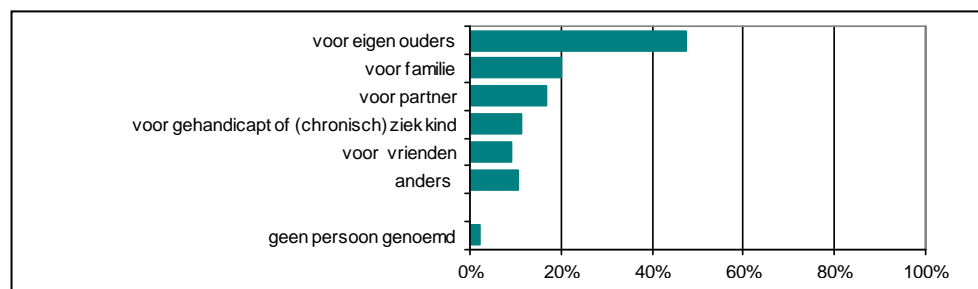
figuur 2.13 eisen die niet-vrijwilligers zouden stellen aan de werkzaamheden, in het geval zij vrijwilligerswerk zouden gaan doen (in procenten, $n_{2009} = 1095$; $n_{2010} = 1008$; $n_{2011} = 1004$; $n_{2012} = 1857$; maximaal vier antwoorden per respondent)

mantelzorg

Het geven van mantelzorg doet in het algemeen een zwaarder beroep op de hulpgever dan vrijwilligerswerk en gewone burenhulp.

Van alle respondenten noemen er 312 zichzelf mantelzorger. Dat is zo'n 13%, ongeveer evenveel als in voorgaande jaren. Van deze 312 mantelzorgers verricht 63% de zorg meerdere malen per week of zelfs meerdere malen per dag.

Figuur 2.14 laat zien dat in veel gevallen (47%) de eigen ouders de verzorgden van de mantelzorgers zijn. Ook de verzorging van (overige) familie wordt vaak genoemd.

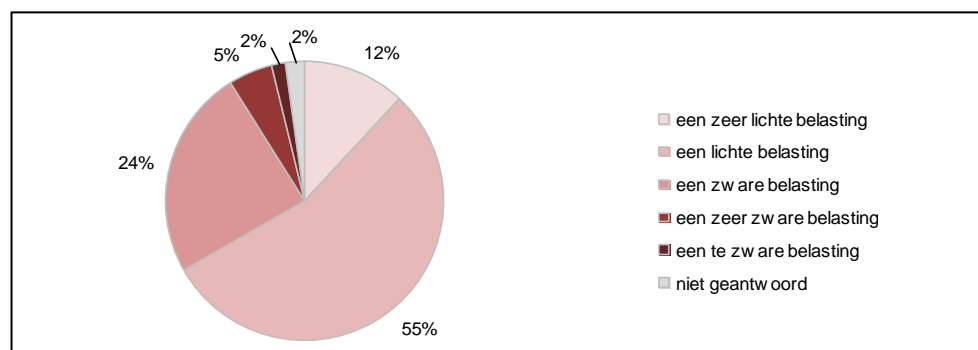
figuur 2.14 relatie tussen de mantelzorg en de ontvanger van mantelzorg (in procenten, meer antwoorden per respondent mogelijk, $n = 312$)

fysieke en psychische belasting van mantelzorgers

Het merendeel van de mantelzorgers (63%) verricht de mantelzorg vaker dan eens per week (zie tabel IV-47, p.69).

Tweederde deel van de mantelzorgers (67%) kan de zorg zelf goed aan: zij beschouwen de mantelzorg als een lichte of zeer lichte belasting. Dit blijkt uit figuur 2.15. Ongeveer een derde deel van de mantelzorgers zegt echter de belasting zwaar te vinden; enkele mantelzorgers achten de belasting zelfs te zwaar.

Degenen die de belasting als licht of zeer licht beschouwen geven veelal te kennen dat zij de werkzaamheden als vanzelfsprekend beschouwen en dat zij deze met plezier of met liefde doen. Tegelijk kunnen die werkzaamheden echter tijdrovend en intensief zijn. Voor de respondenten die spreken van een zware belasting is het veelal de combinatie van lasten die het zwaar maakt: een baan, het eigen gezin, de eigen gezondheid, in combinatie met de verzorging van - meestal - ouders (zie p.70).

figuur 2.15 de belasting die mantelzorgers ervaren bij hun zorgtaken (in procenten, $n = 312$)

ondersteuning van mantelzorgers

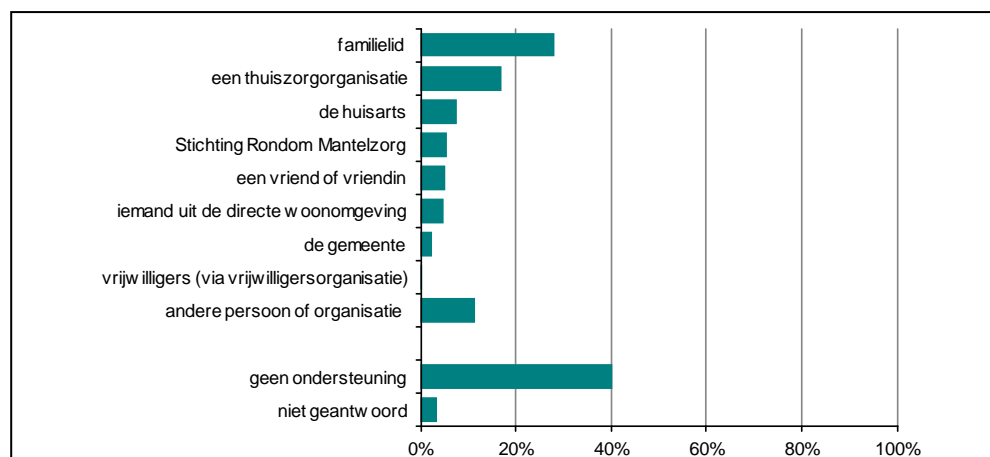
Gevraagd naar de personen en organisaties die hen bij hun zorgtaken ondersteunen geeft 40% van de mantelzorgers aan dat zij géén steun ontvangen.

In 2009 ontving 36% geen steun; in 2010 40%, in 2011 45%.

56% van de mantelzorgers maakt wél melding van ondersteunende personen of instanties. Figuur 2.16 laat zien dat mantelzorgers voor ondersteuning vooral op de eigen familie terugvallen; daarnaast op thuiszorgorganisaties. Op p.74 staat een overzicht van de andere ondersteuners die door de mantelzorgers worden genoemd.

Van alle mantelzorgers onder de respondenten voelt 63% zich voldoende ondersteund; 26% voelt zich niet voldoende ondersteund (tabel IV-51, p.75).

In 2009 en 2010 voelde 60% zich voldoende ondersteund; in 2011 54%.

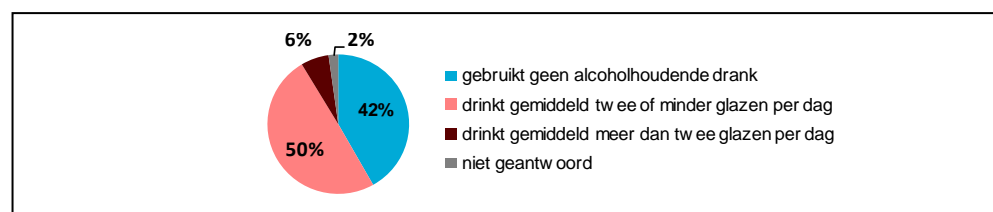
figuur 2.16 personen en organisaties die mantelzorgers ondersteunen (in procenten, meer antwoorden per respondent mogelijk, n = 312)

2.6 levensstijl

De vragen over de levensstijl gaan over (ongezonde) leefgewoonten en over de hulp die respondenten op dat gebied zoeken. De vragenlijst is sterk vereenvoudigd ten opzichte van eerdere jaren. En anders dan in 2011 zijn geen vragen gesteld over de aandacht voor een gezonde levensstijl in de opvoeding van de eigen kinderen. De tabellen waarop het onderstaande is gebaseerd staan in bijlage IV, op p.75/76.

alcoholgebruik

Figuur 2.17 toont de reacties op de deelvraag over alcoholgebruik. De figuur toont dat (ten minste) 56% van de respondenten alcohol gebruikt. Ten minste 6% behoort naar eigen zeggen tot de wat zwaardere drinkers: zij gebruiken meer dan twee glazen alcoholhoudende drank per dag.¹ Van alle respondenten zeggen er vijf (0,2%) dat zij in het afgelopen jaar hulp hebben gezocht op het gebied van alcoholgebruik.

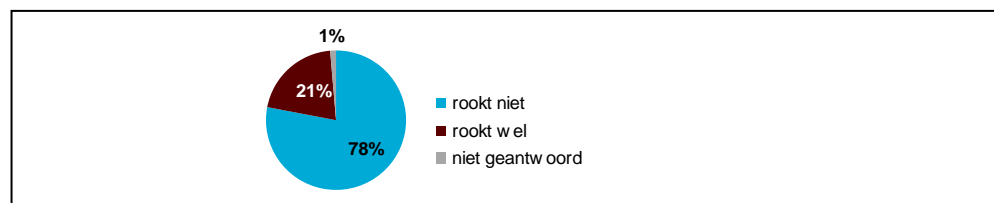
figuur 2.17 het wel of niet gebruiken van alcohol (in procenten, n = 2373)

¹ Het is aannemelijk dat dit een onderschatting is. De vorige Nationale Atlas Volksgezondheid. (RIVM - 2005-2008) rekent tot de overmatige drinkers: mannen (≥ 12 jaar) die drie glazen of meer per dag drinken en vrouwen (≥ 12 jaar) die twee glazen of meer per dag drinken. In de Zoetermeerse regio (Zuid-Holland West) lag het aandeel overmatige drinkers volgens deze Atlas rond 17%. In de meest recente Atlas Volksgezondheid (2008-2011) worden zware drinkers onderscheiden (zij drinken ten minste eenmaal per week meer dan zes glazen): dit betreft in Zuid-Holland West 8,1% van de inwoners van 12 jaar en ouder. 20% hoort in deze regio tot de niet-drinkers.

roken

Figuur 2.18 toont de reacties op een vraag over het rookgedrag. 78% van de respondenten zegt niet te roken, 21% rookt wel¹; 1% heeft de vragen over roken niet beantwoord.

Van alle respondenten zeggen er 29 (1,2%) dat zij in het afgelopen jaar hulp hebben gezocht op het gebied van rookgedrag.

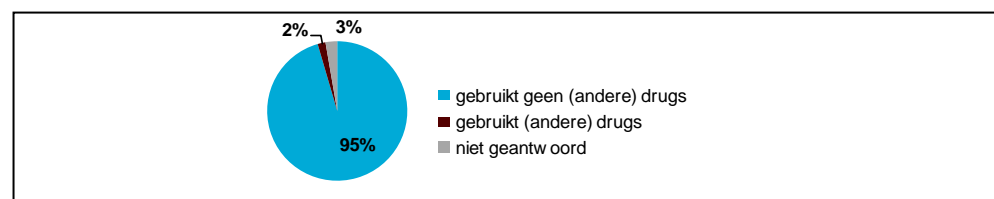

figuur 2.18 het wel of niet roken (in procenten, n = 2373)

gebruik van overige drugs

Figuur 2.19 toont de reacties op een vraag over het (overige) drugsgebruik. 95% zegt geen drugs (zoals bijvoorbeeld cannabis, paddo's en harddrugs) te gebruiken; 2% (43 respondenten) gebruikt wel drugs; 3% heeft de vragen over drugsgebruik niet beantwoord.

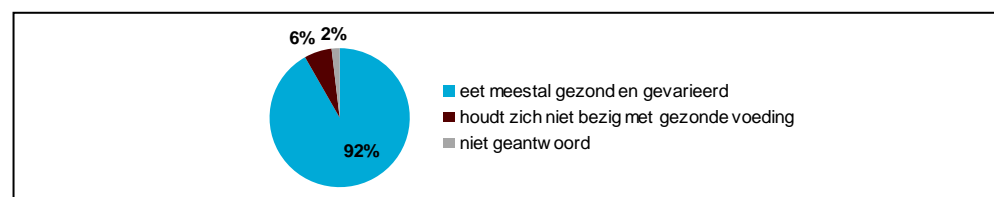
Van alle respondenten zeggen er drie (0,1%) dat zij in het afgelopen jaar hulp hebben gezocht op het gebied van drugsgebruik.

figuur 2.1 het gebruik (wel of niet) van drugs, zoals cannabis, paddo's, harddrugs (in procenten, n = 2273)

gezonde voeding

Figuur 2.20 toont de reacties op een vraag over gezonde voeding. 92% zegt meestal gezond en gevarieerd te eten. 6% houdt zich niet bezig met gezonde voeding. Van alle respondenten zeggen er 101 (4%) dat zij in het afgelopen jaar hulp hebben gezocht op het gebied van gezonde voeding.

figuur 2.20 het gebruik (wel of niet) van drugs, zoals cannabis, paddo's, harddrugs (in procenten, n = 2273)

voldoende beweging.

Van alle respondenten zeggen er 102 (4%) dat zij in het afgelopen jaar hulp hebben gezocht op het gebied van (voldoende) beweging.

¹ Ook hier is waarschijnlijk sprake van een zekere onderschatting. bron: RIVM, Nationale Atlas Volksgezondheid. Het percentage rokers ligt in de Zoetermeerse regio volgens deze Atlas rond 28% (mannen 12+) en 21% (vrouwen 12+)

2.7 welbevinden

2.7.1 algemeen

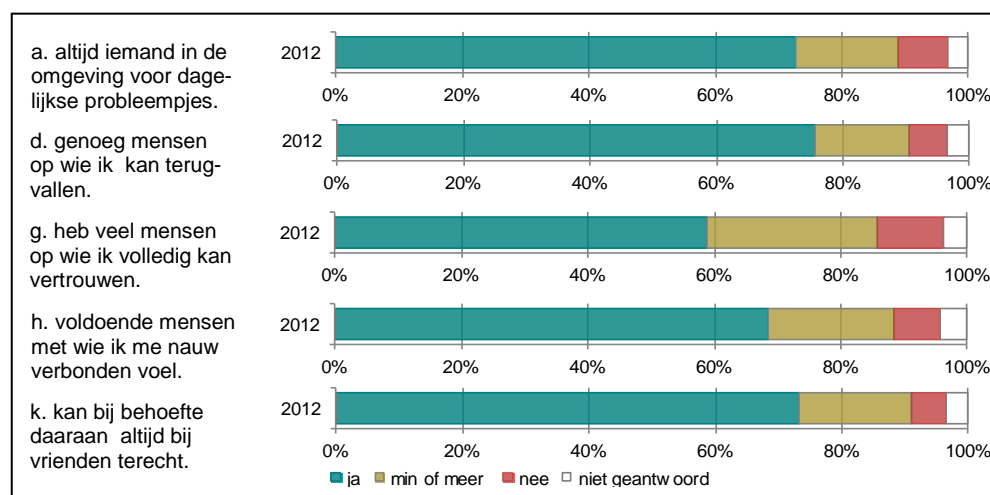
De laatste blokken met aan de Wmo gerelateerde vragen hebben als thema het welbevinden van de respondent. Er worden nieuwe - althans: nieuw voor de reeks omnibusenquêtes - vragen gesteld over eenzaamheid. Daarnaast worden er al langer in de omnibus meelopende vragen gesteld over de psychische gezondheid. Uit deze vragen zijn respectievelijk een eenzaamheidsscore en een maat voor psychische gezondheid te berekenen.

2.7.2 eenzaamheid

Er zijn elf stellingen voorgelegd die betrekking hebben op eenzaamheid. De drie antwoordmogelijkheden bij deze stellingen zijn: *ja*, *min of meer* en *nee*. De stellingen vormen een standaardset die is ontleend aan onderzoek van De Jong Gierveld en Kamphuis (1985)¹.

- Er is altijd wel iemand in mijn omgeving bij wie ik met mijn dagelijkse probleempjes terecht kan.
- Ik mis een echt goede vriend of vriendin.
- Ik ervaar een leegte om mij heen.
- Er zijn genoeg mensen op wie ik in geval van narigheid kan terugvallen.
- Ik mis gezelligheid om mij heen.
- Ik vind mijn kring van kennissen te beperkt.
- Ik heb veel mensen op wie ik volledig kan vertrouwen.
- Er zijn voldoende mensen met wie ik me nauw verbonden voel.
- Ik mis mensen om mij heen.
- Vaak voel ik me in de steek gelaten.
- Wanneer ik daar behoefte aan heb, kan ik altijd bij mijn vrienden terecht.

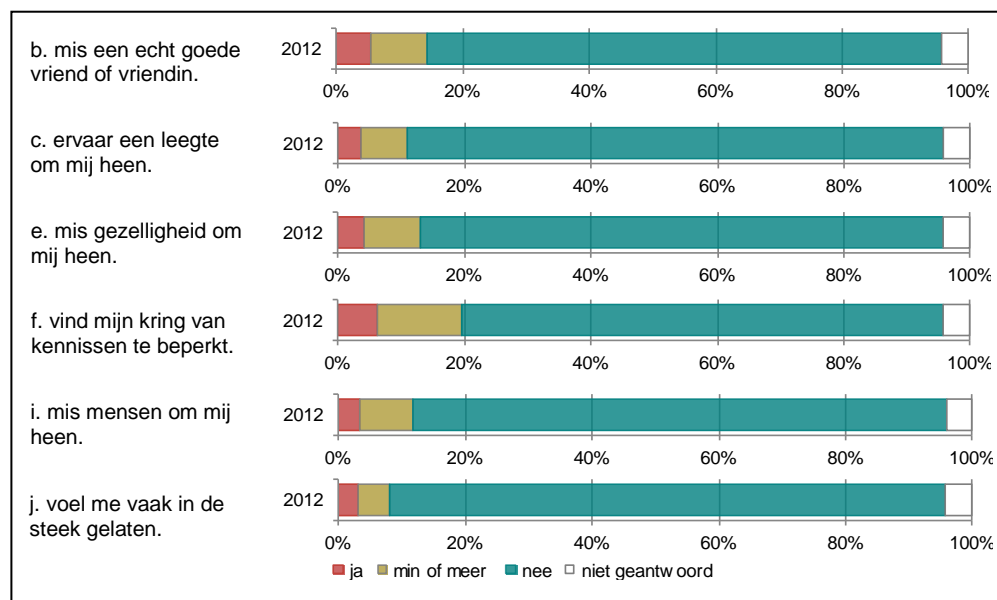
Vijf van de stellingen gaan over een gevoel van verbondenheid. De stellingen zijn positief geformuleerd: een antwoord 'nee' bij één van deze stellingen versterkt de eenzaamheidsscore. Figuur 2.21 laat zien dat de positieve antwoorden bij deze stellingen sterk overheersen. Telkens kiest ook een tamelijk grote groep een neutrale positie (15 tot 27%). Een minderheid (5 tot 10%) kiest voor 'nee'. De stelling over mensen op wie je kunt vertrouwen (g) laat de minst gunstige beantwoording zien.

figuur 2.21 reacties op positief geformuleerde stellingen over eenzaamheid (in procenten, n = 2273; stellingen worden hier verkort weergegeven)

¹ de Jong Gierveld, J., & Kamphuis, F.H. (1985). The development of a Rasch-type loneliness-scale. *Applied Psychological Measurement*, 9, 289-299.

Zes stellingen gaan over een gemis aan sociale relaties. De stellingen hebben een negatieve strekking: een antwoord 'ja' bij één van deze stellingen versterkt de eenzaamheidsscore. De reacties op deze zes stellingen staan in figuur 2.22. Ook hier overheersen de reacties met een positieve strekking (dus het antwoord 'nee'). Afhankelijk van de stelling kiest 5 tot 13% een neutrale positie. Een kleine minderheid (3 tot 6%) kiest voor het antwoord 'ja'. De stelling over de omvang van de eigen kennissenkring heeft de minst gunstige beantwoording.

figuur 2.22 reacties op negatief geformuleerde stellingen over eenzaamheid (in procenten, n = 2273; stellingen worden hier verkort weergegeven)

eenzaamheidsscore

In bijlage V (p.83) wordt toegelicht hoe uit de antwoorden op de elf bovenstaande stellingen een eenzaamheidsscore kan worden berekend. Deze score kan (individueel) gehele waarden aannemen tussen nul (niet eenzaam) en 11 (zeer sterke eenzaamheid). De gemiddelde waarde voor de gehele respons is 2,2.

De berekende eenzaamheidsscore kan worden vereenvoudigd naar vier niveaus. Deze indeling in niveaus is tot stand gekomen in een vervolgonderzoek waarbij individuele eenzaamheidsscores zijn getoetst aan de indicatie die de respondenten van dat onderzoek zelf gaven aan hun mate van eenzaamheid.¹

Tabel 2.1 toont hoe de totale respons verdeeld is over deze vier niveaus van eenzaamheid. Ruim tweederde is volgens deze indeling niet eenzaam, ruim een kwart is matig eenzaam; 5% is sterk of zeer sterk eenzaam.

tabel 2.1 dichotome eenzaamheidsschaal in vier niveaus (De Jong Gierveld)

		aantal	procent	procent (geldig)
niet eenzaam	score = 0, 1 of 2	1538	64,8	68,1
matige eenzaamheid	score = 3 - 8	588	24,8	26,1
sterke eenzaamheid	score = 9 of 10	87	3,7	3,9
zeer sterke eenzaamheid	score = 11	44	1,9	1,9
subtotaal (ten minste tien items beantwoord)		2257	95,1	100,0
berekening ongeldig		116	4,9	
totaal		2373	100,0	

¹ van Tilburg, T.G., & De Jong Gierveld, J. (1999). Cesuurbepaling van de eenzaamheidsschaal [Cutting scores on the De Jong Gierveld Loneliness Scale]. *Tijdschrift voor Gerontologie en Geriatrie*, 30, 158-163.

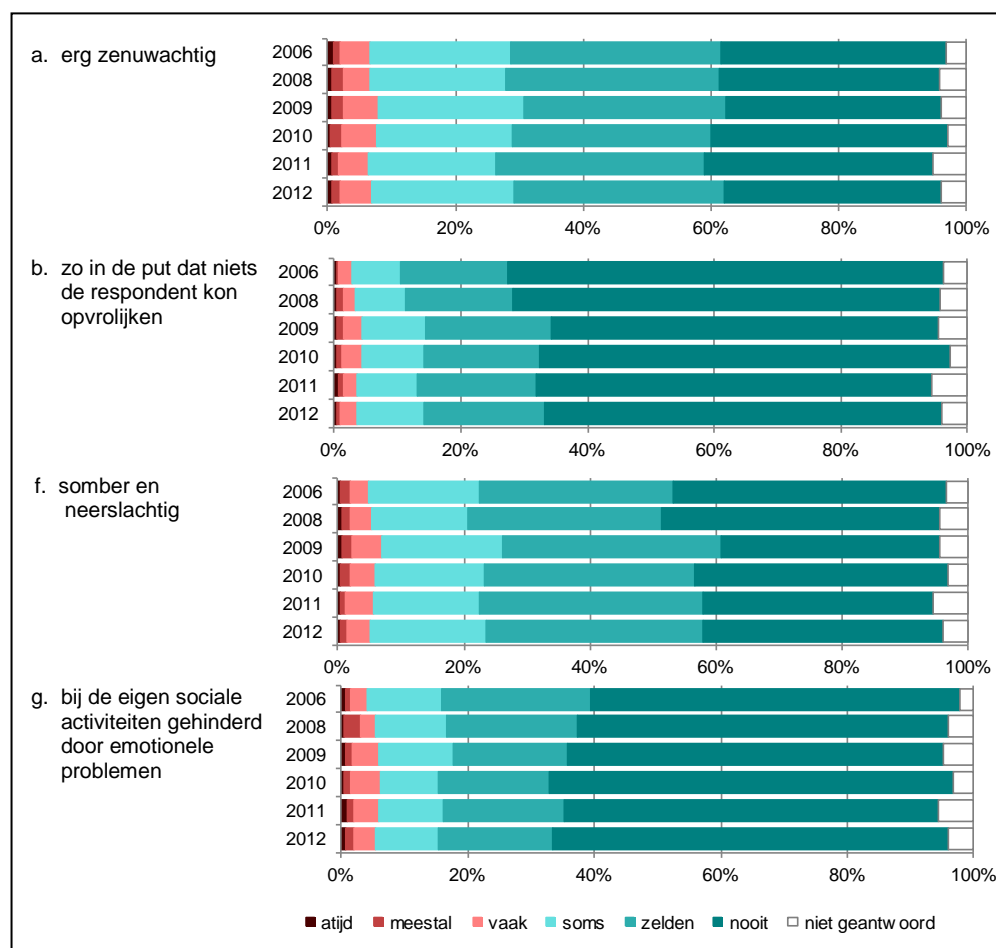
2.7.3 psychische gezondheid

Allereerst is in een blok met zeven vragen gepeild hoe men zich voelde in de vier weken voorafgaand aan de enquête:

- Hoe vaak was u gedurende de afgelopen vier weken erg zenuwachtig?
- Hoe vaak zat u gedurende de afgelopen vier weken zo in de put, dat niets u kon opvrolijken?
- Hoe vaak voelde u zich gedurende de afgelopen vier weken kalm en rustig?
- Hoe vaak had u gedurende de afgelopen vier weken veel energie?
- Hoe vaak was u gedurende de afgelopen vier weken een gelukkig mens?
- Hoe vaak voelde u zich gedurende de afgelopen vier weken somber en neerslachtig?
- Hoe vaak hebben emotionele problemen u gedurende de afgelopen vier weken gehinderd bij uw sociale activiteiten?

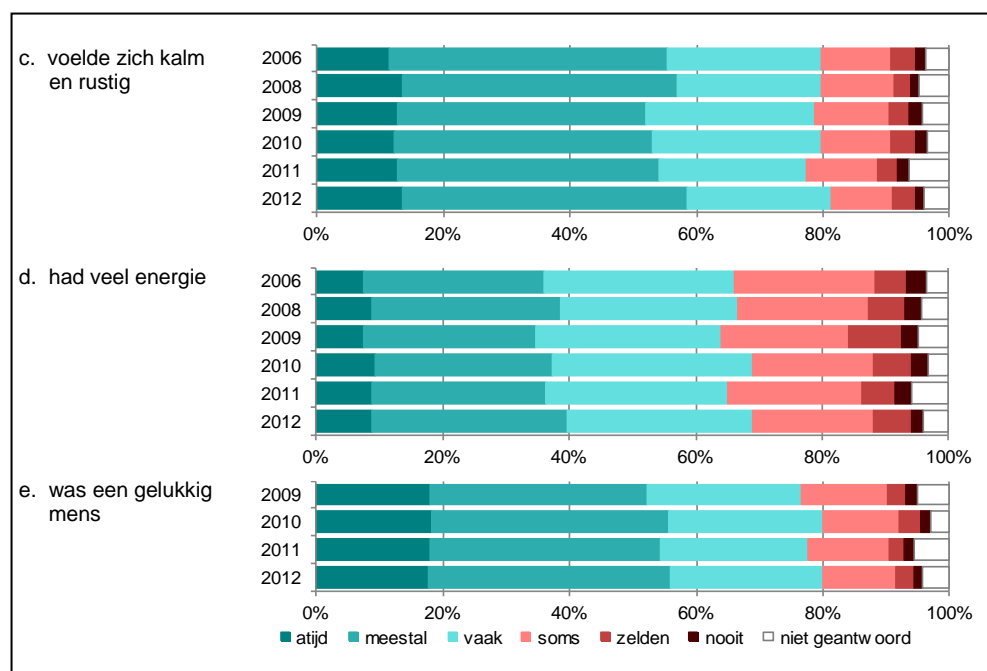
De vragen a, b, c, d, f en g zijn sinds 2006 zes maal in de omnibusenquête gesteld; vanaf 2009 is vraag e (vraag over het geluksgevoel) aan de reeks toegevoegd.

De reacties in de verschillende jaren op de vragen met een negatieve strekking (a, b, f en g) worden getoond in figuur 2.23. Reacties op vragen met een positieve strekking (c, d en e) worden getoond in figuur 2.24.

figuur 2.23 psychische klachten bij de respondent in de vier weken voorafgaand aan de omnibus-enquête, in de jaren 2006 en 2008 t/m 2012 (in procenten; $n_{2006} = 1370$; $n_{2008} = 1390$, $n_{2009} = 1372$, $n_{2010} = 1300$; $n_{2011} = 1257$; $n_{2012} = 2373$)

Figuur 2.23 laat het volgende zien. In 2012 kwam zenuwachtigheid bij 7% van de respondenten *altijd*, *meestal* of *vaak* voor. 4% was veelal zó in de put dat niets hem of haar nog kon opvrolijken. 5% was veelal somber en neerslachtig. En 5% ondervond bij zijn of haar sociale activiteiten hinder van emotionele problemen.

figuur 2.24 stabiliteit, energie en geluksgevoel in de vier weken voorafgaand aan de omnibussenquête, in 2006 en 2008 t/m 2012 (in procenten; $n_{2006} = 1370$; $n_{2008} = 1390$, $n_{2009} = 1372$, $n_{2010} = 1300$; $n_{2011} = 1257$; $n_{2012} = 2373$)

Figuur 2.24 laat het volgende zien: 5% van de respondenten voelde zich in de vier weken voorafgaand aan de enquête zelden of nooit rustig; 8% had zelden of nooit veel energie; 4% voelde zich zelden of nooit een gelukkig mens.

Wanneer de jaarreeksen in beide figuren worden vergeleken blijkt dat de reacties op de stellingen zeer stabiel zijn.

mental health inventory

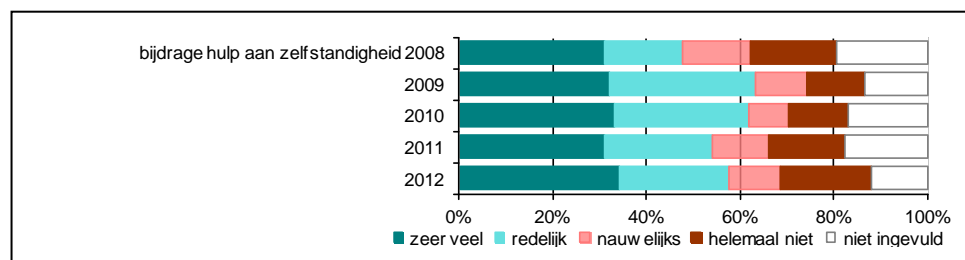
Er bestaat een internationale standaard voor de meting van de psychische gezondheid van personen ouder dan twaalf jaar: de MHI-5. Deze wordt gebaseerd op vijf van de vragen die betrekking hebben op de psychische gesteldheid in de afgelopen vier weken. De vragen a, b, c, e en f vormen de vragenreeks voor de MHI-5. De berekening van de MHI-5 staat toegelicht in bijlage V (p.84). Voor 2012 bedraagt dit getal (voor de respondenten op de omnibussenquête, dat wil dus zeggen 18-plussers) gemiddeld 78,4 op een schaal van nul tot 100. Dat getal is vergelijkbaar met de waarden die in voorgaande jaren zijn gevonden. In 2009: 77,2; in 2010: 77,9; in 2011: 78,3.

hulp bij psychische problemen

171 respondenten kregen in de twaalf maanden voorafgaand aan de omnibussenquête hulp voor psychische problemen. Dat is zo'n 7%.¹

Over de effectiviteit van die hulp is een deel van deze respondenten kritisch. Eén van de doelstellingen van de Wmo is het bevorderen dat mensen zelfstandig kunnen blijven wonen, en kunnen meedoen aan de maatschappij. 30% van degenen die psychische hulp ontvingen ziet niet of nauwelijks dat de ontvangen hulp aan die doelstelling bijdraagt (zie figuur 2.25).

¹ In de voorgaande jaren lag het aandeel met hulp voor psychische problemen telkens op ca.9%. Het verschil met 2012 is een artefact: dit verschil is op zijn minst voor een deel toe te schrijven aan het vervallen van een vervolgvraag, die in de voorgaande jaren werd gebruikt voor het corrigeren van inconsistente antwoorden.

figuur 2.25 mate waarin hulp bij psychische bijdraagt aan zelfstandig blijven wonen en/of meedoen in de maatschappij (in procenten van de respondenten die hulp ontvingen voor psychische problemen, $n_{2008} = 132$; $n_{2009} = 119$; $n_{2010} = 118$; $n_{2011} = 117$; $n_{2012} = 171$)

3

ANALYSES WELBEVINDEN

3.1 algemeen

Voor enkele enquêtevariabelen is nagegaan of er binnen de stad opvallende variaties bestaan in de uitkomsten. Dat is met name onderzocht voor het kengetal voor eenzaamheid en voor het kengetal voor psychische stabiliteit (MHI-5).

3.2 eenzaamheidsscore

Nagegaan is of de eenzaamheidsscore in dit onderzoek een verband vertoont met enkele onafhankelijke variabelen. De veronderstelling hierbij is dat er (meetbare) omstandigheden zijn die mensen een achterstand geven in hun mogelijkheden om de door hen gewenste relaties aan te gaan of te handhaven: een hoge leeftijd, een beperkte scholing, minder financiële armslag, de samenstelling van het huishouden, de culturele achtergrond. De tabellen 3.1 t/m 3.5 maken aannemelijk dat dergelijke verbanden inderdaad bestaan. Met name de gemiddelde eenzaamheidsscore van de alleenstaanden in de respons en van personen met een laag inkomen is relatief hoog.

tabel 3.1 *gemiddelde score op de dichotome eenzaamheidsschaal (De Jong Gierveld) per leeftijdsklasse*

leeftijdsklasse	gemiddelde score*	aantal waarnemingen
18 t/m 39 jaar	1,8	566
40 t/m 64 jaar	2,2	1273
65 jaar en ouder	2,5	384
leeftijd onbekend	3,6	34
totaal	2,2	2257

* schaal loopt van 0 (niet eenzaam) tot 11 (zeer sterke eenzaamheid)

tabel 3.2 *gemiddelde score op de dichotome eenzaamheidsschaal (De Jong Gierveld) per klasse van opleidingsniveau*

opleidingsniveau	gemiddelde score	aantal waarnemingen
laag	2,7	642
middelbaar	2,0	760
hoog	1,8	714
overig / onbekend	2,7	141
totaal	2,2	2257

tabel 3.3 *gemiddelde score op de dichotome eenzaamheidsschaal (De Jong Gierveld) per inkomensklasse (netto inkomen hoofd van het huishouden + eventuele partner)*

inkomensklasse	gemiddelde score	aantal waarnemingen
< € 1.501,=	3,7	237
€ 1.501,= t/m € 2.500,=	2,8	508
€ 2.501,= of meer	1,6	1080
overig / onbekend	2,0	432
totaal	2,2	2257

tabel 3.4 *gemiddelde score op de dichotome eenzaamheidsschaal (De Jong Gierveld) naar positie in het huishouden*

positie in huishouden	gemiddelde score	aantal waarnemingen
alleenstaande	3,5	294
één van twee samenwonende partners	1,9	780
één van twee partners in twee-oudergezin	1,8	886
kind (18+) in twee-oudergezin	1,8	91
hoofd eenoudergezin	3,2	107
kind (18+) in eenoudergezin	2,6	42
overig / onbekend	3,2	57
totaal	2,2	2257

tabel 3.5 *gemiddelde score op de dichotome eenzaamheidsschaal (De Jong Gierveld) naar de bevolkingsgroep waar respondenten zich toe rekenen*

bevolkingsgroep	gemiddelde score	aantal waarnemingen
Nederlands	2,8	2036
niet-Nederlands	3,4	196
overig / onbekend	2,9	25
totaal	2,2	2257

Tabel 3.6 geeft de gemiddelde eenzaamheidsscore per buurt. Palenstein scoort significant ongunstiger dan de overige buurten. Dit hangt waarschijnlijk samen met een relatief groot aantal alleenstaanden en eenoudergezinnen en met een relatief groot aandeel lage inkomens. Zie bijlage VI (p.85).

Tabel 3.7 laat zien dat de eenzaamheidsscore en de beantwoording van een al langer in de omnibussenquête opgenomen vraag naar eenzaamheid niet met elkaar in tegenspraak zijn.

tabel 3.6 *gemiddelde score op de dichotome eenzaamheidsschaal (De Jong Gierveld) per buurt*

buurt	gemiddelde score	aantal waarnemingen
Dorp	1,9	80
Stadscentrum	2,2	66
Palenstein	3,3	85
Driemanspolder	2,3	80
Meerzicht-West	2,7	170
Meerzicht-Oost	2,7	66
Buytenwegh	2,5	182
De Leyens	2,2	192
Seghwaert-Zuidwest	2,1	146
Seghwaert-Noordoost	2,0	155
Noordhove-West	1,9	48
Noordhove-Oost	2,0	98
Rokkeveen-West	1,6	153
Rokkeveen-Oost	2,0	228
Oosterheem-Zuidwest	1,8	99
Oosterheem-Noordoost	2,0	265
overig / buurt onbekend	2,1	144
Zoetermeer	2,2	2257

tabel 3.7 *gemiddelde score op de dichotome eenzaamheidsschaal (De Jong Gierveld) naar de vraag of men voldoende contacten heeft buiten werk, school of eigen huishouden*

voldoende contacten?	gemiddelde score	aantal waarnemingen
ja, zeker	1,7	1930
ja, maar wenst meer contacten	4,6	136
nee, te weinig contacten	5,8	146
niet geantwoord	3,1	45
totaal	2,2	2257

3.3 psychische gezondheid

Op basis van vijf vragen is in § 2.7.3 de MHI-5 bepaald. Voor dit kengetal (met individuele waarden tussen - theoretisch - nul en 100) geldt: een hogere score is gunstiger. De MHI-5 is getoetst aan dezelfde vijf onafhankelijke variabelen als de eenzaamheidsscore (§ 3.2). De tabellen 3.8 t/m 3.12 laten ook hier verbanden zien tussen de gerealiseerde score en enkele achtergrondvariabelen.

De gemiddelde MHI-5 van personen met een laag inkomen is relatief laag. Ook enkele posities in het huishouden (alleenstaande; kind (18+); hoofd van een eenoudergezin) hangen samen met een gemiddeld lage MHI-5.

Tot slot: de bevolkingsgroep waar men zich toe rekent hangt samen met de MHI-5: niet-Nederlandse respondenten hebben een ongunstiger MHI-5 dan Nederlandse respondenten.

tabel 3.8 *gemiddelde MHI-5 per leeftijdsklasse*

leeftijdsklasse	gemiddelde score	aantal waarnemingen
18 t/m 39 jaar	76,9	556
40 t/m 64 jaar	78,5	1249
65 jaar en ouder	80,5	398
leeftijd onbekend	74,4	34
totaal	78,4	2237

tabel 3.9 *gemiddelde MHI-5 per klasse van opleidingsniveau*

opleidingsniveau	gemiddelde score	aantal waarnemingen
laag	77,4	639
middelbaar	77,5	751
hoog	80,5	706
overig / onbekend	76,8	141
totaal	78,4	2237

tabel 3.10 *gemiddelde MHI-5 per inkomensklasse (netto inkomen hoofd van het huishouden + eventuele partner)*

inkomensklasse	gemiddelde score	aantal waarnemingen
< € 1.501,=	70,1	246
€ 1.501,= t/m € 2.500,=	76,4	503
€ 2.501,= of meer	81,4	1070
overig / onbekend	78,0	418
totaal	78,4	2237

tabel 3.11 *gemiddelde MHI-5 naar positie in het huishouden*

positie in huishouden	gemiddelde score	aantal waarnemingen
alleenstaande	74,1	298
één van twee samenwonende partners	81,2	784
één van twee partners in twee-oudergezin	79,0	864
kind (18+) in twee-oudergezin	74,0	92
hoofd eenoudergezin	72,3	105
kind (18+) in eenoudergezin	72,8	41
overig / onbekend	74,1	53
totaal	78,4	2237

tabel 3.12 *gemiddelde MHI-5 naar de bevolkingsgroep waar respondenten zich toe rekenen*

bevolkingsgroep	gemiddelde score	aantal waarnemingen
Nederlands	78,9	2018
niet-Nederlands	73,2	195
overig / onbekend	79,7	24
totaal	78,4	2237

Tabel 3.13 geeft de gemiddelde MHI-5 per wijk en buurt in een reeks van jaren. Palenstein scoort in 2012, net als bij de eenzaamheidsscore, duidelijk ongunstiger dan de overige buurten. Dit hangt waarschijnlijk samen met een relatief groot aantal alleenstaanden en eenoudergezinnen, en met een relatief groot aandeel lage inkomens (zie bijlage VI, p.85).

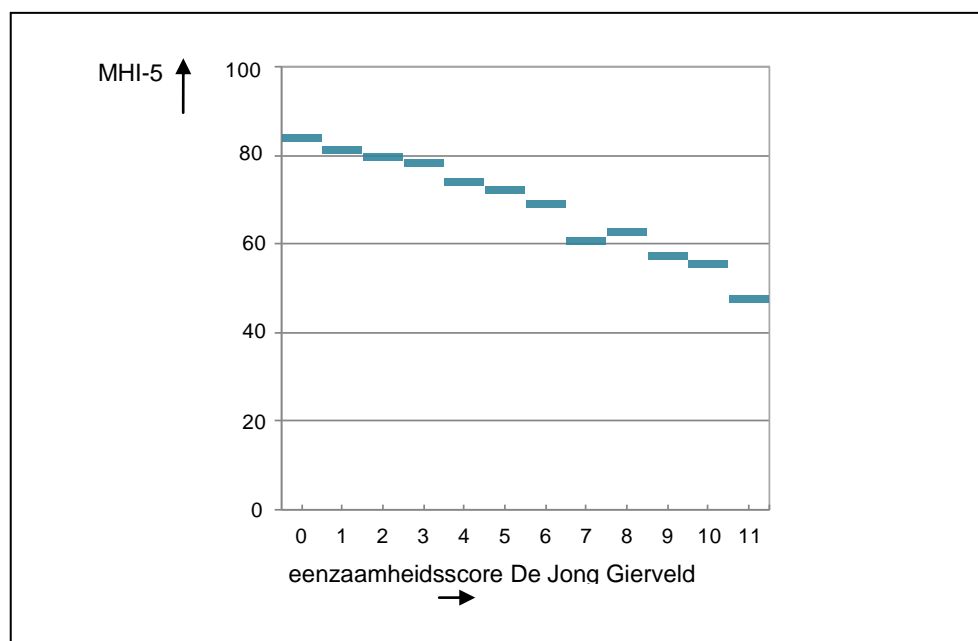
Relatief hoog is de MHI-5 onder bewoners van Dorp (81,6) en van Rokkeveen-West (81,7).

tabel 3.13 kengetal MHI-5, naar wijk en buurt

wijk	buurt	gemiddelde waarde kengetal (aantal respondenten)							
		2009		2010		2011		2012	
Centrum		77,8	(166)	77,8	(192)	75,0	(155)	77,0	(311)
	Dorp	79,1	(42)	79,4	(55)	76,5	(37)	81,6	(80)
	Stadscentrum	76,4	(32)	79,6	(34)	73,8	(27)	79,9	(68)
	Palenstein	74,2	(38)	75,9	(55)	72,0	(54)	68,9	(85)
	Driemanspolder	80,1	(54)	76,8	(48)	78,7	(37)	78,5	(78)
Meerzicht		76,3	(171)	76,2	(141)	79,2	(101)	76,6	(237)
	Meerzicht-West	78,7	(107)	77,4	(91)	78,4	(66)	77,1	(168)
	Meerzicht-Oost	72,3	(64)	74,0	(50)	80,7	(35)	75,2	(69)
Buytenwegh-De Leyens		79,0	(209)	78,1	(185)	79,6	(202)	77,4	(370)
	Buytenwegh	79,6	(98)	75,0	(82)	78,7	(84)	75,9	(182)
	De Leyens	78,5	(111)	80,5	(103)	80,2	(118)	78,8	(188)
Seghwaert		77,9	(154)	76,6	(167)	76,1	(174)	78,9	(297)
	Seghwaert-Zuidwest	76,6	(72)	78,7	(76)	77,7	(77)	79,9	(144)
	Seghwaert-Noordoost	78,2	(82)	74,8	(91)	74,8	(97)	78,0	(153)
Noordhove		77,9	(88)	77,9	(95)	76,9	(87)	79,3	(144)
	Noordhove-West	77,0	(36)	78,2	(37)	76,9	(34)	79,8	(48)
	Noordhove-Oost	78,5	(52)	77,7	(58)	76,8	(53)	79,1	(96)
Rokkeveen		77,3	(241)	78,9	(215)	80,8	(234)	80,5	(376)
	Rokkeveen-West	76,9	(101)	79,1	(98)	80,4	(95)	81,7	(153)
	Rokkeveen-Oost	77,6	(140)	78,7	(117)	81,0	(139)	79,7	(223)
Oosterheem		74,3	(191)	78,8	(180)	78,6	(152)	78,8	(363)
	Oosterheem-Zuidwest	72,8	(39)	78,9	(48)	74,9	(38)	78,5	(96)
	Oosterheem-Noordoost	74,7	(152)	78,7	(132)	79,8	(114)	79,0	(267)
	overige / onbekend	78,1	(58)	78,6	(55)	78,7	(56)	78,1	(139)
totaal		77,2	(1278)	77,9	(1230)	78,3	(1161)	78,4	(2237)

Tot slot is het verband tussen de MHI-5 en de eenzaamheidsscore van De Jong Gierveld onderzocht. Per niveau van deze eenzaamheidsscore (gehele getallen tussen 0 en 11) is de gemiddelde MHI-5 bepaald. Figuur 3.1 laat zien dat dit verband sterk is.

Daarmee is de vraag gerechtvaardigd of het zinvol is om zowel de MHI-5 als de eenzaamheidsscore bij volgende Wmo-onderzoeken te handhaven.

figuur 3.1 gemiddelde MHI-5 bij de gerealiseerde scores op de dichotome eenzaamheidsschaal van De Jong Gierveld (n = 2199)

BIJLAGE I bevolking, steekproef, respons

bevolking, steekproef en respons

In de drie onderstaande tabellen worden de Zoetermeerse bevolking, de steekproef en de bruikbare respons (op de beide enquêtes die zijn gebruikt voor dit deelonderzoek) vergeleken aan de hand van de kenmerken *sekse, leeftijd en woonbuurt*.

Binnen de Zoetermeerse bevolking van 18 jaar en ouder zijn vrouwen in de meerderheid. De steekproef toont ten opzichte van de feitelijke verdeling over mannen en vrouwen een afwijking van 1,6 procentpunt (minder vrouwen, meer mannen). In de respons is het percentage vrouwen 2,3 procentpunten hoger dan in de bevolking. Verder laat de respons een zekere oververtegenwoordiging zien voor de leeftijdscategorie *40-64 jaar*, en een ondervertegenwoordiging van de jongste groep.

De verschillen zijn vergelijkbaar met die in de omnibusenquête van voorgaande jaren; een correctie door middel van weging is niet uitgevoerd.

De verdeling van de respons over de verschillende woonbuurten spoort over het algemeen redelijk met de verdeling van de bevolking.

tabel I-1 Zoetermeerse bevolking (18+), steekproef en respondenten, naar sekse

		bevolking (18+)	(dubbele)	bruikbare
		op 01-01-2012	steekproef	respons
sekse				
man	aantal	46477	1994	1048
	procent	48,3	49,9	45,2
vrouw	aantal	49722	2006	1272
	procent	51,7	50,2	54,0
subtotaal (100%)		96199	4000	2320
sekse onbekend		-	-	53
totaal		96199	4000	2373

tabel I-2 Zoetermeerse bevolking (18+), steekproef en respons, naar leeftijd in klassen

		bevolking (18+)	(dubbele)	bruikbare
		op 01-01-2012	steekproef	respons
leeftijd				
18 t/m 39 jaar	aantal	33356	1306	576
	procent	34,7	32,7	25,0
40 t/m 64 jaar	aantal	45921	1954	1308
	procent	47,4	48,9	56,8
65+	aantal	16922	740	417
	procent	17,6	18,5	18,1
subtotaal (100%)		96199	4000	2301
leeftijd onbekend		-	-	72
totaal		96199	4000	2373

tabel I-3 Zoetermeerse bevolking (18+), steekproef en respons, naar woonbuurt

		bevolking (18+) op 01-01-2012	(dubbele) steekproef	bruikbare respons
Dorp	aantal	3904	153	83
	procent	4,1	3,8	3,5
Stadscentrum	aantal	3207	121	70
	procent	3,3	3,0	2,9
Palenstein	aantal	4688	189	92
	procent	4,9	4,7	3,9
Driemanspolder	aantal	4974	205	88
	procent	5,2	5,1	3,7
Meerzicht-West	aantal	7205	319	175
	procent	7,5	8,0	7,4
Meerzicht-Oost	aantal	4766	167	78
	procent	5,0	4,2	3,3
Buytenwegh	aantal	7983	339	195
	procent	8,3	8,5	8,2
De Leyens	aantal	7908	343	196
	procent	8,2	8,6	8,3
Seghwaert- Zuidwest	aantal	5977	262	150
	procent	6,2	6,6	6,3
Seghwaert- Noordoost	aantal	7183	299	163
	procent	7,5	7,5	6,9
Noordhove-West	aantal	2957	132	53
	procent	3,1	3,3	2,2
Noordhove-Oost	aantal	4069	180	103
	procent	4,2	4,5	4,3
Rokkeveen-West	aantal	6761	297	162
	procent	7,0	7,4	6,8
Rokkeveen-Oost	aantal	10280	395	239
	procent	10,7	9,9	10,1
Oosterheem- Zuidwest	aantal	3209	118	101
	procent	3,3	3,0	4,3
Oosterheem- Noordoost	aantal	10473	451	276
	procent	10,9	11,3	11,6
overig	aantal	655	30	150
	procent	0,7	0,8	6,3
totaal (100%)		96199	4000	2373

* incl. 'buurt onbekend'

BIJLAGE II   betrouwbaarheid en nauwkeurigheid

Betrouwbaarheidsintervallen

De in dit verslag opgenomen uitkomsten hebben betrekking op de totale respons of op bepaalde categorieën daarbinnen. Over de 'werkelijkheid', dat wil zeggen de situatie in de totale populatie van Zoetermeeders van 18 jaar of ouder, kunnen alleen uitspraken worden gedaan in de vorm van schattingen.

Dit kan in de vorm van puntschattingen en intervallschattingen. Bij een puntschatting, dat wil zeggen een schatting in de vorm van één getal, ligt het voor de hand als benadering van de werkelijkheid de uitkomst uit de enquête te nemen. Wanneer in de respons bijvoorbeeld 40% een bepaald gedrag vertoont, wordt dan aangenomen dat dit ook in de populatie 40% zal zijn. Een dergelijke puntschatting van een percentage zal bijna altijd in meer of mindere mate van de werkelijkheid afwijken.

De kans op een verkeerde schatting kan aanzienlijk worden teruggebracht door de werkelijkheid te schatten in de vorm van intervallen (intervallschattingen). Het is daarbij, met behulp van statistische formules, mogelijk de grootte van een interval zodanig rond de enquête uitkomst (bijvoorbeeld rond een percentage) te kiezen dat met een bepaalde mate van zekerheid (veelal 'betrouwbaarheid' genoemd) kan worden aangenomen dat het werkelijke percentage zich binnen dat interval bevindt.

In onderstaande tabel is voor verschillende aantallen respondenten en voor verschillende percentages weergegeven wat de nauwkeurigheidsmarges zijn. Het gaat daarbij om de marges bij 95% betrouwbaarheid. Dit betekent dat als de steekproeftrekking en het onderzoek vele malen zou worden herhaald, het berekende nauwkeurigheidinterval in minstens 95 van de 100 gevallen de werkelijke waarde zou bevatten.

Voorbeelden

Allereerst enkele voorbeelden ter verduidelijking van de tabel:

- Stel dat van alle (2373) respondenten 30% opvatting A aanhangt. In werkelijkheid (dus in de totale populatie Zoetermeeders van 18 jaar en ouder) zal dit percentage dan met 95% zekerheid liggen tussen 28,2% en 31,8%.
- Stel dat van alle respondenten er 50 gedrag X vertonen. Als van deze 50 personen 60% vrouw is dan kan met 95% zekerheid gesteld worden dat van alle Zoetermeerse 18-plussers die gedrag X vertonen tussen de 46,4% en 73,6% vrouw is.

tabel II-1 *aantal procentpunten waarmee de werkelijke percentages (in de populatie) maximaal kunnen verschillen met die in de respons (betrouwbaarheidsinterval van 95%).*

		percentages in de respons				
		10% of 90%	20% of 80%	30% of 70%	40% of 60%	50%
aantal	50	8,3	11,1	12,7	13,6	13,9
respon-	100	5,9	7,8	9,0	9,6	9,8
denten	200	4,2	5,5	6,4	6,8	6,9
	300	3,4	4,5	5,2	5,5	5,7
	400	2,9	3,9	4,5	4,8	4,9
	500	2,6	3,5	4,0	4,3	4,4
	600	2,4	3,2	3,7	3,9	4,0
	700	2,2	3,0	3,4	3,6	3,7
	800	2,1	2,8	3,2	3,4	3,5
	900	2,0	2,6	3,0	3,2	3,3
	1000	1,9	2,5	2,8	3,0	3,1
	1100	1,8	2,4	2,7	2,9	3,0
	1200	1,7	2,3	2,6	2,8	2,8
	1300	1,6	2,2	2,5	2,7	2,7
	1400	1,6	2,1	2,4	2,6	2,6
	1500	1,5	2,0	2,3	2,5	2,5
	1600	1,5	2,0	2,2	2,4	2,5
	1700	1,4	1,9	2,2	2,3	2,4
	1800	1,4	1,8	2,1	2,3	2,3
	1900	1,3	1,8	2,1	2,2	2,2
	2000	1,3	1,8	2,0	2,1	2,2
	2100	1,3	1,7	2,0	2,1	2,1
	2200	1,3	1,7	1,9	2,0	2,1
	2300	1,2	1,6	1,9	2,0	2,0
	2373	1,2	1,6	1,8	2,0	2,0

BIJLAGE III vragenlijst

WET MAATSCHAPPELIJKE ONDERSTEUNING

SAMENLEVEN IN UW BUURT

77. **Wilt u aangeven in hoeverre u het met de volgende stelling eens of oneens bent?**

In deze buurt zijn er spanningen tussen mensen met verschillende culturele achtergronden

- 1. helemaal mee eens
- 2. mee eens
- 3. niet eens, niet oneens
- 4. mee oneens
- 5. helemaal mee oneens
- 6. geen mening

78. **Vindt u dat u in het algemeen voldoende contacten met andere mensen heeft, d.w.z. buiten werk, school of eigen huishouden?**

- 1. ja, zeker → ga naar vraag 81
- 2. ja, maar ik zou wel wat meer contacten willen hebben
- 3. nee, ik vind dat ik te weinig contacten heb

79. **Op welke terreinen zou u meer contacten willen hebben?**

LET OP: meer antwoorden mogelijk.

- sport
- uitgaan/recreatie
- hobby's
- vrijwilligerswerk
- vrienden ontmoeten
- burenccontact
- gelijke belangen/gedeelde ervaringen (bijv. dezelfde handicap)
- anders, namelijk: .....

80. **Wat weerhoudt u hiervan?**

LET OP: meer antwoorden mogelijk.

- geld
- tijd
- afstand/vervoer
- ik weet niemand om dingen samen mee te ondernemen
- gezondheid/handicap
- anders, namelijk: .....

81. **Ik heb voornamelijk contacten met mensen .....**

- 1. in de buurt waarin ik woon
- 2. buiten de buurt waarin ik woon, maar wel in Zoetermeer
- 3. buiten Zoetermeer
- 4. weet niet

82. **Voelt u zich medeverantwoordelijk voor de leefbaarheid in uw buurt?**

- 1. ja
- 2. nee
- 3. weet niet

83. **Bent u het afgelopen jaar actief geweest om uw buurt te verbeteren?**

- 1. ja
- 2. nee
- 3. weet niet

84. Bent u in de afgelopen twaalf maanden betrokken geweest bij de organisatie van activiteiten in uw buurt?

- 1. ja
- 2. nee
- 3. weet niet

85. Heeft u in de afgelopen twaalf maanden wel eens deelgenomen aan activiteiten in uw wijk, die werden georganiseerd door één of meer van de volgende instellingen?

- Stichting MOOI
- Stichting Piëzo
- Palet Welzijn (ouderenwerk)
- de wijk- of buurtvereniging

- 1. ja
- 2. nee → ga naar vraag 87
- 3. weet niet → ga naar vraag 87

86. Kunt u voor elk van deze instellingen aangeven hoe vaak u in de afgelopen twaalf maanden aan een activiteit in uw wijk heeft deelgenomen? En kunt u aangeven hoe tevreden u bent over het aanbod aan activiteiten van deze organisatie?

a. deelname aan activiteiten Stichting MOOI in de afgelopen twaalf maanden:

- 1. nul keer → ga naar vraag 86c
- 2. één keer
- 3. twee tot vijf keer
- 4. meer dan vijf keer

b. beoordeling activiteiten Stichting MOOI

- 1. zeer ontevreden
- 2. ontevreden
- 3. tevreden
- 4. zeer tevreden
- 5. geen oordeel

c. deelname aan activiteiten Stichting Piëzo in de afgelopen twaalf maanden:

- 1. nul keer → ga naar vraag 86e
- 2. één keer
- 3. twee tot vijf keer
- 4. meer dan vijf keer

d. beoordeling activiteiten Stichting Piëzo

- 1. zeer ontevreden
- 2. ontevreden
- 3. tevreden
- 4. zeer tevreden
- 5. geen oordeel

e. deelname aan activiteiten Palet Welzijn in de afgelopen twaalf maanden:

- 1. nul keer → ga naar vraag 86g
- 2. één keer
- 3. twee tot vijf keer
- 4. meer dan vijf keer

f. beoordeling activiteiten Palet Welzijn

- 1. zeer ontevreden
- 2. ontevreden
- 3. tevreden
- 4. zeer tevreden
- 5. geen oordeel

g. deelname aan activiteiten wijk- of buurtvereniging in de afgelopen twaalf maanden:

1. nul keer → ga naar vraag 87
 2. één keer
 3. twee tot vijf keer
 4. meer dan vijf keer

h. beoordeling activiteiten wijk- of buurtvereniging

1. zeer ontevreden
 2. ontevreden
 3. tevreden
 4. zeer tevreden
 5. geen oordeel

MAATSCHAPPELIJKE ONDERSTEUNING

- 87.** Bij maatschappelijke ondersteuning gaat het om het krijgen van hulp van andere mensen of instanties om zelfstandig te kunnen blijven wonen en mee te doen in de samenleving. De hulp kan tal van terreinen omvatten. Denk bijvoorbeeld aan het doen van boodschappen, het geven van hulp bij het opvoeden, het aanpassen van een woning of het regelen van vervoer. Maar ook de praktische hulp aan mensen met een handicap of een langdurige ziekte en hun naasten valt eronder.

Heeft u zelf hulp nodig (of ontvangt u al hulp)?

1. ja
 2. nee → ga naar vraag 95

88. Heeft u (vanuit de WMO of de AWBZ) een indicatie voor hulp?

1. ja
 2. nee → ga naar vraag 90
 3. weet niet → ga naar vraag 90

89. Welke soort van indicatie heeft u?

1. een WMO-indicatie
 2. een AWBZ-indicatie
 3. zowel een WMO- als een AWBZ-indicatie
 4. weet niet

90. Ontvangt u hulp?

1. ja
 2. nee → ga naar vraag 95

91. Waarbij ontvangt u hulp?

LET OP: meer antwoorden mogelijk.

- het aanpassen van mijn woning
 het schoonmaken van het huis
 het doen van boodschappen, klusjes in en om het huis
 (het op orde brengen van) de financiën
 het vinden van (aangepast) werk
 het vinden van een dagbesteding of een vrijetijdsbesteding
 het regelen van vervoer
 het invullen van formulieren
 (het tegengaan van) eenzaamheid
 het opvoeden van kinderen
 anders, namelijk: .....

92. Is deze hulp voldoende voor u?

1. ja
 2. nee

93. Ontvangt u deze hulp (of een deel ervan) van één of meer vrijwilligers of van mensen uit uw omgeving?

LET OP: daarbij wordt niet uw partner of een familielid bedoeld.

- 1. ja, een enkele keer
- 2. ja, regelmatig
- 3. nee, nooit → ga naar vraag 95

94. In welke mate draagt deze vrijwillige hulp eraan bij dat u zelfstandig kunt blijven wonen en/of meedoen aan de maatschappij?

- 1. zeer veel
- 2. veel
- 3. redelijk
- 4. nauwelijks
- 5. niet
- 6. weet niet

95. Bij het loket Werk, Zorg en Inkomen kunt u terecht voor uw vragen over (onder andere) wonen, welzijn en zorg. Het loket Werk, Zorg en Inkomen heeft de taken van het WMO-loket overgenomen.

Had u al eens gehoord van het loket Werk, Zorg en Inkomen, of van het voormalige WMO-loket in het stadhuis?

- 1. ja
- 2. nee → ga naar vraag 98

96. Heeft u in de afgelopen twaalf maanden wel eens informatie opgevraagd (telefonisch of door een persoonlijk bezoek) bij het loket Werk, Zorg en Inkomen in het stadhuis?

LET OP: meer antwoorden mogelijk.

- ja: ik had vragen over wonen, welzijn en/of zorg
- ja: ik had vragen over werk en/of inkomen
- nee → ga naar vraag 98

97. Kunt u in een rapportcijfer aangeven hoe tevreden u bent over:

a. de informatie over wonen, welzijn en/of zorg?

zeer ontevreden	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	geen oordeel / zeer tevreden	☐	niet van toepassing
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	99		99	

b. de informatie over werk en/of inkomen?

zeer ontevreden	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	geen oordeel / zeer tevreden	☐	niet van toepassing
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	99		99	

98. Weet u dat u ook op de gemeentelijke website (www.zoetermeer.nl) informatie over wonen, welzijn en zorg kunt opvragen?

- 1. ja
- 2. nee → ga naar vraag 103

99. Heeft u in de afgelopen twaalf maanden wel eens informatie over wonen, welzijn of zorg gezocht op de gemeentelijke website?

- 1. ja
- 2. nee → ga naar vraag 103

100. Heeft u de informatie gevonden die u zocht?

- 1. ja, volledig
- 2. ja, gedeeltelijk
- 3. nee → ga naar vraag 103

101. Was de informatie gemakkelijk te vinden?

1. ja, heel gemakkelijk
 2. ja, redelijk gemakkelijk
 3. nee

102. Kunt u in een rapportcijfer aangeven hoe tevreden u bent over de gevonden informatie?

zeer ontevreden	zeer tevreden	geen oordeel
☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ 8 ☐ 9 ☐ 10		☐ 99

103. Heeft u in de afgelopen twaalf maanden wel eens informatie over ondersteuning op het gebied van wonen, welzijn en/of zorg opgevraagd bij een wijkpost?

1. ja
 2. nee → ga naar vraag 105

104. Bent u op de wijkpost goed geholpen?

1. ja, mijn vraag is naar tevredenheid beantwoord
 2. ja, ik ben naar de juiste instantie doorverwezen
 3. nee

TOEGANKELIJKHEID**105. Ondervindt u binnen Zoetermeer wel eens problemen met de toegankelijkheid van gebouwen of voorzieningen?**

1. ja
 2. nee → ga naar vraag 109

106. Heeft u deze problemen ergens gemeld?

1. ja, bij de gemeente
 2. ja, bij de gemeente en bij een andere instantie
 3. ja, bij een andere instantie → ga naar vraag 108
 4. nee → ga naar vraag 108

107. Langs welke weg heeft u deze problemen bij de gemeente gemeld?

LET OP: meer antwoorden mogelijk.

- het digitale klachten- en meldingenloket
 telefonisch
 bij een wijkpost
 bij een balie van het stadhuis
 anders
 weet niet

108. Welke problemen ondervindt u met de toegankelijkheid van deze gebouwen of voorzieningen?

.....

VRIJWILLIGERSWERK**109. Vrijwilligerswerk is werk dat onverplicht en onbetaald (of tegen een geringe vergoeding) wordt verricht ten behoeve van anderen of de samenleving.**

Bent u actief als vrijwilliger?

1. ja
 2. nee → ga naar vraag 112

110. Kunt u aangeven op welk(e) gebied(en) u momenteel vrijwilligerswerk doet?

- sport
- zorg en hulp
- belangenbehartiging (patiënten, consumenten)
- natuur, milieu, duurzaamheid
- politiek
- religieuze organisatie (kerk, moskee)
- school / kinderopvang
- buurtactiviteiten
- anders

111. Wat zijn voor u de belangrijkste redenen om vrijwilligerswerk te doen?

LET OP: u kunt maximaal vier antwoorden aankruisen.

Ik doe vrijwilligerswerk .....

- vanwege de contacten die het mij oplevert
- vanwege de kennis en ervaring die het mij oplevert
- om een nuttige bijdrage aan de maatschappij te leveren
- omdat het voldoening geeft
- vanuit mijn geloof of levensovertuiging
- dat aansluit bij de activiteiten van mijn kinderen (school, sportvereniging, e.d.)
- omdat ik daarvoor gevraagd ben
- om een andere reden, namelijk: .....

LET OP: ga nu door naar vraag 114

112. Waarom bent u niet actief als vrijwilliger? Noem de belangrijkste reden.

- 1. daarvoor heb ik geen tijd (bijvoorbeeld vanwege werk of zorgtaken)
- 2. ik weet onvoldoende van de mogelijkheden
- 3. daar heb ik geen zin in
- 4. daartoe ben ik niet in staat (vanwege ziekte, ouderdom of handicap)
- 5. anders, namelijk: .....

113. Stel: u hebt de tijd en gelegenheid om vrijwilligerswerk te gaan doen. Welke eisen zou u dan stellen aan de werkzaamheden?

LET OP: u kunt maximaal vier antwoorden aankruisen.

- het vrijwilligerswerk moet mij contacten opleveren
- het vrijwilligerswerk moet mij kennis en ervaring opleveren
- het vrijwilligerswerk moet aansluiten bij de activiteiten van mijn kinderen (school, sportvereniging, e.d.)
- ik moet voor het vrijwilligerswerk gevraagd worden
- er moeten duidelijke afspraken zijn over werkzaamheden en werktijden
- het vrijwilligerswerk moet een overzichtelijke projectduur hebben
- het vrijwilligerswerk moet door mijn werkgever worden ondersteund (vrijwilligerswerk deels onder werktijd)
- het vrijwilligerswerk moet door mijn uitkeringsinstelling worden ondersteund
- er moet een bescheiden vergoeding tegenover de werkzaamheden staan
- anders, namelijk: .....

- geen van deze eisen: ik wens geen vrijwilligerswerk te doen

BUREN- EN VRIENDENHULP

114. Onder buren- en vriendenhulp wordt hier verstaan: de praktische hulp die buren en bekenden elkaar onderling geven: bijvoorbeeld het verzorgen van planten en dieren tijdens de vakantie, klussen in huis en tuin, opvangen van kinderen na schooltijd.

Geeft u wel eens dergelijke hulp aan uw buren of bekenden?

- 1. ja
- 2. nee

MANTELZORG

Mantelzorgers zorgen voor een (chronisch) zieke, gehandicapte of hulpbehoevende partner, ouder, kind of ander familielid, vriend of kennis. Mantelzorgers zijn geen beroepsmatige zorgverleners, maar geven zorg omdat zij een persoonlijke band hebben met degene voor wie ze zorgen. Mantelzorg is niet de alledaagse zorg, zoals de zorg voor een gezond kind. Mantelzorg is vaak langdurig en intensief.

115. Verricht u momenteel mantelzorg?

1. ja
 2. nee → ga naar vraag 122

116. Hoe vaak geeft u mantelzorg?

1. een aantal keer per jaar
 2. een aantal keer per maand
 3. een aantal keer per week / dag

117. Voor wie zorgt u?

LET OP: meer antwoorden mogelijk.

- partner
 gehandicapt of (chronisch) ziek kind
 eigen ouders
 familie
 vrienden
 anders, namelijk:
 .....

118. Ervaart u de zorgtaken die u uitvoert als een lichte, een zware, of misschien een te zware belasting voor uzelf?

1. een zeer lichte belasting
 2. een lichte belasting
 3. een zware belasting
 4. een zeer zware belasting
 5. een te zware belasting

119. Kunt u het antwoord op vraag 118 toelichten?

.....

120. Door wie of door welke organisatie wordt u als mantelzorger ondersteund bij uw zorgtaken?

LET OP: meer antwoorden mogelijk.

- de Stichting Rondom Mantelzorg
 de huisarts
 een thuiszorgorganisatie
 de gemeente
 vrijwilligers (via een vrijwilligersorganisatie)
 een familielid
 een vriend of vriendin
 iemand uit mijn directe woonomgeving
 anders, namelijk:
 .....

- ik word daarbij niet ondersteund

121. Voelt u zich als mantelzorger voldoende ondersteund?

1. ja
 2. nee

GEZONDE LEVENSTIJL

122. Onderstaande uitspraken gaan over een gezonde of minder gezonde levensstijl.

Kunt u bij elk van de vier onderstaande thema's aangeven welke uitspraak op dit moment op uw eigen levensstijl van toepassing is?

a. alcoholgebruik

- 1. ik gebruik geen alcoholhoudende drank
- 2. ik drink wel alcoholhoudende drank: gemiddeld twee of minder glazen per dag
- 3. ik drink wel alcoholhoudende drank: gemiddeld meer dan twee glazen per dag

b. roken

- 1. ik rook niet
- 2. ik rook wel

c. (andere) drugs, zoals cannabis; paddo's; harddrugs

- 1. dergelijke drugs gebruik ik niet
- 2. dergelijke drugs gebruik ik wel

d. voeding

- 1. ik eet meestal gezond en gevarieerd
- 2. ik houd me niet bezig met gezonde voeding

123. **Heeft u zelf in de afgelopen twaalf maanden wel eens hulp gezocht op één of meer van de volgende gebieden?**

LET OP: meer antwoorden mogelijk.

- ja: op het gebied van alcoholgebruik
- ja: op het gebied van rookgedrag
- ja: op het gebied van (overig) drugsgebruik
- ja: op het gebied van gezonde voeding
- ja: op het gebied van voldoende beweging

- nee: op geen van deze gebieden

WELBEVINDEN

124. Er volgen nu enkele uitspraken.

Wilt u voor elk van de volgende uitspraken aangeven in hoeverre die op u, zoals u de laatste tijd bent, van toepassing is?

	1 ja	2 min of meer	3 nee
- er is altijd wel iemand in mijn omgeving bij wie ik met mijn dagelijkse probleempjes terecht kan.	☐	☐	☐
- ik mis een echt goede vriend of vriendin.	☐	☐	☐
- ik ervaar een leegte om mij heen.	☐	☐	☐
- er zijn genoeg mensen op wie ik in geval van narigheid kan terugvallen.	☐	☐	☐
- ik mis gezelligheid om mij heen.	☐	☐	☐
- ik vind mijn kring van kennissen te beperkt.	☐	☐	☐
- ik heb veel mensen op wie ik volledig kan vertrouwen.	☐	☐	☐
- er zijn voldoende mensen met wie ik me nauw verbonden voel.	☐	☐	☐
- ik mis mensen om mij heen.	☐	☐	☐
- vaak voel ik me in de steek gelaten.	☐	☐	☐
- wanneer ik daar behoefte aan heb, kan ik altijd bij mijn vrienden terecht.	☐	☐	☐

125. De volgende vragen gaan over hoe u zich voelt en hoe het met u ging in de afgelopen vier weken.

Wilt u a.u.b. bij elke vraag het antwoord geven dat het best benadert hoe vaak u zich zo voelde?

	1 altijd	2 meestal	3 vaak	4 soms	5 zelden	6 nooit
- Hoe vaak was u gedurende de afgelopen vier weken erg zenuwachtig?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- Hoe vaak zat u gedurende de afgelopen vier weken zo in de put, dat niets u kon opvrolijken?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- Hoe vaak voelde u zich gedurende de afgelopen vier weken kalm en rustig?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- Hoe vaak had u gedurende de afgelopen vier weken veel energie?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- Hoe vaak was u gedurende de afgelopen vier weken een gelukkig mens?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- Hoe vaak voelde u zich gedurende de afgelopen vier weken somber en neerslachtig?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- Hoe vaak hebben emotionele problemen u gedurende de afgelopen vier weken gehinderd bij uw sociale activiteiten?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

126. Heeft u in de afgelopen twaalf maanden wel eens hulp gekregen voor psychische problemen?

1. ja
 2. nee → ga naar vraag 128

127. In welke mate draagt de hulp die u heeft gekregen eraan bij dat u zelfstandig kunt blijven wonen en/of meedoen aan de maatschappij?

1. zeer veel
 2. veel
 3. redelijk
 4. nauwelijks
 5. niet
 6. weet niet

PERSOONLIJKE GEGEVENS

130. Bent u een man of een vrouw?

1. man
 2. vrouw

131. Wat is uw leeftijd?

..... jaar

132. Wat is uw hoogste voltooide opleiding?

1. geen
 2. lager algemeen onderwijs (lagere school, basisschool)
 3. middelbaar algemeen onderwijs (bijv. MULO, MAVO, VGLO, VMBO-T)
 4. hoger algemeen onderwijs (bijv. HBS, VWO, MMS, HAVO)
 5. lager beroepsonderwijs (bijv. LEAO, LTS, LHNO, LAS, VMBO)
 6. middelbaar beroepsonderwijs (bijv. MEAO, MTS, MHNO)
 7. hoger beroepsonderwijs (bijv. HEAO, HTS, MO-A)
 8. wetenschappelijk onderwijs
 9. anders, namelijk: .....
 10. weet niet

133. Verricht u momenteel betaald werk?

(Ook als het maar voor enkele uren per week is of voor een korte periode)

1. ja
 2. nee → ga naar vraag 135

134. Hoeveel uur per week verricht u gewoonlijk betaald werk?

..... uur per week

135. Welke van onderstaande situaties is op u het meest van toepassing?

LET OP: het 'meest', dus slechts één hokje aankruisen.

1. werkzaam in loondienst, eigen bedrijf of praktijk
 2. werkzoekende zonder werk
 3. student of scholier
 4. werkzaam in eigen huishouding
 5. gepensioneerd, AOW'er, VUT'er, rentenier
 6. arbeidsongeschikt of invalide
 7. verricht vrijwilligerswerk
 8. iets anders, namelijk: .....

136. Waaruit bestaat het huishouden waartoe u behoort?

1. alleenstaande → ga naar vraag 140
 2. twee partners, zonder kind(eren) → ga naar vraag 139
 3. twee partners, met kind(eren)
 4. één-oudergezin (=één volwassene met kind(eren))
 5. anders, namelijk: .....

137. Wat is uw plaats in het huishouden?

1. één van de twee partners
 2. hoofd van het één-oudergezin
 3. kind
 4. anders, namelijk: .....

138. Uit hoeveel personen bestaat uw huishouden?

..... personen

139. Hoeveel personen van uw huishouden hebben een inkomen?

..... personen

140. In welke klasse valt momenteel het totale netto-inkomen per maand van het hoofd van uw huishouden plus dat van de (eventuele) partner van dat hoofd?

LET OP: - vakantiegeld en onregelmatige toelagen niet meerekenen.
- het gaat om niet meer dan een ruwe schatting!

- 1. minder dan € 501,-
- 2. € 501,- t/m € 1.000,-
- 3. € 1.001,- t/m € 1.500,-
- 4. € 1.501,- t/m € 2.000,-
- 5. € 2.001,- t/m € 2.500,-
- 6. € 2.501,- t/m € 3.000,-
- 7. € 3.001,- t/m € 3.500,-
- 8. € 3.501,- t/m € 4.000,-
- 9. € 4.001,- of meer
- 10. weet niet

141. Tot welke bevolkingsgroep rekent u zichzelf vooral?

LET OP: 'vooral', dus slechts één hokje aankruisen.

- 1. Nederlandse
- 2. Surinaamse
- 3. Antilliaanse/Arubaanse
- 4. Indonesische/Nederlands Indische
- 5. andere

BIJLAGE IV tellingen en toelichtingen

vragen over: samenleven in de buurt

tabel IV-1 reacties op de uitspraak:
"In deze buurt zijn er spanningen tussen mensen met verschillende culturele achtergronden" (vraag 77)

	aantal	procent
helemaal mee eens	105	4,4
mee eens	172	7,2
niet eens / niet oneens	345	14,5
mee oneens	704	29,7
helemaal mee oneens	632	26,6
geen mening	375	15,8
niet geantwoord	40	1,7
totaal	2373	100,0

tabel IV-2 voldoende contacten buiten werk, school of eigen huishouden?
(vraag 78)

	aantal	procent
ja, zeker	2002	84,4
ja, maar wenst meer contacten	143	6,0
nee, te weinig contacten	158	6,7
niet geantwoord	70	2,9
totaal	2373	100,0

tabel IV-3 terreinen waarop respondenten meer contacten willen hebben
(vraag 79 - meer antwoorden per respondent mogelijk)

	aantal	procent
sport	68	22,6
uitgaan/recreatie	73	24,3
hobby's	85	28,2
vrijwilligerswerk	40	13,3
vrienden ontmoeten	104	34,6
burencontact	129	42,9
gelijke belangen / gedeelde ervaringen	15	5,0
andere terreinen *	20	6,6
geen onderwerp genoemd	16	5,3
totaal (respondenten die meer contacten wensen)	301	100,0

* andere terreinen

- Een leuk buurthuis voor een praatje en een drankje.
- Geen behoefte aan contact in de buurt.
- Geen behoefte aan.
- Geen tijd.
- Geen / geen mening / nvt (**4 keer genoemd**)
- Het is goed zo.
- Ik vind dat ik te weinig contact heb, maar wil hier mijn leven niet op aanpassen. Ben druk met werk, familie, gezin voor andere contacten heb ik geen tijd. De tijd die ik over heb is eigen tijd, bv boek lezen.
- Kerk (**2 keer genoemd**)
- Liever geen contacten.
- Ouders met kinderen.
- Reizen, relatie.
- Veiligheid mbt inbraken, diefstal, overvallen, schietpartijen.
- Vind 't goed zo.

- Voor kalligrafie les.
- Voor werk zoeken voor mijn vrouw.
- Winkelcentrum dus misschien contacten.

tabel IV-4 *Wat weerhoudt respondenten van meer contacten?
(vraag 80 - meer antwoorden per respondent mogelijk)*

	aantal	procent
geld	62	20,6
tijd	145	48,2
afstand / vervoer	21	7,0
weet niemand om dingen samen mee te ondernemen	98	32,6
gezondheid / handicap	46	15,3
ander beletsel *	36	12,0
geen beletsel genoemd	15	5,0
totaal (respondenten die meer contacten wensen)	301	100,0

* *ander beletsel*

- Als zzp'er vaak bezig met acquisitie.
- Bijna iedereen werkt (ik niet).
- Buren zijn erg gesloten.
- Desinteresse van bewoners in naaste omgeving
- Drempelvrees (luiheid)
- Een naderende verhuizing.
- Er is hier niet zoveel te beleven en al helemaal niet voor de jeugd.
- Geen behoefte aan contact. (**2 keer genoemd**)
- In principe niks, maar wonen hier nog niet zo lang.
- Ken nog niemand - vanwege verhuizing.
- Leeftijd.
- Leeftijdsverschil.
- Mensen houden de boot af. Je kunt je dan moeilijk opdringen.
- Mensen zijn niet sociaal de laatste jaren.
- Misschien beetje laks actie te ondernemen, heb genoeg familie/vrienden.
- Niks.
- Omdat sommige burens zo terughoudend zijn.
- Omgeving spreekt niet aan om contact te zoeken.
- Onbekend.
- Onmogelijk om met gestoorde burens om te gaan.
- Onwil v/d burens.
- Taal probleem.
- Te weinig mogelijkheden en alles sluit te vroeg.
- Tijd, drukte.
- Tweeverdieners, druk leven/baan
- Type mensen.
- Veel gezinnen die eigen leven leiden. Ik ben sinds twee jaar eenoudergezin met volwassen kinderen.
- Vergrijzing in de straat.
- We zien elkaar te weinig in de straat.
- Wel mensen maar niks te doen.
- Werkdruk.
- Wij zoeken vrienden uit in sport en recreatie.
- Zie 66: *Ik vind dat ik te weinig contact heb, maar wil hier mijn leven niet op aanpassen. Ben druk met werk, familie, gezin voor andere contacten heb ik geen tijd. De tijd die ik over heb is eigen tijd, bv boek lezen.*

tabel IV-5 *waar heeft men zijn of haar belangrijkste contacten? (vraag 81)*

	aantal	procent
in de buurt waarin men woont	826	34,8
buiten de eigen buurt, wel in Zoetermeer	518	21,8
buiten Zoetermeer	367	15,5
weet niet	58	2,4
niet geantwoord	604	25,5
totaal	2373	100,0

tabel IV-6 *voelt zich medeverantwoordelijk voor de leefbaarheid in de buurt? (vraag 82)*

	aantal	procent
ja	1794	75,6
nee	271	11,4
weet niet	269	11,3
niet geantwoord	39	1,6
totaal	2373	100,0

tabel IV-7 *Is de respondent het afgelopen jaar actief geweest om de buurt te verbeteren? (vraag 83)*

	aantal	procent
ja	490	20,6
nee	1679	70,8
weet niet	170	7,2
niet geantwoord	34	1,4
totaal	2373	100,0

tabel IV-8 *in de afgelopen twaalf maanden betrokken geweest bij de organisatie van activiteiten in de buurt? (vraag 84)*

	aantal	procent
ja	191	8,0
nee	2138	90,1
weet niet	21	,9
niet geantwoord	23	1,0
totaal	2373	100,0

tabel IV-9 *in de afgelopen twaalf maanden deelgenomen aan activiteiten in de wijk, (georganiseerd door Stichting MOOI e.d.)? (vraag 85)*

	aantal	procent
ja	203	8,6
nee	2101	88,5
weet niet	41	1,7
niet geantwoord	28	1,2
totaal	2373	100,0

tabel IV-10 *deelname aan activiteiten Stichting MOOI in de afgelopen twaalf maanden (vraag 86a)*

	aantal	procent	procent (geldig)
nul keer / niet geantwoord	125	5,3	61,6
één keer	47	2,0	23,2
twee tot vijf keer	23	1,0	11,3
meer dan vijf keer	8	,3	3,9
subtotaal (deelgenomen aan activiteiten)	203	8,6	100,0
niet van toepassing	2170	91,4	
totaal	2373	100,0	

tabel IV-11 *beoordeling activiteiten van Stichting MOOI (vraag 86b)*

	aantal	procent	procent (geldig)
zeer ontevreden	2	,1	2,6
ontevreden	5	,2	6,4
tevreden	34	1,4	43,6
zeer tevreden	16	,7	20,5
geen oordeel	17	,7	21,8
niet geantwoord	4	,2	5,1
subtotaal (deelgenomen aan activiteiten MOOI)	78	3,3	100,0
niet van toepassing	2295	96,7	
totaal	2373	100,0	

tabel IV-12 *deelname aan activiteiten Stichting Piëzo in de afgelopen twaalf maanden (vraag 86c)*

	aantal	procent	procent (geldig)
nul keer / niet geantwoord	158	6,7	77,8
één keer	17	,7	8,4
twee tot vijf keer	16	,7	7,9
meer dan vijf keer	12	,5	5,9
subtotaal (deelgenomen aan activiteiten)	203	8,6	100,0
niet van toepassing	2170	91,4	
totaal	2373	100,0	

tabel IV-13 *beoordeling activiteiten van Stichting Piëzo in de afgelopen twaalf maanden (vraag 86d)*

	aantal	procent	procent (geldig)
zeer ontevreden	2	,1	4,4
ontevreden	4	,2	8,9
tevreden	27	1,1	60,0
zeer tevreden	10	,4	22,2
geen oordeel	2	,1	4,4
niet geantwoord	45	1,9	100,0
subtotaal (deelgenomen aan activiteiten MOOI)	2328	98,1	
niet van toepassing	2373	100,0	
totaal	2	,1	4,4

tabel IV-14 *deelname aan activiteiten Palet Welzijn in de afgelopen twaalf maanden (vraag 86e)*

	aantal	procent	procent (geldig)
nul keer / niet geantwoord	160	6,7	78,8
één keer	13	,5	6,4
twee tot vijf keer	9	,4	4,4
meer dan vijf keer	21	,9	10,3
subtotaal (deelgenomen aan activiteiten)	203	8,6	100,0
niet van toepassing	2170	91,4	
totaal	2373	100,0	

tabel IV-15 *beoordeling activiteiten van Palet Welzijn (vraag 86f)*

	aantal	procent	procent (geldig)
zeer ontevreden	-	-	-
ontevreden	1	,0	2,3
tevreden	27	1,1	62,8
zeer tevreden	14	,6	32,6
geen oordeel	1	,0	2,3
niet geantwoord	-	-	-
subtotaal (deelgenomen aan activiteiten MOOI)	43	1,8	100,0
niet van toepassing	2330	98,2	
totaal	2373	100,0	

tabel IV-16 *deelname aan activiteiten van de wijk- of buurtvereniging in de afgelopen twaalf maanden (vraag 86g)*

	aantal	procent	procent (geldig)
nul keer / niet geantwoord	89	3,8	43,8
één keer	54	2,3	26,6
twee tot vijf keer	33	1,4	16,3
meer dan vijf keer	27	1,1	13,3
subtotaal (deelgenomen aan activiteiten)	203	8,6	100,0
niet van toepassing	2170	91,4	
totaal	2373	100,0	

tabel IV-17 *beoordeling activiteiten van de wijk- of buurtvereniging (vraag 86h)*

	aantal	procent	procent (geldig)
zeer ontevreden	1	,0	,9
ontevreden	5	,2	4,4
tevreden	69	2,9	60,5
zeer tevreden	34	1,4	29,8
geen oordeel	2	,1	1,8
niet geantwoord	3	,1	2,6
subtotaal (deelgenomen aan activiteiten MOOI)	114	4,8	100,0
niet van toepassing	2259	95,2	
totaal	2373	100,0	

vragen over: maatschappelijke ondersteuning

tabel IV-18 *heeft respondent maatschappelijke ondersteuning nodig (of ontvangt al hulp)? (vraag 87)*

	aantal	procent
ja	152	6,4
nee	2187	92,2
niet geantwoord	34	1,4
totaal	2373	100,0

tabel IV-19 heeft respondent een indicatie (Wmo of AWBZ) voor hulp? (vraag 88)

	aantal	procent	procent (geldig)
ja	94	4,0	61,8
nee	37	1,6	24,3
weet niet	15	,6	9,9
niet geantwoord	6	,3	3,9
subtotaal (hulp nodig / ontvangt hulp)	152	6,4	100,0
niet van toepassing	2221	93,6	
totaal	2373	100,0	

tabel IV-20 soort van indicatie (vraag 89)

	aantal	procent	procent (geldig)
een Wmo-indicatie	48	2,0	51,1
een AWBZ-indicatie	11	,5	11,7
zowel een Wmo- als een AWBZ-indicatie	17	,7	18,1
weet niet	13	,5	13,8
niet geantwoord	5	,2	5,3
subtotaal (heeft een indicatie)	94	4,0	100,0
niet van toepassing	2279	96,0	
totaal	2373	100,0	

tabel IV-21 ontvangt respondent hulp? (vraag 90)

	aantal	procent	procent (geldig)
ja	111	4,7	73,0
nee	34	1,4	22,4
niet geantwoord	7	,3	4,6
subtotaal (hulp nodig of ontvangt al hulp)	152	6,4	100,0
niet van toepassing	2221	93,6	
totaal	2373	100,0	

tabel IV-22 Bij welke activiteiten ontvangt men hulp?
(vraag 91 - meer antwoorden per respondent mogelijk)

	aantal	procent
aanpassen woning	22	19,8
schoonmaken huis	74	66,7
boodschappen + klusjes in en om het huis	17	15,3
(op orde brengen van) financiën	10	9,0
het vinden van (aangepast) werk	2	1,8
vinden van dagbesteding of vrijetijdsbesteding	3	2,7
regelen van vervoer	24	21,6
invullen van formulieren	11	9,9
(tegengaan van) eenzaamheid	1	,9
opvoeden van kinderen	3	2,7
andere ontvangen hulp *	18	16,2
geen activiteit genoemd	4	3,6
totaal (respondenten die hulp ontvangen)	111	100,0

* andere activiteit waarbij men hulp ontvangt:

- Artsen in R'dam Erasmus MC vanwege zeldzame hypercholesterolonite familiair.
- Begeleiden.
- Bij ADL.

- Bijstand voor chiropractie.
- Gezondheid problemen via Thuiszorg.
- Hond uitlaten.
- Ik lijd aan schizofrenie en mijn moeder begeleidt mij.
- Mantelzorg.
- Met douchen.
- Met mijn zieke leven omgaan maatsch + zorgplus.
- Persoonlijke verzorging.
- Pgb voor mijn zoon met pdd-nos/ADHD.
- Rolstoel, scootmobiel.
- Scootmobiel.
- Verpleegkundige aan huis.
- Verzorging echtgenoot.
- Vuilnisbakken halen en brengen.
- Zoeken naar een geschikte woning.

tabel IV-23 *is de ontvangen hulp voldoende? (vraag 92)*

	aantal	procent	procent (geldig)
ja	97	4,1	87,4
nee	11	,5	9,9
niet geantwoord	3	,1	2,7
subtotaal (respondenten die hulp ontvangen)	111	4,7	100,0
niet van toepassing	2262	95,3	
totaal	2373	100,0	

tabel IV-24 *ontvangt men (een deel van de hulp) van één of meer vrijwilligers, of van mensen uit de eigen omgeving (niet de partner of een familielid)? (vraag 93)*

	aantal	procent	procent (geldig)
ja, een enkele keer	14	,6	12,6
ja, regelmatig	12	,5	10,8
nee, nooit	80	3,4	72,1
niet geantwoord	5	,2	4,5
subtotaal (ontvangt hulp)	111	4,7	100,0
niet van toepassing	2262	95,3	
totaal	2373	100,0	

tabel IV-25 *mate waarin de vrijwillige hulp eraan bijdraagt dat de respondent zelfstandig kan blijven wonen en/of meedoen in de maatschappij (vraag 94)*

	aantal	procent	procent (geldig)
zeer veel	6	,3	23,1
veel	7	,3	26,9
redelijk	7	,3	26,9
nauwelijks	2	,1	7,7
niet	1	,0	3,8
weet niet	1	,0	3,8
niet geantwoord	2	,1	7,7
subtotaal (ontvangt vrijwillige hulp)	26	1,1	100,0
niet van toepassing	2347	98,9	
totaal	2373	100,0	

tabel IV-26 had men al gehoord van het loket Werk, Zorg en Inkomen
(voorheen: Wmo-loket) in het stadhuis? (vraag 95)

	aantal	procent
ja	1048	44,2
nee	1270	53,5
niet geantwoord	55	2,3
totaal	2373	100,0

tabel IV-27 heeft men wel eens (telefonisch of als bezoeker) info opgevraagd bij het loket
Werk, Zorg en Inkomen in het stadhuis?
(vraag 96, meer dan één antwoord per respondent mogelijk)

	aantal	procent
ja: had vragen over wonen, welzijn en/of zorg	87	8,3
ja: had vragen over werk en/of inkomen	42	4,0
nee: had geen vragen	902	86,1
niet geantwoord	25	2,4
totaal (loket Werk, Zorg en Inkomen is bekend)	1048	100,0

tabel IV-28 tevredenheid over de bij het WZI-loket verstrekte info over wonen, welzijn en/of zorg
(vraag 97a - rapportcijfer)

rapportcijfer:	aantal	procent	procent (geldig)
1	-	-	-
2	-	-	-
3	4	,2	4,6
4	1	,0	1,1
5	3	,1	3,4
6	10	,4	11,5
7	33	1,4	37,9
8	21	,9	24,1
9	3	,1	3,4
10	6	,3	6,9
geen oordeel	4	,2	4,6
niet geantwoord	2	,1	2,3
subtotaal (info gevraagd over wonen / welzijn / zorg)	87	3,7	100,0
niet van toepassing	2286	96,3	
totaal	2373	100,0	

gemiddeld cijfer: 7,1

tabel IV-29 tevredenheid over de bij het WZI-loket verstrekte info over werk en/of inkomen (vraag 97b - rapportcijfer)

rapportcijfer:	aantal	procent	procent (geldig)
1	-	-	-
2	3	,1	7,1
3	3	,1	7,1
4	6	,3	14,3
5	2	,1	4,8
6	14	,6	33,3
7	5	,2	11,9
8	4	,2	9,5
9	-	-	-
10	3	,1	7,1
geen oordeel	2	,1	4,8
niet geantwoord	-	-	-
subtotaal (info gevraagd over werk en/of inkomen)	42	1,8	100,0
niet van toepassing	2331	98,2	
totaal	2373	100,0	

gemiddeld cijfer:5,8

tabel IV-30 bekendheid met het feit dat men op de gemeentelijke website informatie over wonen, welzijn en zorg kan opvragen (vraag 98)

	aantal	procent
ja	1296	54,6
nee	1027	43,3
niet geantwoord	50	2,1
totaal	2373	100,0

tabel IV-31 in de afgelopen twaalf maanden wel eens informatie over wonen, welzijn of zorg gezocht op de gemeentelijke website? (vraag 99)

	aantal	procent	procent (geldig)
ja	256	10,8	19,8
nee	1024	43,2	79,0
niet geantwoord	16	,7	1,2
subtotaal (weet van info op de website)	1296	54,6	100,0
niet van toepassing	1077	45,4	
totaal	2373	100,0	

tabel IV-32 heeft men de gezochte informatie gevonden? (vraag 100)

	aantal	procent	procent (geldig)
ja, volledig	124	5,2	48,4
ja, gedeeltelijk	117	4,9	45,7
nee	8	,3	3,1
niet geantwoord	7	,3	2,7
subtotaal (info over wonen / welzijn / zorg gezocht)	256	10,8	100,0
niet van toepassing	2117	89,2	
totaal	2373	100,0	

tabel IV-33 *was de informatie makkelijk te vinden? (vraag 101)*

	aantal	procent	procent (geldig)
ja, heel gemakkelijk	57	2,4	23,7
ja, redelijk gemakkelijk	153	6,4	63,5
nee	30	1,3	12,4
niet geantwoord	1	,0	,4
subtotaal (info gevonden)	241	10,2	100,0
niet van toepassing	2132	89,8	
totaal	2373	100,0	

tabel IV-34 *tevredenheid over de op de website gevonden informatie (vraag 102 - rapportcijfer)*

rapportcijfer:	aantal	procent	procent (geldig)
1	-	-	-
2	-	-	-
3	2	,1	0,8
4	4	,2	1,7
5	10	,4	4,1
6	50	2,1	20,7
7	120	5,1	49,8
8	39	1,6	16,2
9	7	,3	2,9
10	3	,1	1,2
geen oordeel	2	,1	,8
niet geantwoord	4	,2	1,7
subtotaal (info gevonden)	241	10,2	100,0
niet van toepassing	2132	89,8	
totaal	2373	100,0	

gemiddeld cijfer: 6,9

tabel IV-35 *in de afgelopen twaalf maanden wel eens informatie over ondersteuning op het gebied van wonen, welzijn en/of zorg opgevraagd bij een wijkpost? (vraag 103)*

	aantal	procent
ja	82	3,5
nee	2238	94,3
niet geantwoord	53	2,2
totaal	2373	100,0

tabel IV-36 *oordeel over de beantwoording van informatievraag bij de wijkpost, over wonen, welzijn en/of zorg (vraag 104)*

	aantal	procent	procent (geldig)
ja, vraag is naar tevredenheid beantwoord	47	2,0	57,3
ja, naar de juiste instantie doorverwezen	12	,5	14,6
nee: niet goed geholpen	20	,8	24,4
niet geantwoord	3	,1	3,7
subtotaal (info bij wijkpost opgevraagd)	82	3,5	100,0
niet van toepassing	2291	96,5	
totaal	2373	100,0	

vragen over: toegankelijkheid*tabel IV-37 Ondervindt men binnen Zoetermeer wel eens problemen met de toegankelijkheid van gebouwen of voorzieningen? (vraag 105)*

	aantal	procent
ja	89	3,8
nee	2212	93,2
niet geantwoord	72	3,0
totaal	2373	100,0

tabel IV-38 instanties waar men problemen met de toegankelijkheid van gebouwen of voorzieningen heeft gemeld (vraag 106)

	aantal	procent	procent (geldig)
bij de gemeente	14	,6	15,7
bij de gemeente en een andere instantie	2	,1	2,2
bij een andere instantie	7	,3	7,9
problemen niet gemeld	61	2,6	68,5
niet geantwoord	5	,2	5,6
subtotaal (ondervindt toegankelijkheidsproblemen)	89	3,8	100,0
niet van toepassing	2284	96,2	
totaal	2373	100,0	

tabel IV-39 wegen waarlangs men toegankelijkheidsproblemen bij de gemeente heeft gemeld (vraag 107, meer dan één antwoord per respondent mogelijk)

	aantal	procent
digitale klachten- en meldingenloket	6	37,5
telefonisch	7	43,8
bij een wijkpost	-	-
bij een balie van het stadhuis	3	18,8
anders	1	6,3
weet niet	-	-
niet geantwoord	-	-
totaal (problemen bij gemeente gemeld)	16	100,0

problemen die men ondervindt met de toegankelijkheid van gebouwen of voorzieningen

- 30 treden vanaf Reimsstraat naar Stadhuisplein en dat in 2012!!
- Aannemers die onnodig het trottoir blokkeren met materiaal.
- Afgesloten wegen/fietspaden of auto.
- Ben er nooit geweest, ken de problemen dus niet inschatten.
- Bereikbaarheid & openingstijden stadskantoor.
- Bereikbaarheid met rolstoel vaak slecht, of slecht aangegeven. Onderhoud wegdek/stoep slecht.
- Beschadigde trappen buiten bij bibliotheek/stadhuis.
- Bv liften van het RandstadRailstation.
- Bv naar de bibliotheek (niet in de bibliotheek) of trappen lopen of via de markt voor mij vrij klimmend naar boven lopen.
- De lift bij de Randstadrail is 9 van de 10x defect. Het is te stompzinig voor woorden dat er een lift is als enige middel om een tramspoor over te steken.
- De lift naar de RandstadRail.
- De parkeergarages zijn te smal en te klein.
- Defecte liften bij de Randstadrail; voornamelijk probleem in Oosterheem ivm geen alternatieve toegang tot de haltes.
- Defecte liftinstallatie in parkeergarage in combinatie met kinderwagen.
- Drempels, draaideuren, trappen.
- Er zijn soms gebouwen die niet beschikken over een lift.
- Gebrek aan liften of roltrap.
- Geen/moeilijk toegang voor rolstoel/scootmobiel partner.
- Gezondheidscentrum Noordhove: spiegelgladde entree, bij vriesweer, terwijl AH parking wordt

- schoongeveegd.
- Het weigeren van de lift van de Randstadrail, terwijl ik met krukken liep.
- Hoge stoepen voor rolstoel.
- Ik heb een dubbele kinderwagen veel paden zijn smal in winkels om te draaien of te staan zonder andere mensen te hinderen.
- Ingang van gebouwen zijn soms te snel voor scootmobiel moeilijk te manoeuvreren. Ook bereikbaarheid balies.
- Kapotte treden en losse tegels.
- Kleine doorgangen en weinig rekening gehouden met kinderwagens of rolstoelen.
- Lift kapot (buggy sjouwen op trap + kind).
- Liften die niet werken, deuren die stroef gaan.
- Liften te klein de scootmobiel kan er niet in.
- Met de kinderwagen en rolstoel is vaak erg lastig.
- Met een rolstoel is het soms lastig een gebouw binnen te gaan. Ook zijn liften bij station vaak defect!
- Met kinderwagen naar niveau 2 geen lift.
- Met mijn tweepersoons scootmobiel kan ik niet in de liften van de NS
- Met rolstoel/scootmobiel kom je niet overal even gemakkelijk (denk aan poortjes in de wijk waar je nauwelijks doorheen kan of stoepen waar je nauwelijks af/op komt).
- Met scootmobiel draaideur gemeente of bieb in!
- Mijn man zit in een rolstoel
- Mijn man zit in rolstoel, dan komt het wel eens voor dat we zigzag langs winkels moeten vanwege spullen buiten.
- Moeilijk toegankelijk voor rolstoelgebruikers.
- Niet alles is goed te doen met de scootmobiel.
- Niet of moeilijk toegankelijk voor rolstoel.
- Niet rolstoelvriendelijk, geen invalidentoilet, invalidenparkeerplaats te ver verwijderd van het doel.
- Niet rolstoelvriendelijk, ook trottoirs.
- Niet rolstoelvriendelijk.
- Niet worden teruggebeld, geen contact.
- Onbereikbaar met de auto i.v.m. werk.
- Onbereikbaar wegens werkzaamheden.
- Ongelijke / oneffen toegang van het HTM-servicepunt op Centrum-West.
- Ontbreken lift Sprinterstation Stadhuis.
- Opbreking Osylaan met mijn moeder in de rolstoel.
- Openbare toiletvoorzieningen; te weinig rustplaatsen.
- Parkeerplaatsen in buurt bereikbaarheid & openingstijden gemeentehuis.
- Parkeren bij veel winkelcentra, door langparkeerders (+/- 3 jaar geleden gemeld).
- Rollatorgebruik.
- Rolstoelvriendelijk.
- Slechte bestrating.
- Smalle doorgang + drempels.
- Soms mis je een lift.
- Stadhuis zelf (kantoorgedeelte) is volstrekt ontoegankelijk voor mensen met rolstoelen e.d.en blinden.
- Stadshart niet toegankelijk vanaf RandstadRail, geen lift aanwezig voor rolstoel, of mensen die minder mobiel zijn.
- Stankoverlast van de winkelier.
- Stoepen i.v.m. rollators (i.v.m. mijn heupoperatie).
- Storingen van de Telecom.
- Straten opengeboken, lantarenpalen of paaltjes in de weg.
- Te felle verlichting, te lange wachttijden.
- Tekort aan parkeerplekken.
- Te weinig ruimte om met scootmobiel te bewegen.
- Toegang liften bij haltes RandstadRail.
- Toegang sprinterstations (liftdefect / trap te hoog cq steil).
- Veel fietsen voor de deur, liften die het niet doen.
- Ver van stadhuis zijn invalidenparkeerplaatsen: te ver weg. Op een gehandicaptenkaart heeft men recht bij loopafstand > 100 meter. Afstand invalidenparkeerplaatsen en ingang stadshuis => 100 meter. Bezoeker mogen niet gebruik maken van zijingang!
- Voetpaden, auto parkeren op de stoep, lantaarn op de stoep.
- Vooral ik winkels met scootmobiel + theater enz.
- Weekend politie niet te spreken.
- Werk aan de wegen op meerdere plaatsen te gelijk.
- Zij liggen te verspreid door Zoetermeer. ik mis een echt centrum.
- Zwerfvuil en gladde trappen.

vragen over: vrijwilligerswerktabel IV-40 *is men actief als vrijwilliger? (vraag 109)*

	aantal	procent
ja	484	20,4
nee	1857	78,3
niet geantwoord	32	1,3
totaal	2373	100,0

tabel IV-41 *gebieden waarop men vrijwilligerswerk doet (vraag 110 - meer antwoorden per respondent mogelijk)*

	aantal	procent
sport	119	24,6
zorg en hulp	105	21,7
belangenbehartiging (patiënten, consumenten)	15	3,1
natuur, milieu, duurzaamheid	24	5,0
politiek	9	1,9
religieuze organisatie (kerk, moskee)	98	20,2
school / kinderopvang	75	15,5
buurtactiviteiten	42	8,7
anders	142	29,3
niet geantwoord	6	1,2
totaal (actief als vrijwilliger)	484	100,0

tabel IV-42 *belangrijkste redenen om vrijwilligerswerk te doen (vraag 111 - maximaal vier antwoorden per respondent mogelijk)*

	aantal	procent
de contacten die het oplevert	189	39,0
de kennis en ervaring die het oplevert	105	21,7
nuttige bijdrage aan de maatschappij	278	57,4
voldoening	288	59,5
geloof of levensovertuiging	84	17,4
vrijwilligerswerk dat aansluit bij de activiteiten van de kinderen	75	15,5
ben daarvoor gevraagd	94	19,4
andere reden*	45	9,3
meer dan vier redenen genoemd	6	1,2
geen reden genoemd	7	1,4
totaal (actieve vrijwilligers)	484	100,0

* andere reden

- Actief blijven tijdens de periode werkloos zijn.
- Als er een noodzaak voor is.
- Als het op mijn 'pad' komt.
- Betrokkenheid met de buurt.
- Bezig te zijn.
- Bij familie.
- Het is voor mijn bejaarde moeder.
- Ik doe graag mee aan de maatschappij
- Ik ga er mee stoppen omdat er geen animo voor is in de wijk.
- Ik het leuk werk vind om binnen sportvereniging te doen.
- Ik mag niet werken en wil integreren.
- Ik vind het leuk om ook bezig te zijn.
- Ik vind het leuk.
- Ik zo (als scheidsrechter) betrokken blijf bij de sport.
- Kalligrafie les geven.
- Kennis over te brengen.
- Kontakt met culturele minderheden.

- Lid sportvereniging.
- Mantelzorg.
- Mijn club draaiende te houden.
- Mijn vrouw kan zoeken voor werk met contacten.
- Om dieren te helpen die door mensen in het nauw zijn gedreven.
- Om kinderen meer plezier en zelfvertrouwen te bieden.
- Om op die manier structuur te blijven houden in periode werkeloosheid.
- Omdat de gemeente te kort schiet.
- Omdat ik er goed in been (keeperstrainer).
- Omdat ik het leuk vind.
- Omdat ik het leuk! vind om een kind zich te zien ontwikkelen.
- Omdat ik mij verplicht voel om dit op me te nemen, en omdat het in mijn ogen noodzakelijk is.
- Omdat zelf geld geven op dit moment niet tot de mogelijkheden behoort.
- Onderhoud van ons VVE gebouw.
- Ook verplicht.
- Op mijn werk, help ik extra als vrijwilligster.(verzorgingshuis)
- Persoonlijke ervaring.
- Pleegzorg.
- Positieve aandeel ontwikkeling van meisjes.
- Praatgroepen veteranen + oudgedienden.
- Re-integratie.
- Uitoefenen hobby.
- Vanwege opleiding.
- Vele goede doelen steunen met opbrengst Pelgrimshoeve.
- Via dit werk weer een baan krijgen.
- Voor mijn studie.
- Zorg voor ouder, kinderen en kleinkinderen.

tabel IV-43 *waarom is men niet actief als vrijwilliger - belangrijkste reden (vraag 112)*

	aantal	procent	procent (geldig)
heeft daarvoor geen tijd	1094	46,1	58,9
weet onvoldoende van de mogelijkheden	105	4,4	5,7
heeft daar geen zin in	196	8,3	10,6
daartoe niet in staat (ziekte ca.)	218	9,2	11,7
anders (open antwoordmogelijkheid):	136	5,7	7,3
niet geantwoord	108	4,6	5,8
subtotaal (niet-vrijwilligers)	1857	78,3	100,0
niet van toepassing	516	21,7	
totaal	2373	100,0	

* *andere reden waarom men niet actief is als vrijwilliger*

- 42 jr gewerkt vaste en niet vaste tijden gehad wil nu eigen baas zijn.
- Al 4 dingen geprobeerd, niet alles was nuttig.
- Als v.w. kun je alles doen als het betaald wordt heb je wel diplomas nodig ik vind dit niet kloppen.
- Als vrijwilliger te veel verplichtingen. Zou meer vrijblijvend moeten zijn.
- Altijd vrijwilligerswerk gedaan op dit moment even niet mogelijk.
- Andere bezigheden, doe rustig aan.
- Ben 30 jaar mantelzorg geweest. Lang genoeg.
- Ben 80 jaar.
- Ben me aan te oriënteren.
- Ben aangemeld/nog niet actief.
- Ben docent.
- Ben het 5 jaar lang geweest.
- Ben het geweest en heb nu andere bezigheden.
- Ben ik jaren geweest: scholen, kinderen, kerk en vrijw org. Nu paar jaar niet.
- Ben ik wel geweest bij de schooltuinen, door tijdgebrek ben ik gestopt.
- Ben in maart 2012 gepensioneerd dus nu mogelijke meer tijd.
- Ben pas met prepensioen na 40 jaar arbeid. Geniet nu even.
- Ben sinds dit jaar gestopt met vrijwilligers werk.
- Ben te vaak op reis om me te binden.
- Betaalde banen verdwijnen worden thans door vrijwilligers gedaan.
- Dat doe ik zakelijk.
- Dat kom door mijn handicap.

- Dochter met verstandelijke handicap.
- Doe genoeg voor school.
- Doordat je niet voldoende inkomsten ontvangt om mee rond te komen.
- Drempelvrees
- Ermee gestopt. Wil alleen nog ad.hoc af 'projecten' doe.
- Familie vraagt wel inzet -> Ouders die thuis willen blijven wonen -> Mantelzorg dus.
- Fulltime baan
- Gaat jullie niets aan.
- Geen behoefte.
- Geen tijd loop wel stage op een basisschool.
- Geen tijd.
- Heb een rugprobleem.
- Heb het de afgelopen jaren gedaan (school/kinderopvang). Nu weer in een andere fase van mijn leven.
- Heb het jaren gedaan. Nu geen tijd.
- Heb in eigen kring mensen die hulp nodig hebben.
- Heb jarenlang vrijwilligerswerk gedaan naast mijn werk. Sinds mijn pensioen op 65 jarige leeftijd vind ik het genoeg.
- Heb moeder in verpleeghuis buiten Zoetermeer die ik regelmatig bezoek! Denk wel na over vrijwilligerswerk!
- Heel veel vrijwilligerswerk gedaan. Nu even niet.
- Help al familie en vrienden wanneer mogelijk.
- Het betaalt niet.
- Het is er nog niet van gekomen.
- Hobby -> haagse vrijwillige reddingsbrigade.
- Ik ben mantelzorger van 2 personen.
- Ik ben net gestopt met werken. Ga de komende tijd bekijken waar ik mij bezig ga houden. Vrijwilligerswerk, iets voor mezelf. Beide?
- Ik ben pas 19!
- Ik ben te oud (84 jaar).
- Ik ben tegen vrijwilligerswerk, werk moet altijd betaald worden.
- Ik ben vrijwilliger voor mijn familie, die zorg nodig heeft.
- Ik ben vrijwilligster geweest.
- Ik dirf de eerste stap niet te nemen.
- Ik doe vrijwilligerswerk buiten Zoetermeer.
- Ik heb 6 jaar in de MR en 4 jaar GMR basisschool gezeten.
- Ik heb 62 jaar gewerkt.
- Ik heb een aantal jaar collecte gelopen voor het gehandicapte kind.
- Ik heb een fulltime baan.
- Ik heb fysiek erg zwaar werk.
- Ik heb zelf veel activiteiten.
- Ik heb zeven jaar vrijwilligerswerk gedaan.
- Ik help m'n schoonvader veel.
- Ik help op mijn eigen manier anderen.
- Ik moet een betaalde baan hebben.
- Ik probeer eerst nog betaald werk te vinden.
- Ik reis veel.
- Ik sta prive altijd klaar voor mensen.
- Ik studeer buiten Zoetermeer, geen tijd.
- Ik studeer nog.
- Ik verzorg al 4 jaar samen met mijn broer mijn vader (na zware hersenbloeding).
- Ik werk hele dagen.
- Ik werk, heb wel vrijwilligers werk gedaan en zorgtaken voor ouders.
- Ik wil mij niet vastleggen iedere week.
- Ik wil niet bijstandtrekkers tekort doen; zij horen hierop te worden ingezet.
- Ik zorg al voor een tante v 86 jaar!
- Ik zorg voor kennissen
- In het verleden wel gedaan, maar door bij (1) genoemde moeten stoppen.
- In mijn directe omgeving heb ik voldoende hulp te bieden aan eigen familieleden i.v.m. invaliditeit, ziekte e.d.
- Is nog niet op mijn pad gekomen en nu geen behoefte aan.
- Jaren gedaan, vanwege omstandigheden gestopt.
- Jaren gedaan, nu even niet.
- Jarenlang vrijwilliger geweest, gestopt met een enorme kater.
- Lang voor zieke ouder gezorgd, geniet nu van mijn vrije tijd.
- Lange tijd wel gedaan, nu het stokje overgegeven.
- Lid land. Ned. LVMW. (actief functiegroep).
- Mantelzorg aan eigen familie. **(3 keer genoemd)**
- Mijn echtgenote doet al vrijwilligerswerk.
- Moet er nog over nadenken of ik dat wil.

- Mogelijkheid als vrijwilliger staat niet op ons netvlies.
- Net met pensioen, oriënteer mij wel op vrijwilligerswerk.
- Niet binnen Zoetermeer actief.
- Niet meer als vrijwilliger aan het werk.
- Nog geen passende mogelijkheid gevonden.
- Nog geen behoefte, net met pensioen, later misschien.
- Nog niet toe gezet, vind het wel belangrijk.
- Nooit aan gedacht.
- Nu nog niet actief maar ga dit wel doen.
- Omdat ze me niet willen hebben.
- Ooit gedaan, niet bevallen!
- Op andere manieren helpen dan via organisatie of samenwerkingsverband.
- Oppas oma.
- Ouderdom en ouderdom problemen.
- School en werk, trainingen.
- Slechte gezondheid.
- Sociaal contact met m'n buurvrouw.
- Te afhankelijk van anderen met gemakzucht (en dat zonder "normale" betaling)
- Te oud (85).
- Te oud (Reuma).
- Te oud.
- Te veel werk en kinderen.
- Teleurstelling n.a.v. vorig vrijwilligerswerk.
- Tot 65 jaar altijd vrijwilliger bij voetbalvereniging.
- Voorheen veel gedaan; nu gestopt.
- Vrijwillig is niet vrijblijvend.
- Wegens werkzaamheden ouders, opvang kleinkinderen.
- Wel plannen, maar nog niet van gekomen ivm geboorte kinderen.
- Wel voornemens.
- Werk 24 uren diensten en onregelmatig.
- Wij verblijven meest in het buitenland, maar hebben in het verleden onze inzet zeker getoond.
- Wij zijn zelf mantelzorger voor familie.
- Wil geen verplichting.
- Wil geen verplichtingen en verantwoording meer.
- Wil graag betaald werk naast het drukke schema van gezin/familie.
- Wil me nergens voor vastleggen.
- Wil niet gebonden zijn. Ben afhankelijk van O.V.
- Zieke man thuis.
- Zorg overdag voor drie kinderen + huishouden + werkzaamheden, eigen tandartspraktijk.
- Zorg voor eigen vader neemt al veel tijd in beslag.
- Zorg voor m'n moeder/ben onregelmatig thuis.
- Zorg/aandacht (klein)kinderen.
- Zorgen voor eigen ouders.

tabel IV-44 *niet-vrijwilligers: eisen die niet-vrijwilligers stellen om vrijwilligerswerk te gaan doen (vraag 113 – maximaal vier antwoorden per respondent mogelijk)*

	aantal	procent
het moet contacten opleveren	349	18,8
het moet kennis en ervaring opleveren	547	29,5
het moet aansluiten bij activiteiten van de kinderen	209	11,3
het moet gevraagd worden	73	3,9
duidelijke afspraken over werkzaamheden en werktijden	538	29,0
overzichtelijke projectduur	208	11,2
ondersteuning door werkgever	68	3,7
ondersteuning door uitkeringsinstantie	56	3,0
een bescheiden vergoeding	192	10,3
andere eis *	179	9,6
geen van de genoemde eisen (wenst geen vrijw.werk te doen)	572	30,8
meer dan vier eisen genoemd	10	,5
geen eisen genoemd	96	5,2
totaal (niet-vrijwilligers)	1857	100,0

* *andere eis aan vrijwilligerswerk (niet-vrijwilligers)*

- 't belangrijkste voor mij is dat het voor een mooi en goed doel is.
- 2x per week naar Vivaldi (sporten).
- 60 uur werkweek.
- Aansluiten bij interesse (**3 keer genoemd**)
- Aansluiten bij mij, mijn werkzaamheden en passies.
- Affiniteit hebben met werk/doelgroep enz.
- Anderen willen helpen.
- Bijdragen aan mijn gevoel voor maatschappelijke verantwoordelijkheid.
- Binnen mijn interesse sfeer.
- Daartoe ben ik niet in staat (vanwege ziekte, ouderdom of handicap).
- Dat degene voor wie je het doet ook werkelijk nodig heeft.
- Dat kan ik niet.
- Dienstbaar voor hulpbehoevende medemens en niet als besparing op gemeentebegroting.
- Door overlijden van man 2004 jarenlang/vrijwilligster bij de Zonnebloem geweest (bootreizen op de Rijn), daarna gestopt! Geen energie.
- Door vrijwilligerswerk te doen verdwijnen er weer banen. Het moet niet ten koste van betaald werk gaan.
- Energie hebben.
- Er mag best een kleine vergoeding zijn.
- Gebruik maken van mijn kennis en ervaring, in mijn rooster passen.
- Geen behoefte / eisen / mening (**3 keer genoemd**)
- Geen zin - ik heb het wel gedaan.
- Geen zin.
- Gevoel te hebben dat ik echt iemand help.
- Helpen waar het kan.
- Het doel moet voor mij goed aanvoelen. (betrokkenheid)
- Het moet aansluiten bij mijn belangstelling.
- Het moet aansluiten bij mijn interesses.
- Het moet aansluiten bij mijn opleiding en/of belangstelling.
- Het moet een zichtbaar en/of voelbaar positief effect hebben, en geen bodemloze put zijn.
- Het moet iemand positief beïnvloeden.
- Het moet iets dienen.
- Het moet iets toevoegen voor anderen.
- Het moet iets zijn dat ikzelf leuk vind.
- Het moet in de buurt zijn.
- Het moet in mijn ogen zinvol zijn.
- Het moet leuk zijn en goed te combineren met mijn andere activiteiten.
- Het moet mij aanstaan.
- Het moet mij persoonlijke voldoening schenken.
- Het moet mijn interesse hebben.
- Het moet nuttig werk zijn, sociaal, voldoening gevend.
- Het moet nuttig zijn en voldoening geven.
- Het moet nuttig zijn.
- Het moet passend zijn.
- Het moet voldoening geven en binnen mijn interesses liggen
- Het moet voldoening geven, geen eisen.
- Het moet voldoening geven (**3 keer genoemd**)
- Het moet voor beide partijen een meerwaarde hebben. In welke vorm dan ook.
- Het moet vooral leuk zijn.
- Het moet wel leuk zijn, voldoening geven.
- Het moet werk zijn dat ik zelf als nuttig ervaar en waarin ik mijn expertise kan gebruiken.
- Het moet werk zijn waar ik geheel achter sta (iets met dieren).
- Het moet zinvol zijn voor betrokkenen.
- Het moeten geen verplichtingen, zoals belasting e.d. aan vast zitten.
- Het vrijwilligerswerk moet mij aanspreken.
- Het vrijwilligerswerk moet voor mij zinvol zijn.
- Het vrijwilligerswerk moet mij persoonlijke bevrediging opleveren (van mensen helen word je blij).
- Het vrijwilligerswerk moet voldoende gewaardeerd worden door de mensen voor wie je het doet.
- Het vrijwilligerswerk moet voldoende resultaat opleveren.
- Het vrijwilligerswerk moet vrijblijvend zijn, ik moet me niet gebonden voelen.
- Het vrijwilligerswerk moet waardevol zijn voor beide kanten.
- Het werk dat ik dan doe moet voor mij voldoening geven en andere mensen ondersteuning.
- Iets betekenen voor een ander dat kunnen concrete activiteiten betreffen.
- Ik ben er gewoon niet toe in staat leven op zich is al moeilijk genoeg.
- Ik ben te oud voor vrijwilligerswerk.
- Ik ben zelf fulltime aan het werk.
- Ik doe vrijwilligerswerk buiten Zoetermeer.

- Ik heb een andere baan kan ik niet.
- Ik heb er geen tijd voor wegens zorgplicht voor mijn partner.
- Ik heb, ruim 45 jaar vrijwilligers werk gedaan, nu even de jeugd? tot 45+
- Ik moet affiniteit hebben met de inhoud van het werk.
- Ik moet er een goed gevoel bij hebben.
- Ik moet er plezier in hebben, het gevoel hebben dat ik ergens aan bijdraag.
- Ik moet er voldoening uit krijgen.
- Ik moet het leuk vinden en zinvol maar ook waardering!!
- Ik moet het leuk vinden. (**5 keer genoemd**)
- Ik moet het zinvol en leuk vinden.
- Ik moet het zinvol vinden. (**2 keer genoemd**)
- Ik moet mensen kunnen helpen. (**2 keer genoemd**)
- Ik moet mijn vrijheid om de dag in te delen, behouden.
- Ik moet voldoening eruit halen.
- Ik wil dan iets doen betekenen voor de maatschappij/mens.
- Ik wil hier mij in blijven.
- Ik wil nu van de rust genieten.
- Ik zou geen eisen stellen, anders doe ik het niet.
- Ik zou het uit liefde doen bijvoorbeeld als vrijwilliger bij een dieren organisatie of verzorgtehuis voor oudere mensen.
- In mijn directe omgeving heb ik voldoende hulp te bieden aan eigen familieleden i.v.m. invaliditeit, ziekte e.d.
- Interesseren.
- Je doet wat voor de samenleving, voor je naasten.
- Je moet het gevoel hebben dat je echt iets nuttigs doet.
- Kan ik niet meer.
- Korte duur hebben (bijv middag of avond).
- Leuk zijn.
- Maatschappelijke bijdrage.
- Mensen helpen & voldoening opleveren.
- Mensen helpen.
- Met jeugd.
- Met mensen werken, niet in natuur o.i.d.
- Met moet vooral nuttig zijn.
- Mijn ervaringen kunnen doorgeven.
- Moet aan mijn interesse voldoen.
- Moet aan mijn wensen / vakgebied voldoen / aansluiten.
- Moet aansluiten bij mijn belangstelling.
- Moet flexibel in te passen zijn ivm met eigen werkrooster.
- Moet het zelf ook leuk vinden om te doen.
- Moet interessant zijn.
- Moet mij aanspreken.
- Moet mij plezier opleveren en mijn leven aanvullen.
- Moet mijn interesse hebben.
- Moet niet structureel zijn.
- Moet nog voldoening bieden.
- Moet nuttig zijn en interessant.
- Moet ook in de avond kunnen, vaak alleen overdag doordeweeks.
- Moet passen binnen mijn interesses.
- Moet passen/bij mijn interesses+competenties uitdagend zijn interessant.
- Moet voldoening geven en aansluiten bij mijn kwaliteiten
- Moet voldoening geven.
- Moet zinnig zijn en aansluiten mijn competenties.
- Na mijn pensioen over 2 jaar.
- Nuttig gebruik van mijn kennis en ervaring.
- Nuttig zijn.
- Nuttigheid samenleven en zo mogelijk aansluiten bij mij kennis en ervaring/
- Onkosten vergoeding.
- Ouderdom slecht ter been.
- Passen bij interesses of hobby's.
- Positief gevoel eraan overhouden, geen verplichting voelen.
- Professioneel begeleid worden door mensen die weten waar ze het over hebben. Dit moeten mijn inziens geen vrijwilligers zijn, maar betaalde krachten.
- Regelmatig rijden voor Zonnebloem, of burens, brengen naar ziekenhuis v.v., aandacht geven aan zieke burens.
- Richting een hobby.
- Structuur, doel, middelen, mogelijkheden + vrijwilligers niet vrijblijvend.
- Toevoeging zijn aan de samenleving, zonder vergoeding.
- Totaal niet in staat enig werk te verrichten.
- Twee keer per week tijd erin steken.

- Vaak onduidelijk wat te horen wat vw-werk precies inhoudt meer duidelijkheid zou mij motiveren.
- Veel keuze mogelijkheden, kort en krachtig aangeven.
- Voldoening & waardering geen.
- Voldoening + sociale contacten.
- Voldoening en leuk zijn om te doen.
- Voldoening en werk wat bij mij past.
- Voldoening geven binnen vrijheid.
- Voldoening geven en anderen blij maken.
- Voldoening geven, - betere wereld, mensen gelukkiger.
- Voor veel mensen denk ik soort van aansluiting op arbeidsverleden.
- Vrijblijvend zijn.
- Vrijblijvend, zonder te grote tijdsbelasting.
- Vrijwilligerswerk moet aansluiten bij kennis en ervaring, moet leuk zijn, plezier hebben in dat wat je doet, liefst in teamverband en/of in groepen werken.
- Wat ik doe aan vrijwilligerswerk moet de ander wat opleveren.
- Wegens ziekte.
- Werkzaam zijn alleen met vrouwen dus geen mannen.
- Wij passen op de kleinkinderen.
- Wij zijn momenteel niet in de gelegenheid.
- Wil er mijn kennis en ervaring GEVEN.
- Ze moeten niets iets beloven wat ze niet waar kunnen maken.
- Zelf kunnen kiezen waar wanneer hoe.
- Zelfde diploma's hebben als iemand die er voor betaald wordt.
- Zie vraag 112 (*niet toe in staat vanwege ziekte/ouderdom/handicap*)
- Zie vraag 112 (*"andere bezigheden, doe rustig aan"*)
- Zinvol zijn en mij voldoening geven.
- Zou kennis en ervaring willen delen.
- Zou me energie en een fijn gevoel moeten opleveren.
- Zoveel bezig zijn, aansluitend op competenties.

vragen over: mantelzorg / burenhulp

tabel IV-45 geeft men wel eens hulp aan burens of bekenden?(vraag 114)

	aantal	procent
ja	1816	76,5
nee	522	22,0
niet geantwoord	35	1,5
totaal	2373	100,0

tabel IV-46 verricht men momenteel mantelzorg? (vraag 115)

	aantal	procent
ja	312	13,1
nee	2015	84,9
niet geantwoord	46	1,9
totaal	2373	100,0

tabel IV-47 frequentie van gegeven mantelzorg (vraag 116)

	aantal	procent	procent (geldig)
een aantal keer per jaar	20	,8	6,4
een aantal keer per maand	86	3,6	27,6
een aantal keer per week / dag	196	8,3	62,8
niet geantwoord	10	,4	3,2
subtotaal (mantelzorgers)	312	13,1	100,0
niet van toepassing	2061	86,9	
totaal	2373	100,0	

tabel IV-48 voor wie zorgt men als mantelzorger?
(vraag 117 – meer antwoorden per respondent mogelijk)

	aantal	procent
voor partner	52	16,7
voor gehandicapt of (chronisch) ziek kind	35	11,2
voor eigen ouders	148	47,4
voor familie	62	19,9
voor vrienden	28	9,0
anders *	32	10,3
niet geantwoord	6	1,9
totaal (mantelzorgers)	312	100,0

* andere persoon die mantelzorg ontvangt

- Buren / buurman / buurvrouw (**7 keer genoemd**)
- Een ieder die mijn hulp wenst.
- Ex-familie.
- Hoog bejaarde buren.
- Hulp in de huishouding (fulltime).
- Kinderen psy.aandoening.
- Kleinkind. (**2 keer genoemd**)
- Moeder **2 keer genoemd**
- Moeder in verpleeghuis.
- Moeder incidenteel, buurvrouw nu +/- 3x per week (heeft burn-out).
- Oude tante (100 jr), ex-echtgenoot (82 jr).
- Oudere vrouw.
- Schoonmoeder (met heel veel plezier!)
- Schoonouders -moeder / -vader (**9 keer genoemd**)
- Schoonvader (samen met mijn vrouw).
- Zuster.

tabel IV-49 belasting die mantelzorgers ervaren bij zorgtaken (vraag 118)

	aantal	procent	procent (geldig)
een zeer lichte belasting	37	1,6	11,9
een lichte belasting	171	7,2	54,8
een zware belasting	76	3,2	24,4
een zeer zware belasting	16	,7	5,1
een te zware belasting	5	,2	1,6
niet geantwoord	7	,3	2,2
subtotaal (mantelzorgers)	312	13,1	100,0
niet van toepassing	2061	86,9	
totaal	2373	100,0	

toelichting bij de belasting die mantelzorgers ervaren (vraag 92)

een zeer lichte belasting

- Al gaat het om een zware handicap, ik doe het graag.
- Dankbare en goede besteding van mijn tijd.
- Doe het met liefde.
- Geen belasting staat er niet bij!
- Geen probleem om het te doen.
- Geestelijk gehandicapte dochter vraagt weinig begeleiding; wel halen/brengen.
- Gezond genoeg om te helpen.
- Halen/brengen z'huis.
- Hoort bij de zorg voor ouders, doe het graag.
- Hulp bestaat uit boodschappen doen - binnen lopen voor controle.
- Ik ben dankbaar dat onze moeders nog leven!!
- Ik doe het graag en anders heeft ze niet wekelijks contact met familie.
- Ik vind het vanzelfsprekend en daardoor niet belastend.
- Je doet het graag.
- Je groeit met je kind mee, als deze een chronische ziekte/beperking heeft.
- Lichte ondersteuning is voldoende.

- Momenteel is het zeer licht, het is tijdelijk zwaar geweest.
- Omdat het mijn moeders is en zij ook voor mij heeft klaar gestaan toen dat nodig was.
- Omdat ik kan kiezen op welk tijdstip ik kan.
- Opvoeding, normen & waarden.
- Schoonouders naar dokter rijden, hun tuin doen e.d. Valt mee, doe ik graag.
- Soms naar school brengen en afhalen of zwemles/oppassen.
- Soms wordt het te druk.
- Vanzelfsprekend en weinig tijd.
- Verzorging medicijnen.
- Voor de meest geweldige schoonmoeder doe ik het met plezier!
- Vriendendiensten voor gehandicapte vrienden is nooit zwaar.
- Zorg voor mijn ouders wordt zeer gewaardeerd door mijn ouders, daardoor een zeer lichte belasting.

een lichte belasting

- +/-1 dagdeel per week, huishoudelijk werk en boodschappen.
- 4x per week een familie bezoeken en een huishouding dragend houden.
- Administratie en regelwerk voor oude dame.
- Ben door 3x per week 20 km wel wat gebonden maar wij vinden dat geen bezwaar.
- Ben optimistisch ingesteld.
- Best druk met werk en opgroeiende kinderen.
- Bij 9e kind is het toch moeilijk.
- Bij het uitvoeren van de zorgtaken is er geen sprake van enige ervaring!
- Boodschappen en wasjes doen voor grootoma.
- Boodschappen, de was doen, naar het ziekenhuis gaan.
- Broer in bejaardenhuis in Rijswijk.
- De frequentie maakt het niet zwaar.
- De rest (werk en gezin) draaien door dus dit komt er extra bij waardoor er weinig tijd voor ontspanning overblijft
- De taak is geen belasting, wel de geografische afstand (150km)
- De ziekte van mijn man is nog in een vroeg stadium.
- Dementie is een veel [...] onderwerp. Ook veel besproken bij mij. Omgaan met belemmeringen, beperkingen is ook mijn werkgebied. Beetje karaktertrekking.
- Doe boodschappen en de was.
- Door met pensioen te zijn is tijdgebrek niet aan de orde.
- Douchen moeder valt wel mee.
- Een goede buur.
- Elke 2 weken reis ik naar de Betuwe om mijn moeder met allerlei zaken te helpen. Soms valt de reis me zwaar.
- Ervaar de zorgtaken niet als een zware belasting.
- Extra zorg voor moeder en schoonmoeder die beiden in een verzorgingshuis wonen, boodschappen, wassen, strijken, administratie, gezelschap.
- Familie wat hulp bieden is niet te zwaar voor mij, wel veel kms af te leggen.
- Geen probleem, je doet het van nature maar doet wel een beroep op je energie.
- Geen vervelende taak.
- Gezien leeftijd (81 - 85 jaar).
- Heel oude ex-buurvrouw bezoeken en wat boodschappen doen.
- Het betreft toch tijd die niet voor de eigen prive/gezinssituatie gebruikt kan worden.
- Het is fijn om te doen, maar als je niet kan voelt het 'lastig' om een keer af te zeggen.
- Het is goed te doen.
- Het is maar een aantal x per jaar, dus goed te combineren.
- Het is mijn moeder en ze heeft hulp nodig.
- Het is voor mij normaal om voor mijn ouders te zorgen.
- Het komt iedere keer terug maar voelt niet als erg zwaar.
- Hoort erbij.
- Ik ben een dag in de week bij mijn moeder, is een vast patroon geworden.
- Ik doe boodschappen + ga op bezoek, valt me niet zwaar.
- Ik doe het graag voor mijn schoonvader.
- Ik doe het graag, het werk is lich niet zwaar en mijn schoonvader is er blij mee.
- Ik doe het graag.
- Ik doe het met liefde omdat het gewaardeerd wordt.
- Ik doe het met plezier.
- Ik ervaar het als mijn plicht om mijn vrouw te helpen.
- Is soms beetje te veel.
- Ivm drukte werk soms moeilijk in te passen. Soms veel regelwerk.
- Ivm ziekte van eigen dagelijkse werkzaamheden.
- Je doet het met plezier en dan is het vanzelf, lichte belasting.
- Je wil graag voor meer dan 100% je best doen om er te zijn voor ze.
- Je zorg voor de ander is groter dan eigenbelang.

- Jongst kind heeft epileptische/autistische aandoening.
- Kan hierdoor helaas te weinig aan mijzelf toe.
- Kan zelf mijn tijd bepalen wanneer ik ga!
- Komt op je weg! Dankbaarheid om te doen!
- Komt wel eens ongelegen!
- Kost veel tijd.
- Man visueel gehandicapt en slecht lopend
- Meerdere malen/week naar mijn moeder in Rijswijk. Tijdsafhankelijk door werk (wel regelmatig file!).
- Met je eigen werk erbij soms wel belastend.
- Mijn man is mantelzorger. Ik voel de druk, verantwoordelijkheid + werk als haalbaar naast eigen bedrijf.
- Mijn moeder staat/stonde altijd voor ons klaar en nu staan/moeten wij voor haar klaar.
- Mijn ouders zijn 74+ en doen niet alles zoals vroeger.
- Moeder is 91 jaar. Administratieve aanvragen soms lastig - rollator, scootmobiel, vervoer.
- Moeder zo lang mogelijk in huis laten wonen ipv verpleeghuis. Hierdoor zeer klein sociale wereld en zeer afhankelijk van mantel-/thuiszorg. In alle opzichten.
- Momenteel kan de persoon nog veel zelf.
- Naast een baan -> lastig te combineren.
- Naast een full-time baan kan het niet te intensief worden.
- Naast een gezin en fulltimebaan kost het tijd. Ik doe het wel met plezier.
- Naast mijn betaalde baan kost het veel tijd en energie.
- Naast mijn werk en gezin soms best wel lastig.
- Neemt tijd in beslag maar is te overzien.
- Niemand ontkomt in mijn ogen aan het geven van mantelzorg, je kunt niet alle zorg afwentelen op de samenleving, dit neemt niet weg dat het af en toe wel belastend kan zijn.
- Niet in Zoetermeer - reistijd.
- Nou heb nog 2 kids van 10 jaar thuis die mijn aandacht volledig op eisen en mijn partner erbij; dat wordt soms veel maar doe het met liefde
- Nu gaat het weer, vorig jaar veel voor moeder gedaan.
- Om eigen gezondheidsredenen.
- Omdat je altijd het gevoel hebt dat je nog meer zou moeten doen.
- Omdat ze in een verzorgingshuis zit.
- Ondersteuning.
- Soms ben je zelf te moe om het goed te doen/Je eigen herstelperiode in acht nemen.
- Soms is het heel moeilijk (psychisch) en daardoor vermoeiend.
- Soms mee voor centrale ziekenhuis Rotterdam, 1x per week eten bij ons.
- Soms tijd tekort.
- Strijken voor schoondochter met pijnlijke arm.
- Tijdelijke ziekteperiode.
- Tot voor kort was het zeer zwaar omdat mijn moeder zwaar gehandicapt was. Nu verzorg ik alleen mijn vader, maar dat is veel minder zwaar.
- Vader heeft kanker en moet vaak naar het ziekenhuis.
- Vader met hartprobleem, moeder met dementie wonen in Den Haag.
- Vanuit het gevoel waarmee is het niet zwaar.
- Vanzelfsprekend dus lichte belasting.
- Variërend: hangt af van haar lichamelijke gesteldheid.
- Vermoeiend, gelukkig (nog) niet vaak nodig.
- Vind het gewoon om voor fam te zorgen.
- Voor mensen van wie je houdt, doe je het vanzelfsprekend.
- Wanneer iets een verplichting wordt, wordt iets belastender.
- Wasverzorging, begeleiding naar ziekenhuis/arts, persoonlijk contacten.
- We doen de hulp aan anderen met plezier.
- We hebben de zorg voor mijn moeder goed kunnen inpassen in ons dagelijkse ritme.
- Woont in een verpleeghuis.
- Zit tussen lichte en zware belasting in, maar je doet het ook omdat het je vader is.
- Zoon met autistische eigenschap. Niet lichamelijk zwaar.
- Zorg doe je vanzelf. Buitenstaanders vinden dat wij veel doen!
- Zorg doe je zolang het kan.
- Zorg voor 80 jarige moeder.
- Zorg voor mijn oma, zij is slecht ter been.
- Zorg voor moeder die niet zin Zoetermeer woont.

een zware belasting

- 24/7 bereikbaarheid, niet zomaar de deur uit kunnen zonder iets te regelen.
- 2x huishouden per dag schoonmaken.
- Aan huis gebonden. Geen sociale contacten voordurend op tijden letten
- Al ruim 25 jaar mantelzorg aan moeder en sinds kort ook aan schoonmoeder. Gaat te veel tijd inzitten.

- Als je zelf al gehandicapt bent en je dan de zorg hebt voor je ernstige zieke partner.
  - Behoeft geestelijke, ouders slecht mobiel
  - Ben zelf niet gezond, dus daarom is het zwaar.
  - Beperkingen als gevolg van herseninfarct (2009).
  - Daarnaast een baan van 30 uur p/w.
  - De zorgtaak is er altijd; weinig mensen kunnen het overnemen.
  - Door verminderde zorg (Vierstroom) komt er steeds meer zorg op ons zelf neer.
  - Een dementerende schoonmoeder van 90 jaar.
  - Een puber met PDD-NOS opvoeden kost veel energie. belangrijk om te zorgen dat je als ouder tijd hebt om energie weer op te bouwen.
  - Emotioneel belastend.
  - Er gaat veel tijd, energie en spanning zitten in de taak die we op ons genomen hebben.
  - Er wordt steeds meer aandacht en hulp van je verwacht.
  - Gelet op mijn leeftijd is de zorgtaak zwaar!
  - Grote afstand.
  - Heb ook mijn eigen huishouden/gezin.
  - Helpen opstaan/bezoeken artsen specialisten/fysio etc/alle huishoudelijke taken verrichten.
  - Het dag en nacht aanwezig moeten zijn. geen tijd voor mezelf.
  - Het is nooit goed. Alles is negatief. Moeder vergeet alles!
  - Het is veel naast een eigen huishouden ook de zorg van een oudere onlangs geopereerde schoonmoeder op te hebben. Behalve persoonlijke verzorging verzorgen wij ook boodschappen klusjes in en om huis en de tuin. Afspraken.
  - Het zorgen voor een chronische psychotische partner is zwaar.
  - Ik ben 65+.
  - Ik heb zelf een zware baan (zorgsector).
  - Ik ontvang ook mantelzorg en zorg via Wmo.
  - Ik vind het vooral geestelijk zwaar en wordt er moe van.
  - Ik zou meer tijd willen geven aan mijn moeder (dement).
  - Inbreuk op eigen leven.
  - Is wel tijdelijk erg veel / ivm opname verpleeghuis, bezoek + ontruimen huis.
  - Kleinkind permanent in huis.
  - Kost mij veel tijd/energie, maar ik doe het graag.
  - Mantelzorg voor familieleden > 140 km verderop wonen vergt veel tijd/inspanning.
  - Mentaal zwaar.
  - Mijn hele leven is overhoop gehaald door de ziekte van mijn partner. Daar heb ik moeite mee. Het zorgen voor, gaat wel.
  - Mijn man is slecht ter been, dus veel komt op mij neer (naast werk en vrijw.werk).
  - Mijn partner heeft Hodgkin.
  - Mijn vrouw heeft COPD, veel huishoudelijk werk doe ik.
  - Mijn vrouw kan een groot aantal taken in huishouden etc niet meer uitvoeren. Een zieke zoon (10 jaar) vraagt extra aandacht.
  - Moeder is 95 jaar en kan zelf weinig!
  - Moet dingen (zoals sporten) opzeggen om goede zorg te kunnen geven.
  - Naast een fulltime baan is het een zware belasting.
  - Naast een fulltime baan kan het soms best zwaar zijn.
  - Naast mijn werk en zorg voor mijn gezin is het vermoeiend.
  - Omdat het onvoorspelbaar is. Vaak niet te plannen, gebeurtenissen.
  - Omdat ik zelf ook chronisch ziek ben.
  - Omdat ze me soms niet kent en dat doet pijn!
  - Ondanks de vijf kinderen van mijn schoonmoeder staan wij (zoon en schoondochter) er grotendeels alleen voor. Daarnaast zijn wij nog de enige met een baan.
  - Partner met visuele beperking.
  - Reistijd is groot naar familie, +/- 2.5 uur rijden.
  - Schoonmaken, opruimen.
  - Sinds we geen PGB meer krijgen, is de zorg zwaarder geworden.
  - Te veel naast eigen werk, opleiding en verplichte sport door eigen beperkingen.
  - Vader heeft ziekte van Kahler, moeder korte-termijn-geheugen.
  - Vraagt veel tijd.
  - Zorg voor mijn vader (90) woont in Hoorn (NH): is veel reizen en lang.
  - Zorg voor zwaar lichamelijk gehandicapte zoon wordt zwaarder doordat hij groter/zwaarder wordt en 's nachts er uit voor hem.
- een zeer zware belasting**
- Een gezin met 4 kinderen en anderhalve baan is niet te combineren met twee dementerende ouders en afhankelijke schoonouders. Maar niemand anders die het kan doen. Ik heb op sommige vlakken te weinig ervaring om het makkelijk te doen.
  - Eigen activiteiten moet ik zeer regelmatig opgeven voor de zorg.
  - Geen tijd meer voor eigen leven. Zo voelt het, is niet echt zo.
  - Het idee dat het blijvende hulp is, eist veel doorzetting.
  - Ik moet hulp vragen om te helpen.

- Kinderen met autisme.
- Mantelzorg is dag en nacht (24 uur), geen vrije tijd, lichamelijk en psychisch soms behoorlijk zwaar.
- Mijn moeder die 92 jaar is en nog op zichzelf woont in De Bilt, logeert vaak bij mij en vraagt veel zorg van haar kinderen
- Soms is het te zwaar omdat er niet veel mensen hulp krijgen.
- Veel tijd en energie.
- Veel zorg, buiten de dagelijkse werkzaamheden.
- Verlies van mijn vader en de eenzaamheid van mijn moeder, zware baan en andere tegenslagen in de privésfeer.
- Zelf reuma en fulltime aan 't werk.
- Ziekenhuis bezoeken 3 kids te begeleiden.

een te zware belasting

- Eigen gezondheid en zorgtaken te zwaar.
- Ik ben zelf chronisch ziek en heb veel beperkingen.
- Zwaar op mentaal gebied.

zwaarte belasting niet ingevuld

- Ja, maar dat zal ik niet doen.
- Qua gewicht; zoon is een schat maar weegt aanzienlijk meer dan mij.
- Soms is het zwaar voor me, maar ik doe het wel!

tabel IV-50 door wie / welke organisatie worden mantelzorgers ondersteund?
(vraag 120 – meer antwoorden per respondent mogelijk)

	aantal	procent
Stichting Randon Mantelzorg	17	5,4
de huisarts	23	7,4
een thuiszorgorganisatie	53	17,0
de gemeente	7	2,2
vrijwilligers (via vrijwilligersorganisatie)	1	,3
familieid	87	27,9
een vriend of vriendin	16	5,1
iemand uit de directe woonomgeving	15	4,8
andere persoon of organisatie *	36	11,5
geen ondersteuning	125	40,1
niet geantwoord	11	3,5
totaal (mantelzorgers)	312	100,0

* andere ondersteunende persoon of organisatie

- 2 x 0.45 uur hulp buurtzorg bij douchen partner.
- Adviezen van thuiszorg en medische specialisten.
- Ambulante hulpverlening Ipse de Bruggen.
- Bel haar nicht als er problemen zijn.
- Buren van de persoon aan wie ik mantelzorg verleen.
- Compaan.
- De Morgenster
- Direct Zorg.
- Het bejaardenhuis.
- Humanitas.
- Indicatie jeugdzorg via zijn vaste begeleiders.
- Kerkelijk gemeente.
- Mensen uit de kerk.
- Mijn collega.
- Mijn echtgenoot / partner (**3 keer genoemd**)
- Niemand.
- Ondersteuning is niet nodig.
- Ouderengroep GGZ.
- Schoonouders
- Uit de kerkgemeenschap.
- Uit eigen plicht.
- Vader.
- Verpleeghuis (**2 keer genoemd**)
- Verzorgingshuis, het is niet zozeer ondersteuning, maar overleg/afstemming
- Vierstroom. (**2 keer genoemd**)
- Vrienden van ouder.

- We kunnen terugvallen op Centrum Autisme en School.
- Wij doen het niet de hele familie samen.
- Zorginstelling moeder.
- Zorgverlenersorganisatie.

tabel IV-51 *voelt men zich als mantelzorger voldoende ondersteund? (vraag 121)*

	aantal	procent	procent (geldig)
ja	198	8,3	63,5
nee	80	3,4	25,6
niet geantwoord	34	1,4	10,9
subtotaal (mantelzorgers)	312	13,1	100,0
niet van toepassing	2061	86,9	
totaal	2373	100,0	

vragen over: de levensstijl

tabel IV-52 *alcoholgebruik (vraag 122a)*

	aantal	procent
gebruikt geen alcoholhoudende drank	990	41,7
drinkt gemiddeld twee of minder glazen per dag	1177	49,6
drinkt gemiddeld meer dan twee glazen per dag	153	6,4
niet geantwoord	53	2,2
totaal	2373	100,0

tabel IV-53 *rookgedrag (vraag 122b)*

	aantal	procent
rookt niet	1851	78,0
rookt wel	490	20,6
niet geantwoord	32	1,3
totaal	2373	100,0

tabel IV-54 *gebruik van (overige) drugs (vraag 122c)*

	aantal	procent
gebruikt geen (andere) drugs	2266	95,5
gebruikt (andere) drugs	43	1,8
niet geantwoord	64	2,7
totaal	2373	100,0

tabel IV-55 *voeding (vraag 122d)*

	aantal	procent
eet meestal gezond en gevarieerd	2178	91,8
houdt zich niet bezig met gezonde voeding	151	6,4
niet geantwoord	44	1,9
totaal	2373	100,0

tabel IV-56 *Heeft men in de afgelopen twaalf maanden hulp gezocht voor aspecten van de eigen levensstijl? vraag 123 – meer antwoorden per respondent mogelijk*

	aantal	procent
hulp gezocht op het gebied van alcoholgebruik	5	,2
hulp gezocht op het gebied van rookgedrag	29	1,2
hulp gezocht op het gebied van (overig) drugsgebruik	3	,1
hulp gezocht op het gebied van gezonde voeding	101	4,3
hulp gezocht op het gebied van voldoende beweging	102	4,3
hulp gezocht op geen van deze gebieden	2159	91,0
niet geantwoord	30	1,3
totaal respondenten	2373	100,0

vragen over: welbevinden / psychische gezondheid

tabel IV-57 *reactie op stelling over eenzaamheid (vraag 124 – eerste item):
Er is altijd wel iemand in mijn omgeving bij wie ik met mijn dagelijkse probleempjes terecht kan.*

	aantal	procent
ja	1722	72,6
min of meer	386	16,3
nee	186	7,8
niet geantwoord	79	3,3
totaal	2373	100,0

tabel IV-58 *reactie op stelling over eenzaamheid (vraag 124 – tweede item):
ik mis een echt goede vriend of vriendin.*

	aantal	procent
ja	126	5,3
min of meer	215	9,1
nee	1933	81,5
niet geantwoord	99	4,2
totaal	2373	100,0

tabel IV-59 *reactie op stelling over eenzaamheid (vraag 124 – derde item):
ik ervaar een leegte om mij heen.*

	aantal	procent
ja	86	3,6
min of meer	173	7,3
nee	2012	84,8
niet geantwoord	102	4,3
totaal	2373	100,0

tabel IV-60 *reactie op stelling over eenzaamheid (vraag 124 – vierde item):
er zijn genoeg mensen op wie ik in geval van narigheid kan terugvallen.*

	aantal	procent
ja	1792	75,5
min of meer	357	15,0
nee	144	6,1
niet geantwoord	80	3,4
totaal	2373	100,0

tabel IV-61 reactie op stelling over eenzaamheid (vraag 124 – vijfde item):
ik mis gezelligheid om mij heen.

	aantal	procent
ja	100	4,2
min of meer	209	8,8
nee	1962	82,7
niet geantwoord	102	4,3
totaal	2373	100,0

tabel IV-62 reactie op stelling over eenzaamheid (vraag 124 – zesde item):
ik vind mijn kring van kennissen te beperkt.

	aantal	procent
ja	148	6,2
min of meer	318	13,4
nee	1803	76,0
niet geantwoord	104	4,4
totaal	2373	100,0

tabel IV-63 reactie op stelling over eenzaamheid (vraag 124 – zevende item):
ik heb veel mensen op wie ik volledig kan vertrouwen.

	aantal	procent
ja	1392	58,7
min of meer	641	27,0
nee	249	10,5
niet geantwoord	91	3,8
totaal	2373	100,0

tabel IV-64 reactie op stelling over eenzaamheid (vraag 124 – achtste item):
er zijn voldoende mensen met wie ik me nauw verbonden voel.

	aantal	procent
ja	1625	68,5
min of meer	472	19,9
nee	176	7,4
niet geantwoord	100	4,2
totaal	2373	100,0

tabel IV-65 reactie op stelling over eenzaamheid (vraag 124 – negende item):
ik mis mensen om mij heen.

	aantal	procent
ja	79	3,3
min of meer	199	8,4
nee	1997	84,2
niet geantwoord	98	4,1
totaal	2373	100,0

tabel IV-66 reactie op stelling over eenzaamheid (vraag 124 – tiende item):
 vaak voel ik me in steek gelaten.

	aantal	procent
ja	72	3,0
min of meer	120	5,1
nee	2078	87,6
niet geantwoord	103	4,3
totaal	2373	100,0

tabel IV-67 reactie op stelling over eenzaamheid (vraag 124 – elfde item):
 wanneer ik daar behoefte aan heb, kan ik altijd bij mijn vrienden terecht.

	aantal	procent
ja	1736	73,2
min of meer	426	18,0
nee	125	5,3
niet geantwoord	86	3,6
totaal	2373	100,0

tabel IV-68 hoe vaak was de respondent gedurende de afgelopen vier weken
 erg zenuwachtig? (vraag 125 – eerste item)

	aantal	procent
altijd	16	,7
meestal	30	1,3
vaak	117	4,9
soms	530	22,3
zelden	782	33,0
nooit	806	34,0
niet geantwoord	92	3,9
totaal	2373	100,0

tabel IV-69 hoe vaak zat de respondent gedurende de afgelopen vier weken
 zo in de put dat niets hem of haar kon opvrolijken?
 (vraag 125 – tweede item)

	aantal	procent
altijd	12	,5
meestal	12	,5
vaak	60	2,5
soms	251	10,6
zelden	453	19,1
nooit	1491	62,8
niet geantwoord	94	4,0
totaal	2373	100,0

tabel IV-70 hoe vaak voelde de respondent zich gedurende de afgelopen vier weken kalm en rustig? (vraag 125 – derde item)

	aantal	procent
altijd	323	13,6
meestal	1068	45,0
vaak	538	22,7
soms	229	9,7
zelden	87	3,7
nooit	30	1,3
niet geantwoord	98	4,1
totaal	2373	100,0

tabel IV-71 hoe vaak had de respondent gedurende de afgelopen vier weken veel energie? (vraag 125 – vierde item)

	aantal	procent
altijd	210	8,8
meestal	733	30,9
vaak	694	29,2
soms	452	19,0
zelden	144	6,1
nooit	46	1,9
niet geantwoord	94	4,0
totaal	2373	100,0

tabel IV-72 hoe vaak was de respondent gedurende de afgelopen vier weken een gelukkig mens? (vraag 125 – vijfde item)

	aantal	procent
altijd	421	17,7
meestal	908	38,3
vaak	572	24,1
soms	273	11,5
zelden	68	2,9
nooit	32	1,3
niet geantwoord	99	4,2
totaal	2373	100,0

tabel IV-73 hoe vaak voelde de respondent zich gedurende de afgelopen vier weken somber en neerslachtig? (vraag 125 – zesde item)

	aantal	procent
altijd	12	,5
meestal	23	1,0
vaak	87	3,7
soms	434	18,3
zelden	818	34,5
nooit	903	38,1
niet geantwoord	96	4,0
totaal	2373	100,0

tabel IV-74 hoe vaak hebben emotionele problemen de respondent gedurende de afgelopen vier weken gehinderd bij zijn/haar sociale activiteiten? (vraag 125 – zevende item)

	aantal	procent
altijd	20	,8
meestal	26	1,1
vaak	80	3,4
soms	237	10,0
zelden	430	18,1
nooit	1484	62,5
niet geantwoord	96	4,0
totaal	2373	100,0

tabel IV-75 heeft de respondent in de afgelopen twaalf maanden wel eens hulp gekregen voor psychische problemen? (vraag 126)

	aantal	procent
ja	171	7,2
nee	2111	89,0
niet geantwoord	91	3,8
totaal	2373	100,0

tabel IV-76 in welke mate draagt de hulp die men krijgt bij aan zelfstandig kunnen blijven wonen en/of meedoen in de maatschappij? (vraag 127)

	aantal	procent	procent (geldig)
zeer veel	23	1,0	13,5
veel	35	1,5	20,5
redelijk	40	1,7	23,4
nauwelijks	19	,8	11,1
niet	33	1,4	19,3
weet niet	11	,5	6,4
niet geantwoord	10	,4	5,8
subtotaal (hulp gekregen voor psychische problemen)	171	7,2	100,0
niet van toepassing	2202	92,8	
totaal	2373	100,0	

persoonlijke gegevens / achtergrondvariabelen

In tabel IV-77 t/m IV-85 wordt een overzicht gegeven van de meest relevante achtergrondvariabelen. De gegevens in deze tabellen kunnen niet zonder meer met populatiekenmerken worden vergeleken.

tabel IV-77 sekse (vraag 130)

	aantal	procent
man	1048	44,2
vrouw	1272	53,6
niet ingevuld	53	2,2
totaal	2373	100,0

tabel IV-78 *leeftijd (vraag 131)*

	aantal	procent
18 t/m 39 jaar	576	24,3
40 t/m 64 jaar	1308	55,1
65 jaar en ouder	418	17,6
leeftijd onbekend	71	3,0
totaal	2373	100,0

tabel IV-79 *niveau hoogste voltooide opleiding (vraag 132)*

	aantal	procent
laag	683	28,8
middelbaar	780	32,9
hoog	723	30,5
anders	81	3,4
weet niet	13	,5
niet ingevuld	93	3,9
totaal	2373	100,0

tabel IV-80 *het wel of niet verrichten van betaald werk (vraag 133)*

	aantal	procent
ja	1498	63,1
nee	821	34,6
niet ingevuld	54	2,3
totaal	2373	100,0

tabel IV-81 *situatie m.b.t. dagindeling die het meest van toepassing is (vraag 135)*

	aantal	procent
loondienst / eigen bedrijf	1394	58,7
werkzoekend zonder werk	82	3,5
student of scholier	88	3,7
werkzaam in eigen huishouden	137	5,8
aow'er, vut'er etc.	439	18,5
arbeidsongeschikt / invalide	91	3,8
verricht vrijwilligerswerk	32	1,3
iets anders	14	,6
niet ingevuld	96	4,0
totaal	2373	100,0

tabel IV-82 *type huishouden (vraag 136)*

	aantal	procent
alleenstaande	324	13,7
twee partners, geen kind(eren)	814	34,3
twee partners, met kind(eren)	1010	42,6
eenoudergezin	156	6,6
anders	5	,2
niet ingevuld	64	2,7
totaal	2373	100,0

tabel IV-83 *netto inkomen (van hoofd huishouden en van eventuele partner) (vraag 140)*

	aantal	procent
< 1.501	268	11,3
1.501 t/m 2.500	525	22,1
2.501 of meer	1094	46,1
weet niet	307	12,9
niet geantwoord	179	7,5
totaal	2373	100,0

tabel IV-84 *tot welke bevolkingsgroep rekent respondent zichzelf vooral? (vraag 141)*

	aantal	procent
Nederlandse	2113	89,0
Surinaamse	57	2,4
Antilliaans / Arubaans	14	,6
Indonesisch / Nederlands-Indisch	51	2,1
andere	87	3,7
niet geantwoord	51	2,1
totaal	2373	100,0

tabel IV-85 *wijk / buurt*

	aantal	procent
Centrum	333	14,0
Dorp	83	3,5
Stadscentrum	70	2,9
Palenstein	92	3,9
Driemanspolder	88	3,7
Meerzicht	253	10,7
Meerzicht-West	175	7,4
Meerzicht-Oost	78	3,3
Buytenwegh de Leyens	391	16,5
Buytenwegh	195	8,2
De Leyens	196	8,3
Seghwaert	313	13,2
Seghwaert-Zuidwest	150	6,3
Seghwaert-Noordoost	163	6,9
Noordhove	155	6,5
Noordhove-West	52	2,2
Noordhove-Oost	103	4,3
Rokkeveen	401	16,9
Rokkeveen-West	162	6,8
Rokkeveen-Oost	239	10,1
Oosterheem	377	15,9
Oosterheem-Zuidwest	101	4,3
Oosterheem-Noordoost	276	11,6
overig / onbekend	150	6,3
totaal	2373	100,0

BIJLAGE V berekeningswijze voor kengetallen

Kengetal voor eenzaamheid

Over eenzaamheid is een vraag gesteld, in de vorm van elf uitspraken met elk drie antwoordmogelijkheden (*ja*, *min of meer* en *nee*). De vraagitems uit vraag 124 (hieronder) vormen een standaardset ontleend aan onderzoek van De Jong Gierveld (1985) - zie p.23.

Wilt u voor elk van de volgende uitspraken aangeven in hoeverre die op u, zoals u de laatste tijd bent, van toepassing is?

-
- a er is altijd wel iemand in mijn omgeving bij wie ik met mijn dagelijkse probleempjes terecht kan.
- b ik mis een echt goede vriend of vriendin.
- c ik ervaar een leegte om mij heen.
- d er zijn genoeg mensen op wie ik in geval van narigheid kan terugvallen.
- e ik mis gezelligheid om mij heen.
- f ik vind mijn kring van kennissen te beperkt.
- g ik heb veel mensen op wie ik volledig kan vertrouwen.
- h er zijn voldoende mensen met wie ik me nauw verbonden voel.
- i ik mis mensen om mij heen.
- j vaak voel ik me in de steek gelaten.
- k wanneer ik daar behoefte aan heb, kan ik altijd bij mijn vrienden terecht.
-

Er zijn twee wijzen mogelijk van berekening van een eenzaamheidsscore, op basis van de beantwoording van deze vragen:

- een berekening waarbij waarden worden toegekend aan de drie antwoordmogelijkheden per item;
- een berekening waarbij de antwoorden worden gereduceerd tot een dichotomie.

Dit laatste gebeurt in de onderstaande berekening: de middelste categorie wordt samen genomen met één van de twee andere categorieën. De score van eenzaamheid wordt dan (op respondentniveau) als volgt berekend:

De *emotionele eenzaamheidsscore* is het aantal keren dat de respondent heeft geantwoord met *ja* of *min of meer* op de items b, c, e, f, i, en j.

De *sociale eenzaamheidsscore* is het aantal keren dat de respondent heeft geantwoord met *nee* of *min of meer* op de items a, d, g, h, en k.

De *totale eenzaamheidsscore* is de som van de emotionele en de sociale eenzaamheidsscore. Daarbij geldt als restrictie dat per respondent hooguit één antwoorditem mag ontbreken (de sociale en emotionele eenzaamheidsscores afzonderlijk zijn alleen geldig als er geen enkel antwoorditem ontbreekt).

De totale (individuele) eenzaamheidsscore kan vervolgens worden vereenvoudigd naar vier niveaus:

- niet eenzaam: score = 0, 1 of 2;
- matige eenzaamheid: score 3 t/m 8;
- sterke eenzaamheid: score = 9 of 10
- zeer sterke eenzaamheid: score = 11.

kengetal MHI-5 voor psychische gezondheid

toekenning getalwaarde op basis van het gegeven antwoord						
vraag 125:	altijd	meestal	vaak	soms	zelden	nooit
a Hoe vaak was u gedurende de afgelopen vier weken erg zenuwachtig?	0	1	2	3	4	5
b Hoe vaak was u gedurende de afgelopen vier weken zo in de put, dat niets u meer kon opvrolijken?	0	1	2	3	4	5
c Hoe vaak voelde u zich gedurende de afgelopen vier weken kalm en rustig?	5	4	3	2	1	0
e Hoe vaak was u gedurende de afgelopen vier weken een gelukkig mens?	5	4	3	2	1	0
f Hoe vaak voelde u zich gedurende de afgelopen vier weken somber en neerslachtig?	0	1	2	3	4	5

Berekening kengetal MHI-5 per respondent: $MHI-5 = (a + b + c + e + f) * 4$
 Het kengetal kan waarden aannemen tussen nul (ongunstig) en 100 (gunstig).

BIJLAGE VI kruistabellentabel VI-1 *inkomensklasse van respondenten uit Palenstein en overig Zoetermeer*

inkomensklasse	respondenten uit:	Palenstein	overig Zoetermeer	totaal
< 1.501	aantal	30	238	268
	procent	32,6	10,4	11,3
1.501 t/m 2.500	aantal	24	501	525
	procent	26,1	22,0	22,1
2.501 of meer	aantal	23	1071	1094
	procent	25,0	47,0	46,1
weet niet / niet geantwoord	aantal	15	471	486
	procent	16,3	20,6	20,5
totaal	aantal	92	2281	2373
	procent	100,0	100,0	100,0

tabel VI-2 *positie in het huishouden van respondenten uit Palenstein en overig Zoetermeer*

positie in huishouden	respondenten uit:	Palenstein	overig Zoetermeer	totaal
alleenstaande	aantal	24	300	324
	procent	26,1%	13,2%	13,7%
samen-wonend	aantal	25	789	814
	procent	27,2%	34,6%	34,3%
partners in twee-oudergezin	aantal	22	878	900
	procent	23,9%	38,5%	37,9%
kind in twee-oudergezin	aantal	1	94	95
	procent	1,1%	4,1%	4,0%
hoofd eenoudergezin	aantal	14	94	108
	procent	15,2%	4,1%	4,6%
kind in eenoudergezin	aantal	2	42	44
	procent	2,2%	1,8%	1,9%
overig / onbekend	aantal	4	84	88
	procent	4,3%	3,7%	3,7%
totaal	aantal	92	2281	2373
	procent	100,0%	100,0%	100,0%